

SZÉCHENYI 2020

A MAHOP ÉRTÉKELÉSI TERVÉBEN FOGLALT 2018-2022-ES ÉVEK ÉRTÉKELÉSEINEK ÖSSZEGZŐ DOKUMENTUMA

Budapest, 2023

Készült „A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program megvalósítását szolgáló Technikai Segítségnyújtás Projekt” keretében.

**A MAHOP ÉRTÉKELÉSI TERVÉBEN
FOGLALT 2018-2022-ES ÉVEK
ÉRTÉKELÉSEINEK ÖSSZEGZŐ
DOKUMENTUMA**

című dokumentumot

az Agrárminisztérium
Vidékfejlesztési Programok Végrehajtásáért
Felelős Helyettes Államtitkárság
Irányító Hatósági Főosztály

megbízásából készítette az

1093 Budapest, Zsil utca 3–5.

Telefon: +36 1 217 1011

Fax: +36 1 217 8111

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

A megrendelő részére átadva:

2023. május 31.

A jelentés státusza:

Éves Végrehajtási Jelentés
felhasználásához

Megrendelő

Szervezet

Agrárminisztérium

Vidékfejlesztési Programok Végrehajtásáért

Felelős Helyettes Államtitkárság

Irányító Hatósági Főosztály

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.

Kapcsolattartó(k)

Gódor Emőke

főosztályvezető

(emoke.godor@am.gov.hu)

Dr. Goda Pál

ügyvezető igazgató

(goda.pal@aki.gov.hu)

Összeállította

AKI Nonprofit Kft.

Témafelelős

Bojtárné Lukácsik Mónika

(bojtarne.lukacsik.monika@aki.gov.hu)

Tartalom

Bevezetés	5
A MAHOP és a releváns uniós, valamint nemzeti fejlesztési törekvések összhangja	15
Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terv	15
Kapcsolódó fókuszterület: energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása	16
Kapcsolódó fókuszterület: a környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.	22
Kapcsolódó fókuszterület: kutatás, fejlesztés, technológiai innováció	22
Kapcsolódó fókuszterület: vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességének javítása, a helyi gazdaság erősödése	23
Kapcsolódó fókuszterület: az esélyegyenlőségi és munkahelyteremtési célok érvényesülése	24
Kapcsolódó fókuszterület: a halfogyasztási szokások változása, a fogyasztói magatartás változása, a fogyasztói igényekhez való alkalmazkodás, termékfejlesztés	25
Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	28
Kapcsolódó fókuszterület: energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása	34
Kapcsolódó fókuszterület: a környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.	35
Kapcsolódó fókuszterület: az esélyegyenlőségi és munkahelyteremtési célok érvényesülése	35
Partnerségi Megállapodás EU TEMATIKUS CÉL 3	37
Kapcsolódó fókuszterület: energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása	38
Kapcsolódó fókuszterület: kutatás, fejlesztés, technológiai innováció	40
Kapcsolódó fókuszterület: vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességének javítása, a helyi gazdaság erősödése	52
Kapcsolódó fókuszterület: az esélyegyenlőségi és munkahelyteremtési célok érvényesülése	56
Partnerségi Megállapodás EU TEMATIKUS CÉL 6	60
A makroregionális vagy tengeri medencéket érintő stratégiákra vonatkozó információk	60
Natura 2000 irányelv	62
Kapcsolódó fókuszterület: a környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.	63
Éves Fejlesztési Keret és Indikatív keret	70
A MAHOP pénzügyi rendszerének bemutatása	70
Az intézményrendszer működésének értékelése	78
Az intézményrendszer bemutatása	79

Az intézményrendszer működési mechanizmusait feltáró kérdések _____	85
A MAHOP végrehajtását és hatékonyságát negatívan befolyásoló további tényezők _____	88
A MAHOP végrehajtását közvetlenül befolyásoló vészhelyzeti intézkedések a vizsgált időszak alatt _____	88
A MAHOP végrehajtását közvetetten befolyásoló vészhelyzeti intézkedések _____	90
Külső szervek által elvégzett ellenőrzések _____	94
AH által végzett auditok _____	94
IgH által elvégzett tényfeltáró vizsgálatok _____	97
Az Európai Bizottság által elvégzett auditvizsgálatok _____	99
Szabálytalanságok és csalás _____	100
OLAF ügyek _____	102
Az intézkedések végrehajtásának hatékonysága _____	105
Hatékonyság vizsgálata eljárásrendi szempontból _____	105
Hatékonyság vizsgálata pénzügyi szempontból _____	106
Részletes megállapítások a megjelent felhívásokkal kapcsolatban _____	112
Hatékonyság vizsgálata az indikátorok teljesülése szempontjából _____	132
A MAHOP-ban meghatározott egyedi célkitűzések és eredménymutatók _____	132
A MAHOP-ban meghatározott kapcsolódó intézkedések és teljesítménymutatók _____	143
A MAHOP-ban meghatározott eredményességmérési keret 2023-ra vonatkozó célértékeinek teljesülése _____	151
Forrás felszabadulás kezelése _____	156
Kérdőíves megkeresés és a mélyinterjúk eredményeinek összefoglalása _____	158
Pályázati információs kérdéskör _____	158
Informatikai rendszer értékelése kérdéskör _____	159
Projektvégrehajtás értékelése _____	160
Programvégrehajtás értékelése _____	160
Krizishelyzetek kérdéskör _____	161
A 2021-2027-es időszakra vonatkozó javaslatok értékelése _____	164
Általános megállapítások, összegzés _____	167
Az összegző dokumentum elkészítése során felhasznált források _____	171

Bevezetés

Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1303/2013/EU rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: 1303/2013/EU rendelet) 54. cikke alapján értékeléseket kell végezni az operatív programok kidolgozása, minőségének és végrehajtásának a javítása érdekében, valamint eredményességük, hatékonyságuk és hatásuk felmérésére. Az adott európai strukturális és beruházási alap küldetésével összhangban értékelni kell az operatív programok hatását az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégia célértékeihez képest, valamint – adott esetben – figyelemmel az adott program méretére a GDP-hez és az érintett programterületen jellemző munkanélküliséghez képest.

Az Európai Parlament és a Tanács 2014. május 15-i 508/2014/EU rendelete az Európai Tengerügyi és Halászati Alapról, valamint a 2328/2003/EK, a 861/2006/EK, az 1198/2006/EK és a 791/2007/EK tanácsi rendelet, valamint az 1255/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: 508/2014/EU rendelet) 107. cikke előírja, hogy az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (a továbbiakban: ETHA) teljesítményének mérése céljából közös monitoring- és értékelési keretet kell kidolgozni az ETHA-ból finanszírozott megosztott irányítású műveletekhez. Az 508/2014/EU rendelet rögzíti továbbá, hogy a szóban forgó rendszer célja, hogy segítse

- a közös halászati politika (a továbbiakban: KHP) és az integrált tengerpolitika (a továbbiakban: ITP) terén elért előrehaladás és eredmények bemutatását;
- az ETHA-ból finanszírozott műveletek eredményességének, hatékonyságának és relevanciájának értékelését;
- a KHP és ITP célzottabb támogatásához való hozzájárulást;
- a monitoringgal és az értékeléssel kapcsolatos általános tanulási folyamat támogatását; és
- az ETHA-ból finanszírozott műveletek szilárd, tényalapú, a döntéshozatali folyamatot támogató értékelésének biztosítását.

A Magyar Halgazdálkodási Operatív Programot (a továbbiakban: MAHOP) az Európai Bizottság 2015. december 7. napján fogadta el, így a program végrehajtása 2016-ban kezdődött meg. Minderre tekintettel a MAHOP Irányító Hatóság (a továbbiakban: IH) a MAHOP értékelését a 2016-2022-es évekre vonatkozóan elvégezte. Jelen összegző dokumentum azonban a MAHOP Értékelési Terv 2014-2020 című dokumentumban (a továbbiakban: Értékelési Terv) foglaltakra épülő, a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Értékelési Tervében Foglalt Értékelési Feladatok Módszertana című, 2020-ban felülvizsgált dokumentum (a továbbiakban: Módszertan) alapján készült 2018., 2019., 2020., 2021. és 2022. évi értékeléseket foglalja magába.

Az Értékelési Tervben javasolt hat fókuszterület elemzését megelőzően minden esetben vizsgálat tárgyát képezte az operatív program, valamint a releváns uniós és a nemzeti fejlesztési törekvések összhangja, valamint az intézményrendszer működése.

Jelen dokumentum a 2023. május 5. napján hatályos támogatói okiratok aktuális adataival és a 2023. évi kifizetésekkel frissítésre került. Az IH tájékoztatása alapján 2023. évben 6 db projekt került lezárásra, közülük 2 db projektben indikátor vállalás nem történt. Tekintettel arra, hogy a 2023. évben lezárt további 4 db projekt indikátor felülvizsgálata jelen dokumentum készítésekor még nem zárult le, a jelen dokumentumban szereplő indikátor értékek a 2022. december 31-i állapotot mutatják.

Az Értékelési Tervben javasolt hat fókuszterület:

- 1. Energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása.***

Értékelési fókuszterület indoklása

Uniós elvárás a környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, környezetkímélő akvakultúra támogatása, valamint a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló környezetkímélő beruházások támogatása. Ezzel összhangban a MAHOP támogatja az innovatív módszereket és az olyan technológiákat, amelyek a fenti célok megvalósítására irányulnak.

Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi

Kapcsolódó intézkedések

- 2.1. intézkedés: Az akvakultúra terén történő innováció ösztönzése
- 2.2. intézkedés: Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása
- 2.3. intézkedés: A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése
- 2.4. intézkedés: Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások
- 5.3.3. intézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása

Értékelési módszerek

Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:

- a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata
- a kedvezményezettek által vállalt eredményindikátorok elemzése
- a támogatott projektek földrajzi eloszlásának vizsgálata

Monitoringadatok elemzése:

- a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése alapján
- a támogatási intézményrendszeri adatok értékelése

Adatforrások

- az IH-tól gyűjtött információ a KFI-komponenst tartalmazó projektek végrehajtására vonatkozóan, beleértve az Éves Végrehajtási Jelentésekben (a továbbiakban: ÉVJ) és más releváns dokumentumokban foglalt információkat
- a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer adatok

2. A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.

Értékelési fókuszterület indoklása

A Kormány a PM-ben célul tűzte ki a környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítását, illetve a halászati, halgazdálkodási ágazat helyzetének javítását, a természetes állományok visszaállítását, a természetes élőhelyek rehabilitációját és az integrált ártérkezelés kialakítását.

A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása érdekében a hagyományos technikákon alapuló extenzív tógazdasági haltermelők többek között a természet és a biológiai sokféleség megőrzéséért és javításáért, valamint a tájképi elemek megóvásáért nyújtott szolgáltatásaikért részleges kompenzációs támogatást igényelhetnek.

Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi és hatásértékelés.

Kapcsolódó intézkedések

- 1.2. intézkedés: Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ívási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását
- 2.5. intézkedés: A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása

Értékelési módszerek

Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:

- a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata
- a kedvezményezettek által vállalt eredményindikátorok elemzése

Monitoringadatok elemzése:

- a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése alapján
- a támogatási intézményrendszeri adatok értékelése

Adatforrások

- az IH-tól gyűjtött információ a környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító, illetve a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javítására irányuló komponenst tartalmazó projektek végrehajtására vonatkozóan, beleértve az ÉVJ-ben és más releváns dokumentumokban foglalt információkat
- a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivataltól (a továbbiakban: NÉBIH) által üzemeltetett Országos Halgazdálkodási Adattár adatai a természetes vizek vonatkozásában (1.2. intézkedés)
- a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer és szekunder adatok

3. A halfogyasztási szokások változása, a fogyasztói magatartás változása, a fogyasztói igényekhez való alkalmazkodás, termékfejlesztés.

Értékelési fókuszterület indoklása

Uniós prioritás a piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása. Egyedi célkitűzés a halászati és akvakultúra termékek piacszervezésének javítása és a halmarketing támogatása. Ezzel összhangban a MA-HOP támogatja a piaci értékesítési feltételek javítását – köztük a termelői és szakmaközi szervezetek létrehozását, az új piacok felkutatását és a forgalomba hozatali feltételek javítását, a minőség javítását és a hozzáadott érték emelését, valamint a halfogyasztás növelését szolgáló piaci marketing- és promóciós kampányokat –, illetve az energiatakarékos, környezetbarát, az élelmiszer-biztonsági követelményeknek maradéktalanul megfelelő halfeldolgozás fejlesztését, az új vagy továbbfejlesztett termékekhez, új vagy továbbfejlesztett feldolgozási eljárásokhoz, illetve új vagy továbbfejlesztett gazdálkodási és szervezési rendszerekhez vezető tevékenységeket, valamint a konyhakész, szállkamentes, nagy hozzáadott értékű feldolgozott haltermékek előállítását.

Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi és hatásértékelés.

Kapcsolódó intézkedések

- 5.3.2. intézkedés: Kommunikációs és promóciós kampány a halfogyasztás népszerűsítésére (Kapj rá!)

Közvetetten kapcsolódó intézkedések a haltermelés fokozása és a piacképes haltermékek előállítása szempontjából:

- 2.2. intézkedés: Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása
- 2.3. intézkedés: A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése
- 5.3.3. intézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása

Értékelési módszerek

Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:

- a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata
- eredményindikátorok elemzése

Monitoringadatok elemzése:

- a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése és/vagy a meghatározott szervezet által szolgáltatott adatok alapján

A támogatási intézményrendszeri adatok értékelése:

- statisztikai adatok elemzése.

Adatforrások

- a támogatási intézményrendszerben a tárgyban keletkezett elemzések, dokumentumok, a támogatottak pályázatai
- a „Kapj rá!” program keretében a kedvezményezettől kapott adatok
- a lehalászás jelentések és az export-import statisztikai adatok

4. *Kutatás, fejlesztés, technológiai innováció.*

Értékelési fókuszterület indoklása

ETHA uniós prioritás a környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása, valamint a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása. Ezzel összhangban a MAHOP támogatja az innovatív módszereket és technológiákat – a halgazdálkodási ágazat szereplőinek versenyképességét szolgáló termék- és folyamatinnovációkat, amelyek a halnevelés és a hallal való bánás új módszereinek alkalmazásán, új vagy lényegesen javított termékek, új, jó piaci potenciállal rendelkező tenyésztett halfajok, új vagy tökéletesített irányítási és szervezési rendszerek bevezetésén keresztül történnek.

Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi.

Kapcsolódó intézkedések

- 2.1. intézkedés: Az akvakultúra terén történő innováció ösztönzése
- 2.2. intézkedés: Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása
- 2.3. intézkedés: A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése
- 5.3.3. intézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása

Értékelési módszerek

Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:

- a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata
- a kedvezményezettek által vállalt eredményindikátorok elemzése
- a támogatott projektek földrajzi eloszlásának vizsgálata

Esettanulmány készítése:

- egy best practice bemutatása, hogy a MAHOP-támogatás segítségével hogyan került megvalósításra egy példaértékű, innovatív projekt vagy innovatív elemeket (is) tartalmazó projekt

Monitoringadatok elemzése:

- a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése és/vagy a meghatározott szervezet által szolgáltatott adatok alapján
- a támogatási intézményrendszeri adatok értékelése.

Adatforrások

- az IH-tól gyűjtött információ a KFI-komponenst tartalmazó projektek végrehajtására vonatkozóan, beleértve az ÉVJ-ben és más releváns dokumentumokban foglalt információkat
- a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer adatok

5. Vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességének javítása, a helyi gazdaság erősödése.

Értékelési fókuszterület indoklása

A NAS fő célja régóta a fogyasztók minőségi haltermékekkel való ellátása és az ágazat, elsősorban a kkv-k fenntartható fejlődésének biztosítása. Hazánk haltermelésének gerincét az extenzív, hagyományos és fenntartható technológiára alapozott tógazdaságok adják. Nagy szerepük van az élelmi-szerbiztonságban, illetve hozzájárulnak a vidéki területeken a munkahelyteremtéshez, mint bizonyos területeken a fő foglalkoztatók. Eme ágazati szereplők túlnyomó többsége a kkv méretkategóriába tartozik.

A MAHOP 2.B egyedi célkitűzése (Az akvakultúra-ágazati vállalkozások és különösen a kkv-k versenyképességének és életképességének fokozása, beleértve a biztonság és a munkakörülmények javítását) kapcsolódik leginkább a kkv-k támogatásához, de a standard eljárásrendben meghirdetett valamennyi beruházásra irányuló intézkedésre lehetősége van az e méretkategóriába tartozó gazdasági szereplőknek pályázni.

A MAHOP 2.B egyedi célkitűzés alá tartozó intézkedések főleg az EU 11 tematikus célkitűzése közül az EU 3. tematikus célterülethez (A kkv-k versenyképességének fokozása) kapcsolódnak.

Az ETHA miatt a PM külön kitér a halászati és akvakultúra-ágazatra, de a mezőgazdasághoz kapcsolódó kijelentések általában a halgazdaságokat működtető vállalkozásokra is vonatkoznak.

Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi és hatásértékelés.

Kapcsolódó intézkedések

- 2.2. intézkedés: Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása
- 2.3. intézkedés: A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése
- 2.4. intézkedés: Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások
- 5.3.1. intézkedés: A halászati termékekre és akvakultúra-termékekre irányuló piaci értékesítési intézkedések támogatása
- 5.3.3. intézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása

Értékelési módszerek

Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:

- a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata
- a kedvezményezettek által vállalt eredményindikátorok elemzése

Esettanulmány készítése:

- egy best practice bemutatása arra vonatkozóan, hogy a MAHOP-támogatás segítségével hogyan került megvalósításra egy példaértékű, kkv által megvalósított beruházás

Interjúk készítése:

- a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése és/vagy a meghatározott szervezet által szolgáltatott adatok alapján
- a támogatási intézményrendszeri adatok értékelése

Adatforrások

- az IH-tól gyűjtött információ a kkv-k által megvalósított projektekre vonatkozóan, beleértve az ÉVJ-ben és más releváns dokumentumokban foglalt információkat
- a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer adatok

6. Az esélyegyenlőségi és munkahelyteremtési célok érvényesülése.

Értékelési fókuszterület indoklása

Az 508/2014/EU rendelet 29. cikkében a humántőke, a munkahelyteremtés és a társadalmi párbeszéd előmozdítása keretében kimondja, hogy az ETHA többek között támogathatja a hálózatépítést, valamint a tapasztalatok és a bevált módszerek cseréjét az érdekelt felek között, beleértve a férfiak és nők esélyegyenlőségét előmozdító szervezeteket is.

Ugyanakkor a Monitoring Bizottság feladatainak felsorolásakor külön kiemeli, hogy a Monitoring Bizottság megvizsgálja a férfiak és nők közötti egyenlőség, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetésmentesség előmozdítását célzó intézkedéseket, beleértve a fogyatékos személyek hozzáférését.

Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi.

Kapcsolódó intézkedések:

A horizontális elvek és célkitűzések valamennyi MAHOP intézkedésben megjelennek.

Értékelési módszerek

Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:

- a támogatott pályázatokban tett esélyegyenlőségi vállalások teljesülésének vizsgálata
- a pályázati felhívásokban megfogalmazott esélyegyenlőségi elvárások teljesülésének vizsgálata

Interjúk készítése:

- mélyinterjúk készítése az IH-val az esélyegyenlőségi célok teljesülésének felmérése és a felfedezett szabálytalanságok megismerése céljából

Monitoringadatok elemzése:

- a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött esélyegyenlőségi adatok értékelése alapján

Adatforrások

- az IH-tól gyűjtött információ a projektek esélyegyenlőségi vállalásainak teljesülésére vonatkozóan
- a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer és szekunder adatok

Az értékelések a MAHOP keretében nyújtott támogatások előre meghatározott teljesítménycategóriák, -kritériumok és -mutatók alapján történő objektív vizsgálatára irányultak és a vizsgálatok során értékelésre került a rendelkezésre álló források felhasználásának gazdaságossága, hatékonysága, eredményessége és az uniós célokhoz való hozzájárulása.

Az értékelésekkel elérni kívánt cél az volt, hogy az IH a folyamatos visszacsatolásokon keresztül javítsa a végrehajtás minőségét, hatékonyságát és eredményességét, és hogy a megállapítások biztosítsák az ETHA-ból finanszírozott műveletek esetében a tényalapú döntéshozatali folyamatot, valamint érdemi információkat szolgáltatassanak a fejlesztéspolitika jövőbeni alakítása, illetve a támogatások felhasználásának átláthatóságára vonatkozóan.

Az értékelések elvégzéséhez az operatív program végrehajtásának sikeressége több szinten is vizsgálatra került, az egyes támogatott projektek értékelése mellett szükség volt a program egészének vizsgálatára is.

Az értékelések során kvalitatív és kvantitatív elemzési módszerek, eszközként interjú, primer és szekunder adatok elemzése is felhasználásra került. A 2021. és 2022. években a KHP és a MAHOP végrehajtásához kapcsolódó elégedettség mérés is megvalósult kérdőívvezés és mélyinterjúk keretében.

Az éves elemzések eredményeképpen levont következtetések alapján javaslatok kerültek megfogalmazásra a MAHOP eredményes végrehajtására és az IH megfelelő működésére vonatkozóan, amelyek megvalósulása a következő évi értékelés keretében vizsgálatra került.

Jelen értékelés összegző dokumentum célja, hogy bemutassa a MAHOP 2018-2022. közötti végrehajtásának alakulását, az értékelésekben tett javaslatok megvalósításának eredményét vagy éppen a meg nem valósítás negatív következményeit. Cél továbbá, hogy a MAHOP zárásához egységes képet adjon a meghirdetett felhívások sikerességéről, a MAHOP források felhasználásának alakulásáról, az ágazat programmal kapcsolatos véleményéről és a program eredményes végrehajtása érdekében tett IH intézkedésekről.

A MAHOP és a releváns uniós, valamint nemzeti fejlesztési törekvések összhangja

Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terv

A Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terv (a továbbiakban: NAS) a MAHOP megalapozó dokumentuma, így különös jelentőséggel bír. A NAS a hazai halgazdálkodás fejlesztésének irányait és céljait azonosítja be, a MAHOP pedig a célok eléréséhez szükséges eszközök és adminisztráció meghatározására szolgáló program.

A vonatkozó uniós rendeletek alapján a többéves nemzeti stratégiai tervnek tartalmaznia kell a tagállam célkitűzéseit és az ezek eléréséhez szükséges intézkedéseket, határidőket. A tervben ki kell térni az adminisztráció egyszerűsítésére, a kutatás és a termelés közötti együttműködésre, a jó minőségű fenntartható élelmiszerek versenyelőnyének előmozdítására, az innováció és a fejlesztések gyakorlataira.

A kötelező elemeken túl a NAS bemutatja a stratégia kialakítása során lezajlott szakmai és társadalmi egyeztetések menetét. Az egyeztetések során kidolgozásra került SWOT-elemzés adta a MAHOP táblázatos SWOT-elemzését, amely alapján meghatározásra kerültek az ágazat versenyképességének növelése szempontjából fontos, támogatandó intézkedések.

A fentiek alapján a NAS-hoz a MAHOP összes intézkedése kapcsolódik. A MAHOP intézkedéseiben megfogalmazott célkitűzések és a vonatkozó MAHOP-felhívások keretében, a célkitűzések alapján meghatározott MAHOP-ból támogatható tevékenységek teljes mértékben összhangban állnak a NAS-ban meghatározott stratégiai indikátorral és a meghatározott fejlesztési területekkel.

Kapcsolódó fókuszterület: energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása

- ***Mennyire van összhangban az eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszaki monitoringmutatóival és stratégiai mutatószámaival?***

A NAS-ban stratégiai indikátorként az édesvízi akvakultúra termelésnövekedés került meghatározásra, melynek célértékét 2023-ig 25%-ban határozza meg, az alábbi három fejlesztési terület keretében:

1. A meglévő halastavak korszerűsítésével és technológiafejlesztéssel 10%-os termelésnövekedés, amit többek között kétezer hektár halastó felújításával érünk el.
2. 5%-os termelésnövekedés korszerű, új halastavak építésével, ami összesen mintegy ezer hektár új halastóterületet jelent.
3. 10% növekedés hét új intenzív rendszer építésével, illetve a meglévő telepek korszerűsítésével.

A 25%-os termelésnövekedést számszerűsítve, összesen 3.833 tonna étkezési hal termelés-növekedés került a NAS-ban 2023-ra vonatkozó célkitűzésként meghatározásra.

A MAHOP intézkedéseiben megfogalmazott célkitűzések és a vonatkozó MAHOP felhívások keretében, a célkitűzések alapján meghatározott MAHOP-ból támogatható tevékenységek teljes mértékben összhangban állnak a NAS-ban meghatározott stratégiai mutatószámokkal, indikátorokkal és a meghatározott fejlesztési területekkel.

A NAS céljainak eléréséhez szükséges monitoringmutatók az alábbiak szerint kerültek meghatározásra:

1. táblázat: **NAS céljainak eléréséhez szükséges monitoringmutatók**

Eredménymutatók	Kiindulási időszak adatai (2013)	2022. évi tényadatok	Célidőszak adatai (2023)	Teljesülés
Új halastavak területe (ha)	-	44,1018	1000	4,41%
Felújított halastavak területe (ha)	-	750 (2020) 127,31 (2021) 273,47 (2022) <hr/> 1150,78	2000	57,537%
Új intenzív telep (db)	14	1	21	4,76%
Akvakultúra szakágazat teljes étkezési haltermelése (t)	14.917	17.956 (2021. évi adat)	18.750	120,37%
Egy főre jutó halfogyasztás (kg/év)	4,5	6,52 (2021. évi adat)	5,5	118,54%

Forrás: saját szerkesztés

* A kiadott támogatói okiratok alapján 11 db új intenzív üzem létesítésére irányuló fejlesztés indult meg. A vizsgált időszak végéig 1 db erre irányuló projekt került lezárásra.

A MAHOP eredménymutatóinak aktuális értékei – az „Egy főre jutó halfogyasztás (kg/év)” eredménymutató kivételével – **nem adnak közvetlen információt a NAS monitoringmutatóinak aktuális állásáról**, tehát megállapítható, hogy a MAHOP keretében mért eredménymutatók alapján közvetlenül nem szolgáltatható adat a NAS-ban meghatározott monitoringmutatók teljesülésének méréséhez.

A MAHOP keretein belül megvalósult projektek a NAS-ban foglalt monitoringmutatók céljainak teljesüléséhez történő hozzájárulásának mértéke csak a záró kifizetési kérelmeket beadott projektek projektszintű vizsgálata alapján, illetve az AKI adatszolgáltatásával (Akvakultúra szakágazat teljes étkezési haltermelése (t)) mérhető.

A NAS-ban meghatározott **Új halastavak területe (ha)** eredménymutató a teljes ágazati teljesítményre került meghatározásra. **A MAHOP projektek hozzájárulása a kitűzött célhoz jelenleg**

4,41%-os. Az IH tájékoztatása alapján a 2021. évben lezárult projektek közül 1 db projekt irányult új halastó építésére, összesen 12,64 hektár területtel. 2022. évben nem épült új halastó. A MAHOP végrehajtási időszaka alatt összesen 4 db új halastó létesítésére irányuló projekt valósul meg, 1 db 2019-ben került lezárásra, további 2 db projekt pedig 2020-ban, 1 db projekt 2021-ben lezárult, mindösszesen 44,1018 hektár új halastóterület létesült.

A NAS-ban meghatározott **Felújított halastavak területe (ha) eredménymutató** a teljes ágazati teljesítményre került meghatározásra. **A MAHOP projektek hozzájárulása a kitűzött célhoz jelenleg 57,537%-os.** Az IH tájékoztatása alapján 2022. évben 12 db projekt zárult le. A lezárult projektek közül **5 db projekt irányult halastó-felújításra**, a projektek megvalósításával a vizsgált időszakban 273,47 hektár halastó felújítása valósult meg. A korábbi években lezárult projektekkel együtt a MAHOP-ban ez idáig 1150,78 hektár tóterület felújítása valósult meg.

A NAS-ban meghatározott **Új intenzív telep (db) eredménymutató** a teljes ágazati teljesítményre került meghatározásra. **A MAHOP projektek hozzájárulása a kitűzött célhoz (amennyiben a kiadott támogatói okiratokban szereplő 11 db új intenzív üzem létesítésére irányuló fejlesztés megvalósul) 128,57%-os lesz.** Az IH tájékoztatása alapján a 2022. december 31. napjáig lezárult projektek közül 1 db irányult új intenzív telep létesítésére.

A NAS-ban 2023-ra **az akvakultúra szakágazat teljes étkezési haltermelésére vonatkozóan** 18.750 tonna került meghatározásra. Az AKI Nonprofit Kft. „Lehalászás jelentés” adatai alapján 2021-ben az akvakultúra szakágazat teljes étkezési haltermelése 17.956 tonna, ami a NAS céljainak 95,76 %-a. A tógazdaságokban lehalászott étkezési hal 13.592 tonna, az intenzív üzemekben termelt étkezési hal mennyisége 4.364 tonna volt.

A NAS-ban meghatározott **Akvakultúra szakágazat teljes étkezési haltermelése (t) eredménymutató** célértéke **a teljes ágazati teljesítményre 3.833 tonna növekedést jelent** a kiindulási időszakhoz viszonyítva. **A MAHOP-ban az UP 2. prioritáson** (1., 2. és 3. egyedi célkitűzésen) **meghatározott termelésnövekedés** (2.1 - Az akvakultúra-termelés mennyiségének változása; 2 - Intenzív akvakultúra-termelés mennyiségének változása; 2.5 - A víz-visszaforgatásos rendszerű termelés mennyiségének változása) **együttes értéke 4.683 tonna** ($638+3.247+795+3=4.683$ tonna), **ami a NAS 2023-as célértékének 122,17%-a.** Ezen termelési célú eredménymutató egyértelműen szerepel mind a NAS-ban, mind a MAHOP-ban.

Megjegyzendő, hogy a MAHOP eredménymutatók teljesülése kizárólag a MAHOP projektek végrehajtásától függ, míg a NAS-ban az akvakultúra szakágazat teljes étkezési haltermelése került meghatározásra, valamennyi ágazati szereplő által termelt étkezési hal figyelembevételével. Ennek fényében a NAS-nál nagyobb összegben meghatározott MAHOP indikátorértékek kevésbé érthetőek, hiszen a MAHOP kedvezményezettek nem fedik le a teljes ágazatot. Az AKI Nonprofit Kft. nyilvántartásában a 2021. évben 375 akvakultúra vállalkozást tartott nyilván (a 2022. évi adatok jelenleg még nem állnak rendelkezésre). A MAHOP-ban az UP 2. prioritáson (1., 2. és 3. egyedi célkitűzésen) meghatározott termelésnövekedési eredményt felmutató akvakultúra beruházásokon (2.2; 2.3; 2.4) mindösszesen 66 kedvezményezett részesült MAHOP támogatásban, ami a MAHOP kedvezményezettek 60,55%-a, azonban a hazai akvakultúra ágazatnak csupán 17,60%-a.

Szükséges továbbá az indikátorértékek felülvizsgálata, valamint annak tisztázása, hogy a MAHOP-ban meghatározott eredménymutatók étkezési halra vonatkoznak-e, vagy a teljes termelést lefedik.

A NAS-ban meghatározott **Egy főre jutó halfogyasztás** (kg/év) kiinduló helyzetet ismertető összefüggés-mutatója 4,5 kg/fő/év 2013-ra, a 2023-as célérték 5,5 kg. Az AKI Nonprofit Kft. adatai alapján a 2020. évi egy főre jutó éves halfogyasztás 6,37 kg, ami alapján a célérték teljesült. A MAHOP keretében a MAHOP-5.3.2-2016-2017-00001 azonosítószámú [„Kommunikációs és promóciós kampány a halfogyasztás népszerűsítésére (Kapj rá!)”] című projekt közvetlenül járul hozzá az „Egy főre jutó halfogyasztás (kg/év)” monitoringmutató teljesítéséhez, a hozzájárulás pontos mértéke azonban nem mérhető.

A MAHOP-ban meghatározott termelésiérték-változásra vonatkozó indikátorok (2.2 - Az akvakultúra-termelés értékének változása; 3 - Intenzív akvakultúra-termelés értékének változása) **2023-ra meghatározott összesített célértéke** $6.670+2.152=8.822$ ezer EUR, ami összhangban van a tervezett termelésnövekedéssel, azonban nincsenek nevesítve a NAS céljainak eléréséhez szükséges monitoringmutatók között.

A MAHOP-ban az UP 1., 2. egyedi célkitűzésen (2 - A vízi biológiai sokféleség és a vízi ökoszisztémák védelme és helyreállítása) **meghatározott eredménymutatók** (18 - A MAHOP keretében rehabilitált területek számának változása, valamint 19 - A MAHOP keretében rehabilitált területek kiterjedésének változása) **nincsenek nevesítve a NAS céljainak eléréséhez szükséges monitoringmutatók között.**

A MAHOP-ban az UP 2.4. egyedi célkitűzésen (4 - A magas szintű környezetvédelmet biztosító akvakultúra, az állategészségügy és az állatjólét, valamint a közegészségügy és a közbiztonság előmozdítása) **meghatározott eredménymutatók** (2.7 - Környezeti szolgáltatásokat nyújtó akvakultúra gazdaságok) **nincsenek nevesítve a NAS céljainak eléréséhez szükséges monitoringmutatók között.**

A MAHOP-ban az UP 3.1. egyedi célkitűzésen (1 - A tudományos ismeretek fejlesztése és rendelkezésre bocsátása, valamint az adatok gyűjtésének és kezelésének fejlesztése) **és 2. egyedi célkitűzésen** (2 - Támogatás biztosítása monitoringhoz, ellenőrzéshez és a betartáshoz, ezzel az intézményi kapacitás és a közigazgatás hatékonyságának javítása, az adminisztratív terhek növelése nélkül) **meghatározott eredménymutatók nem szerepelnek a NAS céljainak eléréséhez szükséges monitoringmutatók között.**

A MAHOP-ban az UP 5.1. egyedi célkitűzésen (1 - A halászati és az akvakultúra-termékek piacának jobb szervezése) **meghatározott eredménymutatók** a 8. - Halfogyasztás növelése kivételével (5.1.a - Az első eladások értékének változása a termelői szervezetek esetében; 5.1.b - Az első eladások mennyiségének változása a termelői szervezetek esetében; 5.1.c - Az első eladások értékének változása a nem termelői szervezetek esetében; 5.1.d - Az első eladások mennyiségének változása a nem termelői szervezetek esetében; 7 - Termelői szervezetek száma; 15 – EU-ban piacra vitt termelés forgalmának értéke) **nincsenek nevesítve a NAS céljainak eléréséhez szükséges monitoringmutatók között.**

Az UP 5.1. egyedi célkitűzés (A halászati és az akvakultúra-termékek piacának jobb szervezése) meghatározott eredménymutató (7 - Termelői szervezetek száma) nem teljesülhet mert termelői szervezet nem került létrehozásra. A jogalkotási és támogatási lehetőségek ellenére a magyar halászati ágazat szereplői még nem hoztak létre termelői szervezetet, sőt ilyen kezdeményezésről sem tudunk. Ugyanakkor, különös tekintettel a COVID-19 járvány halászatra gyakorolt hatásának kezelésére, az ágazatban egyre nagyobb az igény a támogatási formákra (tárolási támogatás, termelési és marketing tervek), amelyeket az ETHA-rendelet jelenleg csak a termelői szervezetek számára biztosít.

Lehetséges, hogy a jövőben ezek a lehetőségek, valamint a pozitív nemzetközi tapasztalatok egy vagy több termelői szervezet létrehozásához vezethetnek. Emiatt indokoltnak tartjuk a termelői szervezetek támogatásának fenntartását a 2021–2027 programozási időszakban. Tekintettel

arra, hogy termelői szervezet nem került létrehozásra, az UP5 1. egyedi célkitűzésére meghatározott alábbi eredménymutatók nem teljesülhetnek:

5.1.a -Az első eladások értékének változása a termelői szervezetek esetében

5.1.b - Az első eladások mennyiségének változása a termelői szervezetek esetében.

A MAHOP-ban az UP 5.2. egyedi célkitűzésen (2 - A feldolgozó- és a piaci értékesítési ágazatba való beruházás ösztönzése) meghatározott eredménymutatók (9 - Belföldi származású feldolgozott haltermékek mennyisége) nincsenek nevesítve a NAS céljainak eléréséhez szükséges monitoringmutatók között.

A MAHOP-ban az UP 2. prioritáson (2. egyedi célkitűzésen) meghatározott egyetlen, nem termelésnövekedésre vonatkozó eredménymutató (2.8 - Foglalkoztatás bővítése) nincsen nevesítve a NAS céljainak eléréséhez szükséges monitoringmutatók között.

Az IH tájékoztatása alapján az operatív program tervezésénél intézkedésenként meghatározott indikátorlistából kiindulva kellett kiválasztani az indikátorokat, ami jelentősen leszűkítette a tagállamok mozgásterét az indikátorok kiválasztása tekintetében. A MAHOP eredménymutatóit érintő – fentiekben kifejtett – tapasztalatokból kiindulva javasolt nagyobb hangsúlyt fektetni az indikátorértékek tervezésére, továbbá a 2021–2027-es programozási időszak operatív programjában, valamint a felülvizsgált NAS-ban szereplő eredményindikátorok összehangolására.

- ***Mennyire van összhangban a vízi környezet biológiai sokféleségének védelme és helyreállítása, valamint az akvakultúrával összefüggő ökoszisztémák javításához kapcsolható eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszaki monitoringmutatóival és stratégiai mutatószámaival?***

A NAS-ban meghatározott monitoringmutatók és stratégiai mutatószámok nincsenek kapcsolatban a vízi környezet biológiai sokféleségének védelme és helyreállítása, valamint az akvakultúrával összefüggő ökoszisztémák javításához kapcsolható eredményindikátorok teljesülésével. A NAS stratégiai mutatószámai beruházási célú intézkedésekre vonatkoznak (halastavak korszerűsítése, új halastavak és intenzív üzemek létesítése), az említett intézkedések eredményindikátorai pedig a MAHOP keretében rehabilitált területek kiterjedésének változása, illetve a Környezeti szolgáltatásokat nyújtó akvakultúra gazdaságok mutatókra irányulnak.

Kapcsolódó fókussterület: a környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.

- ***Mennyire van összhangban a vízi környezet biológiai sokféleségének védelme és helyreállítása, valamint az akvakultúrával összefüggő ökoszisztémák javításához kapcsolható eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszi monitoringmutatóival és stratégiai mutatószámaival?***

A NAS-ban meghatározott monitoringmutatók és stratégiai mutatószámok nincsenek kapcsolatban a vízi környezet biológiai sokféleségének védelme és helyreállítása, valamint az akvakultúrával összefüggő ökoszisztémák javításához kapcsolható eredményindikátorok teljesülésével. A NAS stratégiai mutatószámai beruházási célú intézkedésekre vonatkoznak (halastavak korszerűsítése, új halastavak és intenzív üzemek létesítése), az említett intézkedések eredményindikátorai pedig a MAHOP keretében rehabilitált területek kiterjedésének változása, illetve a Környezeti szolgáltatásokat nyújtó akvakultúra gazdaságok mutatókra irányulnak.

Kapcsolódó fókussterület: kutatás, fejlesztés, technológiai innováció

- ***Mennyire van összhangban a KFI-hez kapcsolható eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszi monitoringmutatóival és stratégiai mutatószámaival?***

A MAHOP-2.1-2016 – „Az akvakultúra terén történő innováció ösztönzése” című felhívás 12. számú melléklete alapján, amennyiben a támogatást igénylők akvakultúra kutatással és/vagy oktatással foglalkozó közjogi szervek, úgy az indikátorvállalás nem releváns. A felhívás keretében valamennyi támogatásban részesített projekt közjogi szerv, indikátorvállalás nem történt.

Minderre tekintettel a KFI-hez kapcsolható eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszi monitoringmutatóival és stratégiai mutatószámaival nem értelmezhető.

Kapcsolódó fókuszterület: vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességének javítása, a helyi gazdaság erősödése

- ***Mennyire van összhangban az eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszaki monitoringmutatóival és stratégiai mutatószámaival?***

A MAHOP-ban meghatározott eredménymutatók az „Egy főre jutó halfogyasztás (kg/év)” eredménymutató kivételével nem jelennek meg a NAS monitoring mutatói között, de a NAS céljaival teljes összhangban állnak. A jelenleg hatályos MAHOP alapján megállapítható, hogy a MAHOP keretében mért eredménymutatók alapján közvetlenül nem szolgáltatatható adat a NAS-ban meghatározott monitoringmutatók teljesülésének méréséhez.

A NAS-ban meghatározott Számszerűsített nemzeti növekedési cél (2014–2020) stratégiai mutatószámai és indikátorai:

A 2010–2030 közötti édesvízi akvakultúra termelésnövekedése három fejlesztési terület tekintetében került meghatározásra:

- A meglévő halastavak korszerűsítésével és technológiafejlesztéssel 10%-os termelésnövekedés, amit többek között kétezer hektár halastó felújításával érünk el.
- 5%-os termelésnövekedés korszerű, új halastavak építésével, ami összesen mintegy ezer hektár új halastóterületet jelent.
- 10% növekedés hét új intenzív rendszer építésével, illetve a meglévő telepek korszerűsítésével.

2. táblázat: A NAS-ban meghatározott, számszerűsített nemzeti növekedési cél (2014–2020)

Fejlesztési terület:	Vállalás	Tényérték (2022)	Teljesülés aránya (2022)
10%-os termelésnövekedés	2.000 hektár halastó felújítása	643,288 ha (2019) 106,705 ha (2020) 127,31 ha (2021) 273,47 ha (2022)	1.050,818 ha 52,54%
5%-os termelésnövekedés	1.000 hektár új halastó építése	24,1118 ha (2019) 7,35 ha (2020) 12,64 ha (2021) 0 ha (2022)	44,1018 ha 4,41%
10%-os termelésnövekedés	7 új intenzív rendszer építése, illetve a meglévő telepek korszerűsítése	1 új intenzív rendszer építése megvalósult (2021) 4 intenzív üzem felújítása (2019) 2 intenzív üzem felújítása (2020) 2 intenzív üzem felújítása (2021)	14,28% (új üzem)

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-2.3-2016 számú felhívás valamennyi (11 db) támogatott projektje új intenzív üzem létrehozására irányul. A vizsgált időszak végéig 1 db projekt került lezárásra. Amennyiben a támogatott intenzív üzemek hiánytalanul megvalósulnak, a NAS-ban tett releváns vállalás 157,14%-ban teljesül.

Kapcsolódó fókussterület: az esélyegyenlőségi és munkahelyteremtési célok érvényesülése

- *Mennyire van összhangban az esélyegyenlőségi célkitűzések teljesülése a NAS célkitűzéseivel?*

A MAHOP-ban meghatározott esélyegyenlőségi célkitűzések összhangban vannak a NAS célkitűzéseivel, azonban külön monitoringmutató nem került hozzárendelésre, a MAHOP-hozzájárulás csak a lezárt projektek vállalásainak elemzésével számszerűsíthető.

A kedvezményezettek a vizsgált időszak végéig 139 db projekt esetében nyújtottak be záró kifizetési kérelmet, ebből 127 esetben lezárult a szakmai beszámoló és kifizetési kérelem ellenőrzése. A 127 db lezárt projekt közül 25 db projekt esetében történt foglalkoztatás bővítésére irányuló indikátorváltás, összesen 79 fő foglalkoztatására tettek vállalatot a kedvezményezettek, valamennyien a MAHOP-2.2.1-2016 felhíváson. Ezen projektek támogatói okiratainak összege 1.705.106.123 Ft. 1 fő foglalkoztatására átlagosan 21.583.622 Ft kifizetett támogatás esik.

Kapcsolódó fókuszterület: a halfogyasztási szokások változása, a fogyasztói magatartás változása, a fogyasztói igényekhez való alkalmazkodás, termékfejlesztés

- *Milyen mértékben teljesültek a MAHOP-ban megfogalmazott, halfogyasztás-növelési célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak?*

A MAHOP „Indikátor definíciós lista és ellenőrzési útmutató” alapján a halfogyasztás növekedése indikátor számításához szükséges adatok az alábbi 5 forrásból kerülnek összegyűjtésre:

1. A természetes vízi halfogásadatok forrása az Országos Halgazdálkodási Adattár nyilvántartása.
2. A halászati ágazatra vonatkozó külkereskedelmi adatok a KSH adatbázisából nyilvánosan elérhető adatok.
3. Az importtételek szorzószámokkal kerülnek korrigálásra, amelynek a forrása a nyilvánosan elérhető EUMOFA „Monthly Highlights” kiadvány.
4. A népességadatok a KSH adatbázisából nyilvánosan elérhető adatok.
5. Az étkezési célú haltermelési adatok az AKI Nonprofit Kft. saját ASIR-adatbázisából állnak rendelkezésre.

A MAHOP keretében nyújtott támogatások fentiekhez csak áttételesen járulnak hozzá, **a kínálati oldal szélesítésével.**

Az akvakultúra beruházások a projektekből vállalt indikátorokon keresztül mérhetően is befolyásolják az étkezési célú haltermelést. **Az akvakultúra-termelés mennyisége (tógazdasági és intenzív) a 2022. évi adatok alapján összesen 6.869,283 tonnával nőtt a támogatásoknak köszönhetően, mindez 18.605,93 EUR értékű akvakultúra-termelés változást takar.**

A halfeldolgozók beruházásai a projektekben vállalt indikátorokon keresztül mérhetően is befolyásolják a **belföldi származású feldolgozott haltermékek mennyiségét**. A 2022. év végéig lezárt projektekben **1.713,24 tonna feldolgozott haltermékmennyiséget teljesítettek, ami a vállalat 107,07%-a.**

A NAS-ban az alábbi monitoringmutató került meghatározásra, amely a MAHOP-ban meghatározott „Egy főre jutó halfogyasztás (kg/év)” eredménymutatóval 100%-os összhangban van.

3. táblázat: **Egy főre jutó halfogyasztás (kg/év)**

Eredménymutatók	Kiindulási időszak adatai (2013)	Céladatok (2023)	Aktuális adatok (2019)	Tényadatok teljesülése (2019)
Egy főre jutó halfogyasztás (kg/év)	5,1	6,1	6,6 (tény 2018)	108,19%
			6,45 (tény 2019)	105,73%
			6,40 (tény 2020)	104,42%
			6,52 (tény 2021)	106,88%

Forrás: saját szerkesztés, AKI adatok alapján

A NAS-ban feltüntetett 1 főre jutó halfogyasztás kiinduló helyzetet ismertető összefüggés-mutatója 5,1 kg/fő/év. Az AKI Nonprofit Kft. adatai alapján az 1 főre jutó éves halfogyasztás célértéke a program végrehajtásának valamennyi évében teljesült. Az aktuális, 2021. évi 1 főre jutó éves halfogyasztás pedig 6,52 kg. (A 2022. éves adatok jelen dokumentum készítésekor még nem állnak rendelkezésre.)

A MAHOP keretében megvalósuló „Kapj rá!” projekt közvetlenül járul hozzá az „Egy főre jutó halfogyasztás (kg/év)” monitoringmutató teljesítéséhez. Az eredményindikátorban meghatározott célértéket 2023-ig kell elérni. **A célérték teljesült.**

- ***Mennyi a haltermelés fokozása és a piacképes haltermékek előállítása szempontjából kiadott támogatási szerződésekkel lekötött és a vizsgált időszak végéig elszámolt összegek aránya a teljes támogatási kerethez képest?***

A vizsgált időszak végéig a haltermelés fokozása és a piacképes haltermékek előállítása tevékenységekre vonatkozóan összesen 12 db támogatói okirat került kiállításra, összesen 1.872.780.031 Ft támogatási összegben, ez a program indikatív keretének 11,13%-a. A vizsgált időszak végéig elszámolt összegek (1.117.833.410 Ft) aránya a program tényleges kifizetéseéhez 10,23%.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (a továbbiakban: OFTK) az 1/2014. (I. 3.) OGY határozattal került elfogadásra. Az OFTK-ban az ország társadalmi, gazdasági, ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből kiindulva négy hosszú távú fejlesztési célt jelöltek ki, amelyek 2030-ig szólnak. Az OFTK és a MAHOP között számos kapcsolódási pont azonosítható, amelyek az alábbiakban kerülnek bemutatásra:

1. Az OFTK-ban az egyik hosszú távú cél az „Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés”. A MAHOP beruházásra irányuló intézkedéseinek célja a hazai halgazdálkodási ágazat versenyképességének növelése. A MAHOP-2.2-2016 számú felhívása kimondottan új akvakultúra-vállalkozások létrehozására irányul, továbbá a MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívás keretében lehetőség van új, halfeldolgozással foglalkozó vállalkozások létrehozására is.
2. Az OFTK horizontális szempontjai között szerepel a „Befogadás, társadalmi felzárkózás, esélyegyenlőség megteremtése”. A MAHOP általános célkitűzése a fentiekben írtak alapján az esélyegyenlőség megteremtése, így a MAHOP összhangban van az OFTK célkitűzéseivel.

a) értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés

Az OFTK értékteremtő, foglalkoztatást biztosító, gazdasági fejlődésirányozó céljához a MAHOP „Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása”, „A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése”, „Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások” és „A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása” intézkedései kapcsolódnak. Az akvakultúra-beruházásra irányuló intézkedések célja a meglévő akvakultúra-telepek (beleértve a hagyományos tógazdasági haltermelést és az intenzív üzemi haltermelést) fejlesztése, kapacitásuk növelése, korszerűsítésük, valamint új telepek és új akvakultúrával foglalkozó vállalkozások létrehozásának támogatása. A halfeldolgozás keretében cél a halfeldolgozó üzemek fejlesztése, korszerűsítése, új halfeldolgozók létrehozása. Mindegyik intézkedés esetében célként jelenik meg a MAHOP-ban a munka- és biztonsági körülmények javítása.

„Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 98 db

Igényelt támogatás összege: 5.175.700 496 Ft

Megítélt támogatás összege: 4.567.930 488 Ft

Szerződött támogatás összege: 4.443.139.472 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 3.995.621.372 Ft

„A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 9 db

Igényelt támogatás összege: 3.804.270.271 Ft

Megítélt támogatás összege: 3.402.537.655 Ft

Szerződött támogatás összege: 3.373.143.202 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 505.096.130 Ft

„Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 77 db

Igényelt támogatás összege: 1.282.373.457 Ft

Megítélt támogatás összege: 1.080.195.058 Ft

Szerződött támogatás összege: 1.079.443.918 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 1.079.443.918 Ft

„A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 12 db

Igényelt támogatás összege: 2.135.284.246 Ft

Megítélt támogatás összege: 1.947.623.246 Ft

Szerződött támogatás összege: 1.872.780.031 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 1.117.833.410 Ft

b) népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom

Az OFTK egészséges társadalom célkitűzéséhez a halfogyasztás járul hozzá. A MAHOP keretében a halfogyasztás népszerűsítését a „Kommunikációs és promóciós kampány a halfogyasztás népszerűsítésére” intézkedés szolgálja, azonban a halfogyasztás alapja az akvakultúra-termelés és a feldolgozás, így a beruházások közvetett kapcsolódást mutatnak az OFTK-val ezen fejlesztési cél tekintetében is.

A „Kommunikációs és promóciós kampány a halfogyasztás népszerűsítésére” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 1 db

Megítélt támogatás összege: 960.069.600 Ft

Szerződött támogatás összege: 951.899.752 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 941.379.733 Ft

c) természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme

A MAHOP „Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ívási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását” intézkedése közvetlen kapcsolódást mutat az OFTK-val, mivel az intézkedés célja a biodiverzitás megőrzése ívóhelyfejlesztés, -létrehozás és -helyreállítás támogatásával, a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítása, a természetes vizek rehabilitációja az invazív, idegenhonos halfajok visszaszorítására irányuló tevékenységekkel, valamint a vízi biológiai sokféleség és a vízi ökoszisztémák védelme és helyreállítása.

A MAHOP „A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása” intézkedés keretében támogatja a hagyományos technikákon alapuló extenzív tógazdasági haltermelést a természet és a biológiai sokféleség megőrzéséhez és javításához, valamint a tájképi elemek megóvásához nyújtott szolgáltatásokkal összefüggő többletköltségek és kieső jövedelem részleges kompenzációja révén.

Közvetett kapcsolódási pont mutatható ki az innovációra, az akvakultúra-beruházásokra és a feldolgozásra irányuló intézkedéseknél, mivel ezeknél az intézkedéseknél általános célkitűzés a környezetre gyakorolt negatív hatások csökkentése (energiahatékonyság, vízhasználat csökkentése, vízminőség javítása, CO₂-kibocsátás csökkentése). Fontos kiemelni, hogy a MAHOP-nak külön intézkedése van az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások támogatására („Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások”).

A „Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ívási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 12 db

Igényelt támogatás összege: 800.998.886 Ft

Megítélt támogatás összege: 792.494.060 Ft

Szerződött támogatás összege: 777.826.825 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 721.251.185 Ft

„A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 77 db

Igényelt támogatás összege: 1.282.373.457 Ft

Megítélt támogatás összege: 1.080.195.058 Ft

Szerződött támogatás összege: 1.079.443.918 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 1.079.443.918 Ft

d) térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Tekintettel arra, hogy a MAHOP-ban nincsen területi megosztás, a halgazdálkodás fejlesztésére irányuló támogatás Magyarország egész területén elérhető, az OFTK 4., a térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet célkitűzésével kapcsolódás nem mutatható ki.

Kapcsolódás a vízpolitikához

A Nemzeti Vízstratégia és a végrehajtását biztosító intézkedési terv elfogadásáról szóló 1110/2017. (III. 7.) Korm. határozattal elfogadott Nemzeti Vízstratégia a magyar vízgazdálkodás 2030-ig terjedő keretstratégiája, amely hivatkozik az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelvére (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (a továbbiakban: VKI). Magyarországon a földrajzi elhelyezkedésnek köszönhetően nagy jelentősége van a vízpolitikának, mivel hazánk teljes területe a Duna vízgyűjtőjéhez tartozik. Magyarországon emellett a klimatikus és vízrajzi adottságoknak köszönhetően jelentős kiterjedésű halastórendszer működik. Minderre tekintettel a MAHOP több intézkedése kapcsolódik a Nemzeti Vízstratégia és a VKI általános céljaihoz is.

A Nemzeti Vízstratégia 7 hosszú távú célt határoz meg:

1. Vízvisszatartás és vízsztétás a vizeink jobb hasznosítása, a gazdaságtámogató vízgazdálkodás érdekében
2. Kockázatmegelőző vízkárelhárítás
3. A vizek állapotának fokozatos javítása a fenntartható jó állapot elérésére
4. Minőségi víziközmű-szolgáltatás és minőségi csapadékvíz-gazdálkodás elviselhető fogyasztói teherviselés mellett.
5. A társadalom és a víz viszonyának a javítása (mind egyéni, mind gazdasági, mind döntéshozói szinten).
6. A tervezés és irányítás megújítása
7. A vízgazdálkodás gazdasági szabályozó rendszerének újjászervezése

A MAHOP a Nemzeti Vízstratégia 1. és 3. céljaihoz kapcsolódik.

1. Vízvisszatartás és vízsztétás a vizeink jobb hasznosítása, a gazdaságtámogató vízgazdálkodás érdekében

A tórendszereknek fontos szerepe van a vízraktározásban. A MAHOP „Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása”, „A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése” és „Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások” intézkedések keretében támogatja halastavak létesítését, valamint célként tűzi ki a víztakarékos technológiák bevezetését és a vízminőségre gyakorolt negatív hatást csökkentő beruházások támogatását. „Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások” intézkedés esetében a MAHOP kiemeli a támogatható tevékenységek között az olyan zárt haltermelő rendszerek fejlesztésének elősegítését, ahol a halakat zárt recirkulációs rendszerekben termelik, ezzel jelentősen csökkentve a vízhasználatot.

„Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 98 db

Igényelt támogatás összege: 5.175.700 496 Ft

Megítélt támogatás összege: 4.567.930 488 Ft

Szerződött támogatás összege: 4.443.139.472 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 3.995.621.372 Ft

A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 9 db

Igényelt támogatás összege: 3.804.270.271 Ft

Megítélt támogatás összege: 3.402.537.655 Ft

Szerződött támogatás összege: 3.373.143.202 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 505.096.130 Ft

„Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 77 db

Igényelt támogatás összege: 1.282.373.457 Ft

Megítélt támogatás összege: 1.080.195.058 Ft

Szerződött támogatás összege: 1.079.443.918 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 1.079.443.918 Ft

3. A vizek állapotának fokozatos javítása a fenntartható jó állapot elérésére

A MAHOP a „Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ívási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását” intézkedés keretében megvalósuló projektekkel hozzájárul a vízfolyások ökológiai állapotának és a vízminőség javításához, ami összhangban van a VKI célkitűzéseivel.

A MAHOP továbbá az előző pontban írtak alapján támogatja a haltermelő létesítményekből elfolyó víz szervesanyag-tartalmának innovatív víztisztító technológiák alkalmazásán keresztüli csökkentését, valamint a meglévő halastavak iszapjának eltávolítását vagy az iszaplerakódás megelőzését célzó beruházásokat, így az erre irányuló intézkedésekkel szintén szinergia mutatható ki.

A „Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ívási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 12 db

Igényelt támogatás összege: 800.998.886 Ft

Megítélt támogatás összege: 792.494.060 Ft

Szerződött támogatás összege: 777.826.825 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 721.251.185 Ft

Kapcsolódó fókuszterület: energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása

- *Hogyan járulnak hozzá a fókuszterületen megvalósuló projektek az OFTK-ban meghatározott célok teljesüléséhez?*

A fókuszterületen megvalósuló projektek az alábbiak szerint járulnak hozzá az OFTK-ban meghatározott célok teljesüléséhez:

a) értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés

A MAHOP-2.2-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 98 db

Megítélt támogatás összege: 4.567.930 488 Ft

Szerződött támogatás összege: 4.443.139.472 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 3.995.621.372 Ft

A MAHOP-2.3-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 9 db

Megítélt támogatás összege: 3.402.537.655 Ft

Szerződött támogatás összege: 3.373.143.202 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 505.096.130 Ft

A MAHOP-2.4-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 1 db

Megítélt támogatás összege: 1.342.613 Ft

Kifizetett támogatási összeg: 1.342.613 Ft

A MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 12 db

Megítélt támogatás összege: 1.947.623.246 Ft

Szerződött támogatás összege: 1.872.780.031 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 1.117.833.410 Ft

Kapcsolódó fókusztérület: a környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.

A fókusztérületen megvalósuló projektek az alábbiak szerint járulnak hozzá az OKTF meghatározott célok teljesüléséhez:

c) természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme

A MAHOP-1.2-207 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 12 db

Megítélt támogatás összege: 792.494.060 Ft

Szerződött támogatás összege: 777.826.825 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 721.251.185 Ft

A MAHOP-2.5-2017 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 48 db

Igényelt támogatás összege: 988.171.133 Ft

Megítélt támogatás összege: 877.243.214 Ft

Kifizetett támogatási összeg: 876.492.074 Ft

A MAHOP-2.5-2018 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 29 db

Igényelt támogatás összege: 294.202.324 Ft

Megítélt támogatás összege: 202.951.844 Ft

Kifizetett támogatási összeg: 202.951.844 Ft

Kapcsolódó fókusztérület: az esélyegyenlőségi és munkahelyteremtési célok érvényesülése

- ***Mennyire van összhangban az esélyegyenlőségi célkitűzések teljesülése az OFTK-ben meghatározottakkal?***

A MAHOP-ban meghatározott esélyegyenlőségi célkitűzések összhangban vannak az OFTK-ben meghatározottakkal, azonban külön monitoringmutató nem került hozzárendelésre, a MAHOP-hozjárulás csak a lezárt projektek vállalásainak elemzésével számszerűsíthető.

A kedvezményezettek a vizsgált időszak végéig 139 db projekt esetében nyújtottak be záró kifizetési kérelmet, ebből 127 esetben lezárult a szakmai beszámoló és kifizetési kérelem ellenőrzése. A 127 db lezárt projekt közül 25 db projekt esetében történt foglalkoztatásbővítésre irányuló indikátorvállalás, összesen 79 fő foglalkoztatására tettek vállalat a kedvezményezettek, valamennyien a MAHOP-2.2.1-2016 felhíváson. Ezen projektek támogatói okiratainak összege 1.705.106.123 Ft. 1 fő foglalkoztatására átlagosan 21.583.622 Ft kifizetett támogatás esik.

Az OFTK-ban az egyik hosszú távú cél az „Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés”. A MAHOP beruházásra irányuló intézkedéseinek célja a hazai halgazdálkodási ágazat versenyképességének növelése. A MAHOP-2.2-2016 számú felhívása kimondottan új akvakultúra-vállalkozások létrehozására irányul, továbbá a MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívás keretében lehetőség van új, halfeldolgozással foglalkozó vállalkozások létrehozására is.

Az OFTK horizontális szempontjai között szerepel a „Befogadás, társadalmi felzárkózás, esélyegyenlőség megteremtése”. A MAHOP általános célkitűzése a fentiekben írtak alapján az esélyegyenlőség megteremtése, így a MAHOP összhangban van az OFTK célkitűzéseivel.

Partnerségi Megállapodás EU TEMATIKUS CÉL 3

A Partnerségi Megállapodás (a továbbiakban: PM) célrendszere az OFTK célrendszerére támaszkodik, amely kialakításában fontos tényezők voltak az Európai Unió fejlesztési politikájának 2014–2020-as célkitűzései. Ezáltal az összes nemzeti fejlesztési prioritás hozzájárul az Európa 2020 Stratégia megvalósulásához és az Európai Unió által támogatásra javasolt 11 tematikus célkitűzést is támogatja.

Az Európai Unió a PM keretében az alábbi tematikus célterületek támogatását teszi lehetővé a 2014–2020-as tervezési időszakban:

1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése
2. Az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés, azok használatának és minőségének javítása
3. A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA keretében), a halászati és akvakultúra-ágazat (az ETHA keretében) versenyképességének javítása
4. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban
5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása
6. A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása
7. A fenntartható közlekedés előmozdítása és a szűk keresztmetszetek megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban
8. A fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása
9. A társadalmi együttműködés erősítése és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem
10. Az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében
11. A hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és a hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulása

A MAHOP a fenti célkitűzések közül két célkitűzéshez járul hozzá.

1. EU TEMATIKUS CÉL 3: A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA keretében), a halászati és akvakultúra-ágazat (az ETHA keretében) versenyképességének javítása

Fő cél a hazai kkv-k versenyképességének javítása innovatív, hozzáadottérték-növelő és exportpotenciállal rendelkező fejlesztések támogatásán keresztül, emellett az agrár- és élelmiszeripari termelés hozzáadott értékének növelése.

Az ETHA tekintetében elvárt legfontosabb eredmények:

- A teljes kibocsátásból a magasabb hozzáadott értékű halgazdálkodási termékek aránya nő.
- Haltermelés és -fogyasztás arányának növekedése az élelmiszer-termelésben és a fogyasztásban.
- Versenyképes, innovatív, diverzifikált, multifunkcionális halgazdaságok elterjedése.
- Innováción alapuló műveletek számának növekedése a halgazdálkodásban a versenyképesség elősegítése érdekében.
- Versenyképes vállalkozások száma nő a halgazdálkodási ágazatban

Kapcsolódó fókuszterület: energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása

- ***Hogyan járulnak hozzá a fókuszterületen megvalósuló projektek a PM-ben meghatározott célok teljesüléséhez?***

A fókuszterületen megvalósuló projektek az alábbiak szerint járulnak hozzá a PM-ben meghatározott célok teljesüléséhez:

03 - A kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének növelése

A MAHOP-2.1-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 4 db

Igényelt támogatás összege: 1.642.819.771 Ft

Megítélt támogatás összege: 1.592.998.176 Ft

Szerződött támogatás összege: 1.506.796.062 Ft

Kifizetett támogatási összeg: 1.506.796.062 Ft

A MAHOP-2.2-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 98 db

Igényelt támogatás összege: 5.175.700 496 Ft

Megítélt támogatás összege: 4.567.930 488 Ft

Szerződött támogatás összege: 4.443.139.472 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 3.995.621.372 Ft

A MAHOP-2.3-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 9 db

Igényelt támogatás összege: 3.804.270.271 Ft

Megítélt támogatás összege: 3.402.537.655 Ft

Szerződött támogatás összege: 3.373.143.202 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 505.096.130 Ft

A MAHOP-2.4-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 1 db

Megítélt támogatás összege: 1.342.613 Ft

Kifizetett támogatási összeg: 1.342.613 Ft

A MAHOP-5.3.1-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 1 db

Megítélt támogatás összege: 12.742.500 Ft

Kifizetett támogatási összeg: 12.742.500 Ft

A MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 12 db

Igényelt támogatás összege: 2.135.284.246 Ft

Megítélt támogatás összege: 1.947.623.246 Ft

Szerződött támogatás összege: 1.872.780.031 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 1.117.833.410 Ft

Kapcsolódó fókuszterület: kutatás, fejlesztés, technológiai innováció

- ***Milyen mértékben teljesültek a MAHOP 2.1., 2.2., 2.3. és 5.3.3. intézkedéseiben megfogalmazott, KFI-hez kapcsolódó célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak?***

A MAHOP 2.1., 2.2., 2.3. és 5.3.3. intézkedések vonatkozásában meghirdetett felhívásokban támogatott projektek szakmai tartalma a rendelkezésünkre álló adatok alapján nem vizsgálható, ezért jelenleg a MAHOP keretében biztosított támogatások ezen értékelési fókuszterülethez kapcsolódó célkitűzéseinek teljesülése nem értelmezhető. A projektek szakmai tartalmából nem szűrhetőek le egyértelműen az innovatív elemek.

- ***Hogyan járul hozzá a MAHOP 2.1. intézkedés teljesülése a PM-ben meghatározott KFI-célok teljesüléséhez?***

Az Európa 2020 Stratégia egyik kiemelt céljaként megfogalmazott intelligens növekedéshez, valamint a tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakításához kapcsolódóan Magyarország célja, hogy 2020-ig 1,8%-ra növelje a GDP-hez viszonyított K+F ráfordítások arányát, ezt irányozza elő a Nemzeti Reform Program is. A kitűzött célt Magyarország az innovációs teljesítményét behatároló szűk keresztmetszetek feloldására történő erőforrás-koncentrációval érheti el. Az érintett problématerületek azonosítása a Kormány által 2013 júliusában elfogadott Befektetés a Jövőbe – Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2020 (a továbbiakban: Nemzeti KFI Stratégia) keretében megtörtént.

A Nemzeti KFI Stratégia a 2020-ig tartó időszakra – az azonosított három fő kihívás/szűk keresztmetszet alapján – átfogó, horizontális jellegű célterületeket jelöl meg, úgymint:

1. nemzetközileg versenyképes tudásbázisok fejlesztése (kiemelten kutatók és kreatív szakemberek képzése, valamint nemzetközileg versenyképes kutatóbázisok fejlesztése);
2. hatékony tudásfelhasználási folyamatok indukálása (kiemelten: az innovatív kis cégek helyzetbe hozása, a középvállalkozások K+F- és technológia-alapú dinamizálása, a nagyvállalkozások K+F-alapú integrálása, a közszféra innovációinak módszeres dinamizálása);
3. intenzív tudásáramlás generálása (kiemelten: innovációs szolgáltatások kiépítése, valamint együttműködések és hálózatok dinamizálása).

A MAHOP támogatja az innovatív módszereket és technológiákat – a halgazdálkodási ágazat szereplőinek versenyképességét szolgáló termék- és folyamatinnovációkat, ami a halnevelés és hallal való bánás új módszereinek alkalmazásán, új vagy lényegesen javított termékek, új, jó piaci potenciállal rendelkező tenyésztett halfajok, új vagy tökéletesített irányítási és szervezési rendszerek bevezetésén keresztül történik.

A MAHOP 2.1-es intézkedésén megvalósuló valamennyi projekt a KFI céljainak megvalósulását támogatja. Ezen projektek egyetemek és kutatóintézetek által kerülnek megvalósításra, ezáltal a kkv-k versenyképességének növeléséhez csak közvetve járulnak hozzá. A projektek hozzájárulása így a KFI-célokhöz számszerűen meghatározható (100%). Az elsődlegesen KFI-tartalmú 4 db projekt esetében a MAHOP-kötelezettségvállalás összege 1.506.796.062 Ft. Három projekt lezárult, a támogatási összegekkel a kedvezményezettek maradéktalanul elszámoltak 2023. május 5. napjáig. A negyedik projekt megvalósítása jelen dokumentum készítésekor még nem zárult le.

Mivel a MAHOP 2.1-es intézkedés a PM alapján az EU 3. tematikus célkitűzéséhez került hozzárendelésre, a PM céljaihoz történő hozzájárulás mérésének esetében az intézkedésen megvalósult kifizetéseket ott kell számításba venni. Az intézkedés operatív programban meghatározott, EU 3. tematikus célkitűzéshez tervezett hozzájárulása 3.663.235 EUR ETHA rész, ebből 2023. május 5. napjáig 2.945.290 EUR összeg került lehívásra, ami a célérték 80,40%-a. A MAHOP 03. tematikus célkitűzéséhez hozzájáruló összes releváns intézkedés esetében a hozzájárulás aktuális aránya 48,43%, értéke 15.097.724 EUR.

- ***Hogyan változott az összes és az intenzív akvakultúra-termelés mennyisége és értéke, valamint a belföldi származású feldolgozott haltermékek mennyisége?***

A 2022. december 31. napjáig záró kifizetési kérelmet benyújtott projektek tekintetében 1.306,79 tonna intenzív akvakultúra-termelés mennyiségváltozás került teljesítésre, és 3.814,45 ezer EUR értékű intenzív akvakultúra-termelési értékváltozás került teljesítésre.

A 2022. december 31. napjáig záró kifizetési kérelmet benyújtott projektek tekintetében 2.393,27 tonna akvakultúra-termelés mennyiségváltozás került teljesítésre.

Az akvakultúra termelés mennyisége (tógazdasági és intenzív) a 2022. évi adatok alapján összesen 6.869,283 tonnával nőtt a támogatásoknak köszönhetően, mindez 18.605,93 EUR értékű akvakultúra-termelés változást takar.

Az akvakultúra termelés mennyisége és értéke indikátorok teljesülését a 2-es prioritás beruházási célú felhívásai biztosítják, ahol a projektek KFI-komponenseket is tartalmaznak, ezért ezek hozzájárulása az indikátorok teljesüléséhez 100%.

A 2022. év végéig támogatásban részesített projektekből tett A „Belföldi származású feldolgozott haltermékek mennyisége” indikátor aktuális értéke 1.713,24 tonna. Az indikátor teljesülését 100%-ban a MAHOP 5.3.3-as intézkedés biztosítja, ezért a KFI-komponenst tartalmazó projektek hozzájárulása ezen indikátorok változásához 100%.

- ***Melyek a MAHOP 2.1-es intézkedése keretében megvalósuló projektek legjellemzőbb kutatási területei?***

A MATE által vezetett 4 fős konzorcium által megvalósított, MAHOP-2.1.1-2016-2017-00002 azonosítószámú, „A horgászati- és halgazdálkodás szempontból jelentős halfajok tenyésztését és termelését támogató technológia-, tudástranszfer és innovációs infrastruktúra fejlesztése” című projekt még 2020 szeptemberében megtartotta a projekt záró rendezvényét, ahol sor került a megvalósított tevékenységek bemutatására is, a záró szakmai beszámoló azonban csak 2021. évben került elfogadásra.

A megvalósult K+F tevékenységek:

1. Jó piaci potenciállal rendelkező új akvakultúrafajok termelésbe vonásának, illetve piaci bevezetésének támogatása.
 - a) A csapósünger zárt recirkulációs rendszerben történő tartási technológiájának továbbfejlesztése A csapósünger takarmányozási technológiájának fejlesztése: élő eleség előállítás és dúsítása, kor-osztály-specifikus takarmányreceptúrák kidolgozása, alternatív fehérjeforrások és bioaktív takarmánykiegészítők alkalmazása.
 - b) A csapó sünger szezonon kívüli szaporítástechnológiájának fejlesztése.

2. Haltermelő létesítményekből elfolyó víz szervesanyag-tartalmának csökkentése innovatív víztisztító technológiák alkalmazásával:
 - a) A csapósünger nevelése során keletkezett elfolyóvíz hasznosítása akvapóniás rendszerben, különböző fűszer és zöldségnövények termesztésére.
 - b) Az elfolyóvíz passziválása zooplanktonfajok előállításával, a különböző méretű planktonikus szervezetek bioaktív anyagokkal történő dúsítási technológiájának fejlesztése.
 - c) Az elfolyóvíz szilárd fázisának hasznosítása makroszkopikus táplálékszervezetek termelésével (rovarlárvák, ízeltlábúak).
3. Halolaj- és hallisztfüggőség csökkentése innovatív takarmányozási technológiák bevezetésével: Alternatív fehérjeforrások alkalmazása a hallisztfelhasználás csökkentése érdekében a csapósünger különböző korosztályai számára készült keveréktakarmányokban.
4. Fenntartható termelési módszerek támogatása
 - a) A programban tanulmányozott hat halfaj (sünger, balin, compó, jászkeszeg, domolykó és kárász) jelentősebb parazitás fertőzöttségeinek vizsgálata.
 - b) A balin, jász, domolykó, széles kárász és compó tavi utónevelése úszóketreces rendszerben.

A MATE által megvalósított, „Fenntartható, innovatív haltermelési és környezetkezelési technológiák fejlesztése és gyakorlati bevezetésének támogatása” című, MAHOP-2.1.1-2016-2017-00007 azonosítójú, a hazai haltermelés fejlesztését célzó komplex alkalmazott kutatási projekt magában foglalja a haltermelő létesítmények környezetre gyakorolt negatív hatásának csökkentésére irányuló műszaki, tudományos vagy szervezeti ismeretek, a fenntartható erőforrás-hasznosításra irányuló innovatív technológiák és a halolaj- és hallisztfüggőséget csökkentő haltakarmányozási technológiák fejlesztését, valamint a jelentős piaci potenciállal rendelkező új akvakultúrafajok intenzív termelésbe vonásának támogatását. A fenti célokat a haltermelés inputigényeinek optimalizálásával, a haltermelő rendszerek által kibocsátott elfolyóvíz kezelésére és hasznosítására irányuló eljárások kidolgozásával és a süllő és süngerfélék nevelésére irányuló termeléstecnológiai fejlesztéssel sikerült elérni, nagy hangsúlyt fektetve a projekt eredményeinek gyakorlati bevezetésére.

Az Ökológiai Kutatóközpont által megvalósításra kerülő MAHOP-2.1.1-2016-2017-00005 azonosító számú, Haltakarmány előállítás kagyló biotermékből innovatív technológiával (HALTEK) című projekt keretein belül két fő projektem, kutatás és egy akváiumi méretekben megvalósuló kagylónevelő rendszer és eljárás műszaki innovációja valósul meg:

A kagylóhús beltartalmi összetevőit tekintve minőségi és mennyiségi mutatók alapján harmonikus, a haltakarmányozás ideális tápanyaga lehet, ezért a projektben egy balatoni tömeges, természeti értéket nem képviselő, az ökoszisztéma biodiverzitása szempontjából kifejezetten káros kagylócsalád (Dreissenák) hasznosíthatóságát vetjük fel az intenzív halnevelés takarmányozási gondjainak és az intenzív akvakultúra környezetet terhelő kibocsájtási problémáinak megoldására. A Dreissenák kis-méretű, ugyanakkor szapora, kolóniákban élő kagylók, a balatoni halak kedvelt táplálékai. A belőlük készülő kagylóliszt, a könnyű hozzáférhetőség, tömeges jelenlét miatti alacsony előállítási költségek, és beltartalmuk halliszthez való hasonlatosságának következtében, jó piaci potenciállal rendelkeznek. A pályázatban Dreissena kagylókból új technológiai módszerrel a kagylóhús és héj elválasztását, a beltartalom lisztté alakítását tervezzük, valamint felmérjük a héj hasznosíthatóságának lehetőségeit. A kagylóliszt minőségi/mennyiségi összetételét kurrens analitikai kémiai módszerekkel meghatározzuk, hogy igazoljuk, a Dreissena valódi alternatívája a minőségi halliszt/olaj helyettesítésnek. A kagylólisztből ismert alapanyagokkal haltápot készítünk és kísérleti rendszerben ragadozó halivadék (harcsa) takarmányozásában teszteljük. A haeltetési kísérletekből származó termelékenységi mutatókkal jellemezzük a kagylólisztet tartalmazó haltakarmány kereskedelmi forgalomban kapható haltáppal szembeni hasznosulási eredményét, a halizom molekuláris markereinek vizsgálatával visszajelzést kapunk az optimális tápösszetétel és növekedési dinamika összefüggéseiről. A kutatómunka végén egy tudományosan megalapozott új típusú haltakarmány-prototípust hozunk létre, amely a projektet követően halgazdasági kipróbálásra is kerül.

A pályázat másik célja egy akváiumi méretekben megvalósuló kagylónevelő rendszer és eljárás műszaki innovációja, mely zárt rendszerben, recirkulációs vízhasználattal, megújuló energia-forrással és melléktermékek újrahasznosításával, a környezettől és az évszakos ciklustól független, folyamatos üzem mellett képes kagylóhúst előállítani. A rendszerben a kagylók a napfény energiáját hasznosító algák szuszpenzióit fogyasztják, a nevelő elfolyóvíze és a kagyló végtermék pedig felhasználódik az algatenyésztés tápanyagaként. A kagylók táplálásához az intenzív halnevelők szerves anyagokban dús elfolyóvizét is hasznosítani kívánjuk, mely egyben az elfolyóvíz tisztításához is hozzájárul. A kagylóágyon szűrt elfolyóvíz kémiai összetételének elemzését követően ja-vaslatot teszünk a technológia alkalmazására az integrált polikultúrás víztisztító rendszerekben. A kagylók táplálásában sze-

lektív, különböző előnyös élettani hatásokkal bíró molekulákat termelő alga-törzseket is alkalmazunk, melyekkel a kagylóhús irányított, értékes elemekkel való dúsítása történik meg. A kísérletek eredményeként létrejövő különböző kagylóliszt fajták sztenderd és prémium kategóriájú termék-innovációk. A zárt rendszerű kagylónevelő technológia a nagyüzemi gyártás lehetőségét és fenntartható, környezetet kímélő módon gazdaságosan előállítható minőségi haltakarmány előállítását vetíti előre, mely valós alternatívát kínál a halgazdaságok számára az ivadéknevelő takarmányok terén. A termék innováció elterjesztése, valamint az innovatív technológia alkalmazása jelentős fejlődést eredményezhet a hazai akvakultúra-ágazat vállalkozásaiban és nemzetközi szinten is, elősegítve az ágazatban folyó gazdasági tevékenység hatékonyságának, jövedelmezőségének javítását, valamint a kedvező társadalmi és környezeti hatások elérését.

A MATE által megvalósított, „A természetes vizek ivadékellátását biztosító innovatív technológiák fejlesztése, valamint a tógazdasági és zárt rendszerű haltermelés fenntartható intenzifikálása” című, MAHOP-2.1.1-2016-2019-00011 azonosítójú projekt elsődleges célja a környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása, amely magában foglalja a természetesvízi halgazdálkodás szempontjából fontos, a jelenlegi akvakultúra rendszerekben azonban nem termelt halfajok ivadékellátását biztosító innovatív technológiák kidolgozását.

A haltermelő létesítmények környezetre gyakorolt negatív hatásának csökkentésére irányuló tudományos és szervezeti ismeretekre, a tógazdasági haltermelés fenntartható intenzifikálására, valamint a recirkulációs rendszerek optimalizálására irányuló innovációt.

Fenti a célokat a nyurgaponty, jász, compó, széles kárász, balin szaporítására, ivadék nevelésére új technológia kidolgozásával valósítjuk meg.

A haltermelés input igényeinek optimalizálásával, a haltermelő rendszerek által kibocsátott elfolyóvíz a befogadó víztestre gyakorolt szervesanyag terhelést mérséklő eljárásokat dolgozunk ki.

Kombinált ponty-süllő tavi és az európai harcsa tavi medencés és recirkulációs rendszerű technológiák innovációjával hozzájárulunk az eredmények gyakorlati alkalmazásához.

A természetes vízi halgazdálkodás szempontjából fontos halfajok ivadék-ellátását biztosító innovatív technológia kidolgozásához kapcsolódóan szivattyúállás építése és elektromos kivitelezése valósul meg. A projekt keretében beszerzésre kerülnek a meglévő recirkulációs akvakultúra rendszer fejlesztéséhez a terepi monitorozás hatékony végrehajtásához, a technológiai biztonság fenntartásához, valamint halszállításhoz szükséges eszközök

<https://palyazatok.uni-mate.hu/web/mate-p%C3%A1ly%C3%A1zatok/MAHOP-2.1.1-2016-2019-00011>

- ***Jellemzően milyen innovatív elemek valósulnak meg a MAHOP 2.2., 2.3. és 5.3.3-as intézkedések keretében?***

A támogatott projektek szakmai tartalma, az azok keretein belül megvalósuló innovatív elemek a rendelkezésünkre álló adatok alapján nem vizsgálhatóak, kizárólag a kedvezményezettek honlapjain történő projektleírásokra támaszkodhatunk. A következő időszak operatív programjában javasolt nagyobb figyelmet fordítani a támogatott projektek szakmai tartalmát érintő lekérdezési és szűrési lehetőségekre. Javasolt az informatikai rendszer lekérdezési lehetőségeinek bővítése annak érdekében, hogy szakmai tartalomra vonatkozó egyedi és aggregált információk egyaránt kinyerhetőek legyenek az adatbázisból.

MAHOP-2.2-2016 számú felhívás

Megvalósult eszközbeszerzések:

A MAHOP-2.2-2016 számú felhíváson a 2022. évben lezárt 12 projekt közül 4 db projekt irányult kizárólag eszközbeszerzésre, de egy kivétellel valamennyi projektben történt eszközbeszerzés.

Gépjárművek: erőgépek, halveszállító gépjárművek, lánctalpas kotrógép, fűkasza, homlokrakodó, szárzúzó, utánfutó, rézsűkasza, rézsűzúzó, takarmányátrakó pótkocsi.

Vagyonvédelmi eszközök: madárriasztó, madárháló, vagyonvédelmi rendszer, éjjellátó.

Halászati eszközök: halveszállók, halas kosarak és halcsúszdák, etetőcsónak, csónakmotorok, halveszállító tartályok.

Haltermeléshez szükséges egyéb eszközök: porlasztó, dízel áramfejlesztő, levegőztető, propelleres szivattyú, búvárszivattyú, daráló, oxigén ellátó rendszer, reduktor, porlasztókeret.

Építési tevékenység, infrastrukturális beruházás 8 db projekt keretén belül történt:

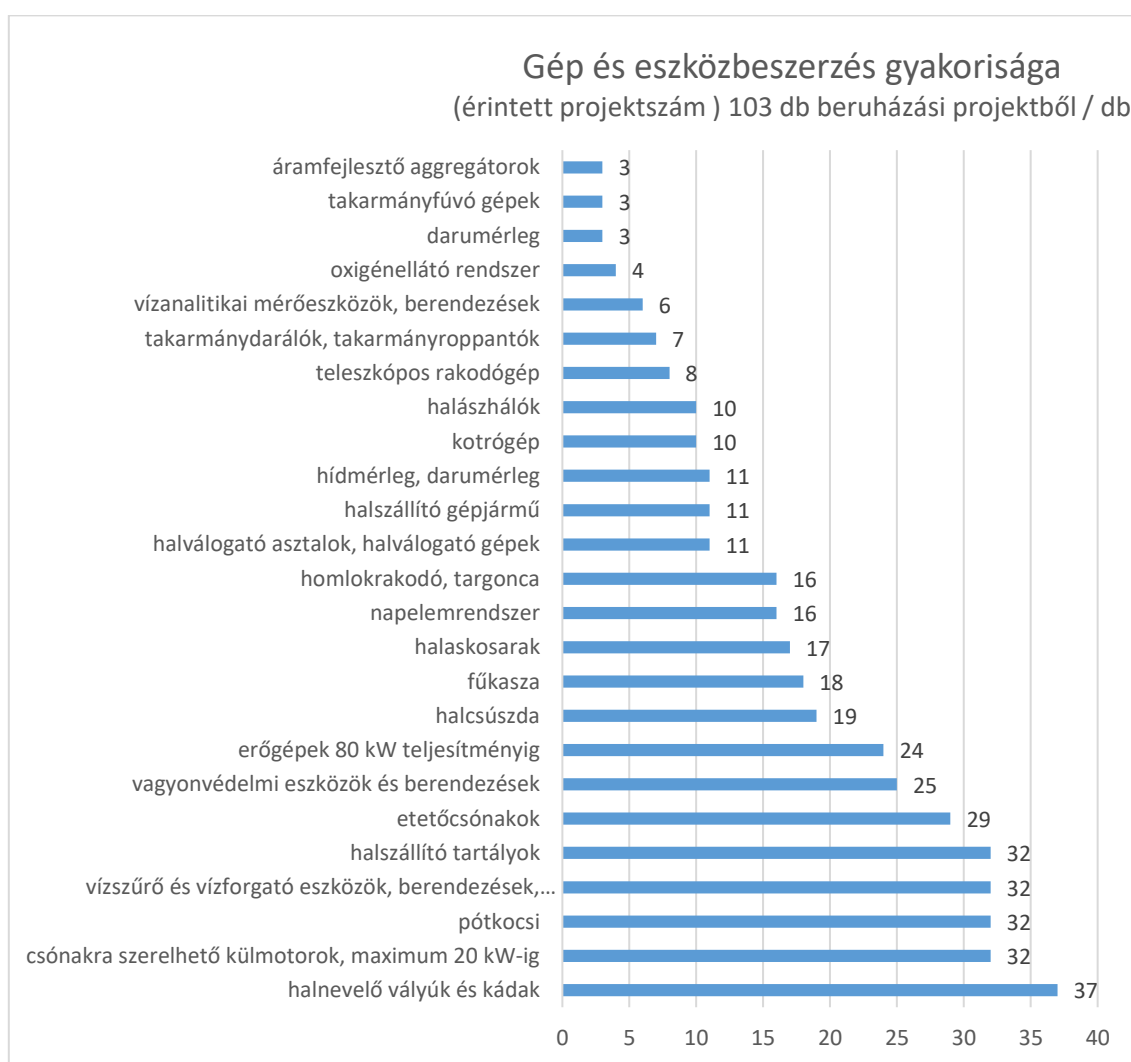
- járó út és teelő felújítás;
- telepi út felújítása 2724 m² nagyságban;
- egy vasbeton támfalas, ömlesztett-termény tároló építése,
- teelő építés;
- halbolt kialakítás;
- munkaeszköz karbantartó szín építése;
- napkollektor beszerelése;
- töltésépítés.

Halastó felújítása, építése:

- 4 projektet érintett, összesen 273,47 hektár tóterület újult meg;
- új tó építésére 2022. évben nem került sor.

A felhíváson megvalósult, lezárt projektek keretein belül beszerzett eszközök gyakoriságának vizsgálata megmutatja, hogy a pályázati felhívás 2. sz. mellékletét képező *Támogatható gépek és eszközök jegyzékében* meghatározottak közül melyek bizonyultak a legszükségesebbnek.

1. ábra: **Gép- és eszközbeszerzés gyakorisága**

Forrás: saját szerkesztés

Javasoljuk az IH-nak, hogy vizsgálja felül a jelenleg alkalmazott gép- és eszközlíákat és az ágazati igényeknek megfelelően bővítse a támogatható gépek és eszközök körét.

MAHOP-2.3-2016 számú felhívás

A MAHOP-2.3-2016 számú felhíváson 2021. évben lezárt 1 db projekt keretein belül a szarvasi GEO-FISH Termelő és Kereskedelmi Kft. projektjében egy ökológiailag fenntartható, korlátozott minimális környezeti kockázatú haltermelést megvalósító, évi 250 tonna termelési kapacitású afrikaiharcsa-termelő zárt, recirkulációs rendszer jött létre, amit kiegészít egy a tápanyagok újrahasznosítására szolgáló fás wetland rendszer, ahonnan a majdan kikerülő faapríték járulékos bevételi forrást jelent.

A megvalósult haltermelési technológia a víz újrahasznosítására épülő, ún. recirkulációs rendszerű haltermelés, amely minimalizálja az egységnyi termékre jutó felhasznált víz, valamint a kibocsátott szennyező anyagok mennyiségét oly módon, hogy egész éves, évszaktól független haltermelésre nyújt lehetőséget.

A vízkészletek újrahasznosítása a kiemelt geotermális vizek másodlagos hasznosításával: a haltermelés egy különleges integráció révén jön létre, ez idáig hazánkban nem alkalmazták a fóliaházak kertészetek által kiemelt termálvizeket halnevelési célra. Ez a vízkészletek jelentős pazarlását eredményezi napjainkban. A Szentés környéki kertészetek által kitermelt termálvizek halas utóhasznosítására az afrikaiharcsa-nevelés kifejezetten alkalmas. A termálvizek további hasznosításán túl jelentős gazdasági előny, hogy a termálvíz utóhasznosítását további vízkészlethasználati járulékfizetés nem terheli.

Víz-visszaforgatásos haltermelő rendszer jön létre a vízkészlet felhasználási hatékonyságának javítása érdekében. Újszerű elfolyóvíz-kezelési megoldás: a befogadó minőségének megőrzése érdekében a haltermelő rendszerből kikerülő víz további mechanikai kezelése történik, minek során a tömnyített zagy fás energiaültetvényben kerül elhelyezésre. Ezáltal nemcsak a haltermelés lesz környezetileg fenntarthatóbb, hanem a szennyező szerves hulladékok is további haszonvételt tesznek lehetővé. Az energiahatékonyság növelése korszerű energiahatékony berendezések beépítésével, valamint a napenergia felhasználását lehetővé tevő napelemrendszer kiépítésével történt.

Forrás: <http://www.geofish.hu/index.html#accordion02-5>

A felhíváson 2022. évben nem került további projekt lezárásra.

MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívás

A MAHOP-5.3.3-2016 számú felhíváson 2021. évben lezárt projektek közül a The Fishmarket Kft. Halfeldolgozó üzem komplex technológia fejlesztése, bővítése és felújítása a termelői kapacitás növelési-, környezetvédelmi-, élelmiszerbiztonsági- és munkakörülményeket javító célok megvalósulása érdekében című projektje keretében a budaörsi halfeldolgozó üzemének technológiai fejlesztése és bővítése valósult meg. A projekt a vállalkozás termelői kapacitásának és értékesítési csatornáinak bővítését, a technológia megújítását, a környezetvédelem és az élelmiszer-biztonság növelését tűzte ki célul. Új szociális blokk került kiépítésre, ahol megvalósulhatnak a kulturált munkavállalói környezet biztosításának elvei, az élelmiszer-biztonsági előírások személyi higiéniát érintő követelményei és a munkavédelmi előírások.

A felszabaduló üzemi területen az összes feldolgozásra használt munkafelület 60%-kal nőtt, valamint a termelési kapacitás névleges értéke napi 3.000 kg-ról 3.750 kg-ra nő. A süthető tasakos termékek vákuumcsomagolásához MULTIVAC C500-as kétkamrás csomagológép került beszerzésre. Az egyedi gyártású ultrahangos vízpárásítóval szerelt friss-hűtő a friss halászati termékek értékesítésig való eltartását teszi lehetővé. Az elkészült minőségbiztosítási laboratórium lehetővé teszi, hogy a gyártás folyamatában állandó mintavételezéssel, valós időben kapjanak információt a termékek mikrobiális, fizikai, kémiai és érzékszervi minőségéről. A laboratórium lehetővé teszi továbbá a termékfejlesztéshez szükséges kísérletek lebonyolítását is.

Forrás: <https://fishmonger.hu/projekt-tamogatas>

2022. évben további 3 db projekt került lezárásra:

A MAHOP-5.3.3-2016-2017-00001 projekt keretein belül a FrissHal Kereskedelmi és Feldolgozóipari Korlátolt Felelősségű Társaság új halfeldolgozó üzemének építése valósult meg. A fejlesztés során egy egyszintes halfeldolgozó csarnoképület került kialakításra. A beépített hasznos alapterület 288,4, és 3,8m homlokzatmagassággal. Az épületben 30 helyiség található többek között: feldolgozók, hűtő- és fagyasztó kamrák, mosogató, előkészítő helyiségek, több raktár, konyhai helyiségek, szociális blokk, iroda, WC-k, gépészeti és állatorvosi helyiség. A technológiai helyiségek hűtését újszerű helyiségenként külön Karyer típusú léghűtő berendezéssel hűtjük. A helyiségek hűtésszabályozása így egyedi lesz, és így a termékek minőségét, ízét kiválóan megőrzik. A megvalósulási helyen alap infrastrukturális beruházás is megvalósult, 573 m² felületen készült útburkolat, mely 4 db fedett parkolót is magában foglal. A másik újdonság, hogy az üzem energiafelhasználását 30 kW-os nap-elem rendszer biztosítja. A beruházás része még a vagyonbiztonságot szolgáló Milesight típusú 16

csatornás biztonságtechnikai rendszer. 3 gépjármű is beszerzésre került: 1 halszállító (Man gyártmány), és 2 Fiat Ducato típusú haltermékeket szállító jármű. Ez újdonság, mivel mind az alapanyag beszállítást, mind a késztermék kiszállítást el tudjuk végezni, és a termelési folyamataink-hoz optimalizálható az input és output termékek szállítása. A beruházás részét képezi egy hulladék-égető berendezés, mely 50 kg mellékterméket képes egy órán belül elégetni. Az infrastrukturális beruházás mellett a halfeldolgozó üzemhez szükséges eszközbeszerzés is megvalósult.

<https://frisshal.eu/hu/page/aboutus>

A MAHOP-5.3.3-2016-2017-00007 projekt keretein belül a szarvasi GEOFISH Termelő és Kereskedelmi Kft. a saját haltenyésztő telepéről származó halak feldolgozását valósította meg. A haltenyésztő telepen afrikai harcsa tenyésztése folyik. A tervezett üzemben a tenyésztett halak szeletelt filézett feldolgozása, és az értékesítésnek megfelelő kiserelése és csomagolása történik. A halfeldolgozó üzem számára kijelölt épület a szegvári kendergyár területén található. A kendergyár néhány éve nem üzemel, épületei használaton kívüliek. A halfeldolgozó üzemet a korábban öltözőként, irodaként, és üzemi étkezdéként használt földszint + tetőtér beépítésű épület átalakításával alakították ki. Az infrastrukturális beruházás mellett a halfeldolgozó üzemhez szükséges eszközbeszerzés is megvalósult.

Az üzem, az épületen belül elhelyezkedő szociális blokkal rendelkezik, amely biztosítja a dolgozók különböző higiéniai besorolás szerint elkülönített átöltözést, tisztálkodási lehetőséget. A tiszta- és szennyes övezeti dolgozók részére külön öltözők kerültek kialakításra. A szociális blokkban kerül kialakításra a takarítóeszközök és tisztítószeres tárolója, figyelembe véve az eltérő higiéniai kockázatú területeket.

<http://www.geofish.hu/page1.html#content4-y>

A Bajcshal Korlátolt Felelősségű Társaság a MAHOP-5.3.3-2016-2020-00026 azonosítószámú, Termelői infrastruktúra és a meglévő eszközpark hatékonyságának javítása a kisbajcsi halfeldolgozó üzemben című projektjében a gyártói kapacitások növelését célozta a mai modern halfeldolgozási technológiák meglévő feldolgozóüzembe történő beintegrálásával. A projekt további célja a feldolgozott alapanyag mérése során alkalmazott technológiai háttér fejlesztése, illetve a csomagolási eljárások hatékonyságának és minőségének fejlesztése. A projekt megvalósulásával javult a vállalkozás hűtési technológiája és háttérkapacitása mind a cég kisbajcsi feldolgozó telephelyén, mind pedig a közvetlen értékesítést ellátó kiskereskedelmi egységekben (halboltokban). <https://bajcshal.hu/palyazat/>

- ***Mekkora a támogatási koncentráció, azaz az egy támogatási szerződésre jutó (uniós és hazai) támogatás átlagos összege?***

A vizsgált intézkedéseken 2023. május 5. napján 125 db projekt rendelkezett hatályos támogatói okirattal, összesen 11.209.943.880 Ft értékben. Az átlagos projektméret 89.679.551 Ft. Az operatív programban támogatásra került 219 db projekt átlagos projektmérete 69.291.353 Ft, tehát megállapítható, hogy az EU 3. tematikus céljához (A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA keretében), a halászati és akvakultúra-ágazat (az ETHA keretében) versenyképességének javítása) hozzájáruló projektek átlagos mérete 29,42%-kal meghaladja a MAHOP-ban támogatott projektek átlagos értékét. (Valamennyi beruházási célú intézkedésen 75% uniós és 25% hazai társfinanszírozással valósulnak meg a projektek.)

- ***Mekkora a támogatási szerződésekkel lekötött és vizsgált időszak végéig elszámolt összegek aránya a teljes támogatási kerethez képest?***

A vizsgált intézkedéseken 2023. május 5. napjáig 125 db projekt részesült támogatásban, összesen 11.209.943.880 Ft értékben, ebből a kedvezményezettek 7.140.951.387 Ft támogatási összeggel számoltak el. Ez a célterülethez hozzájáruló projektekre tett kötelezettségvállalás 63,70%-a.

- ***Mekkora a jelen fókuszterülethez kapcsolódó felhívásokon belül a támogatásfelhasználás hatékonysága (mennyi a visszavont támogatási kérelmek/elállások száma, összege és mekkora a fel nem használt forrás)?***

Az EU 3. tematikus céljához (A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA keretében), a halászati és akvakultúra-ágazat (az ETHA keretében) versenyképességének javítása) hozzájáruló intézkedések esetében a legnagyobb a rés a benyújtott és támogatásban részesített projektek között. Az IH az összes beérkezett kérelem (236 db) közül 44 db kérelmet a jogosultsági ellenőrzés során elutasított (18,64%), 2 db kérelem pedig a tartalmi értékelés során került elutasításra. További 34 db kérelem esetében a támogatási kérelem visszavonásra került a támogatást igénylők által. 33 db projekt esetében (13,98%) a kedvezményezettek vagy az IH elállt a kiadott támogatói okirattól.

A releváns felhívásokra beérkezett teljes támogatási igény 35.282.969.504 Ft, ebből 2023. május 5. napján 125 db projekt rendelkezett hatályos támogatói okirattal, 11.195.848.767 Ft támogatási ösz-

szegben, ami a releváns felhívásokra beérkezett kérelmek számának 52,96%-a, értékének pedig mindössze 31,77%-a. Az érintett felhívások teljes kerete 16.539.537.491 Ft. A lekötetlen forrás aktuális összege 5.343.688.724 Ft.

Az elsődlegesen a kutatás, fejlesztés, innováció területhez tartozó MAHOP 2.1-es intézkedésen az összes beérkezett kérelem (11 db) közül 5 esetben a támogatási kérelem visszavonásra került a támogatást igénylők által. A visszavont kérelmek mindegyike később ismét benyújtásra került. Közülük az IH 1 db kérelmet a jogosultsági ellenőrzés során elutasított, a további támogatási kérelem támogatásban részesült. Az intézkedésen összesen 5 db támogatói okirat került kiállításra, ebből 1 projekt esetében a kedvezményezett elállt a projekt megvalósításától. Az intézkedésen így 4 db projekt valósult meg, ami az összes beérkezett kérelem 36,36%-a. A megvalósult projektek szerződött támogatási összege 1.506.796.062 Ft, ami a felhívás 1.682.423.942 Ft-os forráskeretének 89,56%-a. Az egyetlen elutasított projektben igényelt támogatás összege 104.421.712 Ft, ami a felhívás keretének 6,2%-a.

Kapcsolódó fókussterület: vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességének javítása, a helyi gazdaság erősödése

- *Milyen mértékben teljesültek a MAHOP 2.2., 2.3., 2.4., 5.3.1. és 5.3.3. intézkedéseiben megfogalmazott, az adott értékelési fókussterülethez kapcsolódó célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak?*

A MAHOP 2.B egyedi célkitűzés alá tartozó intézkedések főleg az EU 11 tematikus célkitűzése közül az EU 3. tematikus célterülethez (A kkv-k versenyképességének fokozása) kapcsolódnak. Mindez az egyes intézkedések ETHA-hozzájárulásának EUR-ban meghatározott összegében került meghatározásra, az operatív program 8.3. Az ESB-alapok tematikus célkitűzéseire nyújtott ETHA-hozzájárulás című pontjában tervezettek alapján.

A célkitűzések aktuális értékének vizsgálatánál a 2021. december végéig költségnyilatkozatba állított kifizetések ETHA-része vehető figyelembe, EUR összegben meghatározva.

4. táblázat: Az ESB-alapok tematikus célkitűzéseire nyújtott ETHA-hozzájárulás

Tematikus célkitűzés	ETHA-hozzájárulás (EUR) teljes keret	ETHA-hozzájárulás (EUR) 2022. december végéig költségnyilatkozatba állított kifizetések	Tematikus célkitűzések teljesülésének aránya
03 - A kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének növelése	31.172.355,00	15.097.724	48,43%

Forrás: MAHOP 8.3. tábla alapján

A 03 - A kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének növelése tematikus célkitűzés előrehaladásában jelentős elmaradás tapasztalható. A 2022. december 31-i állapot 15.097.724 EUR értékű lehívással 48,43%-os pénzügyi előrehaladást mutat támogatási előlegek nélkül, ami elmarad az operatív program átlagos 72,04%-os pénzügyi előrehaladásától.

- ***Hogyan aránylik a releváns intézkedések keretében támogatásban részesített kkv méretű szereplők száma a nem kkv-kedvezményezettek által végrehajtott projektek számához?***

A releváns intézkedések keretében támogatásban részesített projektek száma 125 db, ami a teljes támogatott projektszám 55,55%-a. Megjegyzendő, hogy a MAHOP valamennyi standard, beruházási célú felhívása kkv-k támogatását helyezi előtérbe, nagyvállalatok, illetve multinacionális vállalatok nem részesülhetnek támogatásban, mindez jogosultsági kritérium.

Erre tekintettel megállapítható, hogy valamennyi standard felhíváson támogatásban részesített beruházási célú MAHOP projekt kkv-szereplők által kerül megvalósításra.

A MAHOP 2.2., 2.3., 2.4., 5.3.1. és 5.3.3. intézkedések vonatkozásában a kkv-kedvezményezettek projektjeinek forráslekötése 67,72%-a a teljes lekötött igénynek, míg a kifizetések a MAHOP összes kifizetésének 46,89%-át takarják, a kifizetett támogatási előlegekkel együtt.

A MAHOP 2.2., 2.3., 2.4., 5.3.1. és 5.3.3. intézkedések vonatkozásában 2021. december 31-ig 125 db projekt tekintetében született támogatói döntés, 12.310.842.918 Ft értékben.

- ***Milyen mértékű a kkv-k által végrehajtott projektek hozzájárulása a releváns intézkedésekhez kapcsolódó indikátorok változásához?***

A MAHOP valamennyi standard, beruházási célú intézkedése kkv-k által valósul meg, mindez jogsultsági kritérium. Ezek hozzájárulása a kapcsolódó indikátorok változásához 100%.

- ***A kkv-k által megvalósított projektek milyen mértékben járultak hozzá az akvakultúrárs termelés növekedéséhez?***

A MAHOP valamennyi standard, beruházási célú intézkedése kkv-k által valósul meg, mindez jogsultsági kritérium. Minderre tekintettel megállapítható, hogy a kkv-k által megvalósított projektek 100%-ban járultak hozzá az akvakultúra-termelés növekedéséhez.

- ***Megfelelően elősegítik-e az alkalmazott eljárások és intézkedések a MAHOP 2.2., 2.3., 2.4., 5.3.1. és 5.3.3. intézkedéseiben megfogalmazott fókuszterülethez kapcsolódó célkitűzések elérését?***

A MAHOP 2.2., 2.3., 2.4. és 5.3.3. intézkedéseiben olyan beruházások és/vagy eszközbeszerzések támogathatóak, amelyek elősegítik a kkv-k versenyképességének és életképességének fokozását (beleértve a munkakörülmények javítását), továbbá a MAHOP 5.3.1-es intézkedés keretében támogathatóak az új piacok felkutatásának és a forgalombahozatali feltételek javítása, valamint a minőség javítása és a hozzáadott érték emelése.

Mindezek alapján megállapítható, hogy az intézkedések közvetlenül a fókuszterülethez kapcsolódó célkitűzések elérését szolgálják.

- ***Vannak-e az intézkedések kkv-k általi végrehajtását és hatékonyságát negatívan befolyásoló tényezők?***

Az eddigi gyakorlatot figyelembe véve a legnagyobb problémát a támogatási kérelmek beadása és a támogatói okiratok kiállítása között eltelt rendkívül hosszú idő jelenti (akár egy évig is elhúzódhat). Ennek következtében az előírt vagy tervezett határidők tarthatatlanná válnak, illetve a projektben tervezett költségek (pl.: építési tételek, eszközök beszerzési ára) jelentősen megemelkedhetnek, ezáltal

tal az eredetileg tervezett műszaki-szakmai tartalom csak a kedvezményezettek önerőrészenek növelésével valósítható meg, amely jelentős többletterhet ró a pályázókra, vagy adott esetben el is lehetetleníti a tervezett projekt kivitelezését. Az elbírálási folyamat elhúzódása több esetben eredményezte a támogatási kérelmek visszavonását.

A COVID-19-járvány a hazai halászati termékek értékesítését is nagyon megnehezítette, tekintettel a HoReCa-szektor és az exportpiacok teljes vagy részleges leállítására.

- ***Mekkora a támogatási koncentráció, azaz az egy támogatási szerződésre jutó (uniós és hazai) támogatás átlagos összege?***

A 03 - A kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének növelése célkitűzéshez hozzájáruló 125 db projekt támogatási összege 12.310.842.918 Ft, az átlagos projektméret 98.486.743 Ft. Az operatív programban támogatásra került 225 db projekt átlagos projektmérete 80.757.019 Ft, tehát megállapítható, hogy a kkv-k versenyképességéhez hozzájáruló projektek átlagos mérete több mint 20%-kal meghaladja a MAHOP-ban támogatott projektek átlagos értékét. (Valamennyi beruházási célú intézkedésen 75% uniós és 25% hazai társfinanszírozással valósulnak meg a projektek.)

- ***Mekkora a jelen fókuszterülethez kapcsolódó felhívásokon belül a támogatásfelhasználás hatékonysága (mennyi a visszavont támogatási kérelmek/elállások száma, összege és mekkora a fel nem használt forrás)?***

Az IH a fókuszterületen beérkezett kérelem (225 db) közül 42 db kérelmet a jogosultsági ellenőrzés során elutasított (18,66%), további 29 db kérelem (12,88%) esetében a támogatási kérelem visszavonásra került a támogatást igénylők által. 2 db támogatási kérelem a tartalmi értékelés során került elutasításra. 17 db projekt esetében (7,55%) a kedvezményezettek, 1 db projekt (0,44%) esetében pedig az IH állt el a kiadott támogatói okirattól. A vizsgált időszak végéig 125 db támogatói okirat került kiállításra, ami a beérkezett kérelmek 55,55%-a. További 9 db támogatási kérelem 2021. december 31. napján még a kiválasztási eljárás különböző fázisaiban vett részt. Megállapítható, hogy legnagyobb arányú támogatási kérelem a jogosultsági értékelésen esik ki, ez a legnagyobb szűrő, a tartalmi értékelésen nem támogathatónak ítélt projektek aránya elenyésző.

Szintén meghatározó a visszavont támogatási kérelmek aránya, bár ezek egy része a későbbiekben (javított, kiegészített formában) ismét benyújtásra került és végül több esetben részesült támogatásban.

A releváns felhívásokra beérkezett teljes támogatási igény 31.673.788.526 Ft, ebből 2021. december 31-ig 12.310.842.918 Ft került támogatói okirattal lekötésre. Az érintett felhívások teljes kerete 14.871.198.662 Ft. A lekötetlen forrás aktuális összege 2,5 Mrd Ft, azonban további 9 db projekt vesz részt a kiválasztási eljárásban. A le nem kötött forrás jelenleg a felhívások keretének 16,81%-a.

- ***Mekkora a támogatási szerződésekkel lekötött és vizsgált időszak végéig elszámolt összegek aránya a teljes támogatási kerethez képest?***

A 03 - A kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének növelése célkitűzéshez hozzájáruló projektek támogatási összege 12.310.842.918 Ft, ami a program teljes keretének 67,52%-a. A kifizetések összege 6.793.931.080 Ft, ami az operatív program összes kifizetésének 55,45%-a.

Kapcsolódó fókuszterület: az esélyegyenlőségi és munkahelyteremtési célok érvényesülése

- ***Milyen mértékben teljesültek a MAHOP-ban megfogalmazott esélyegyenlőségi célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásokhoz kapcsolódó esélyegyenlőségi elvárásoknak?***

A MAHOP-felhívások készítése során a hátrányos megkülönböztetés tilalma, valamint a férfiak és nők esélyegyenlőségének elve horizontális elvként érvényesítésre került minden intézkedés esetében, továbbá a nők foglalkoztatásának előmozdítása prioritásként jelenik meg az intézkedésekben.

Foglalkoztatás bővítése: A 2022. december 31. napjáig lezárt projektek során a kedvezményezettek 79 fő foglalkoztatásbővítést valósítottak meg támogatott projektjeikben, a munkaszerződések a releváns záró szakmai beszámolók részeként rendelkezésre állnak. Ezáltal az operatív programban 2023-ra vállalt célérték 197,5%-kal teljesült.

A kiválasztási kritériumok meghatározása során külön figyelmet fordítottak az esélyegyenlőség biztosítására. Amennyiben a támogatást igénylő cégnél a kisgyermeket nevelő, és/vagy 55 év feletti

és/vagy megváltozott munkaképességű munkavállalók aránya eléri a 15%-ot, 1 plusz pontot, amennyiben az arány meghaladja a 15%-ot, 2 plusz pontot kap az értékelés során a támogatási kérelem. Amennyiben a projekt megvalósulásával legalább 1 női munkahely is létrejön, további 1 pontot kap a támogatást igénylő. A jelen dokumentum elkészültéig lezárt projektek közül 4 db akvakultúra beruházási célú, és további 4 db halfeldolgozási célú projektben valósult meg női munkavállaló foglalkoztatása.

- ***Mennyiben érvényesült a Monitoring Bizottságban való részvételre vonatkozó kitétel?***

A PM alapján biztosítani kell, hogy a támogatásokhoz való hozzáférést ne befolyásolja hátrányos megkülönböztetés és a leginkább kirekesztett társadalmi csoportok részt vehessenek a fejlesztési programokban. E szempontból különös odafigyelést igényelnek egyes érzékeny társadalmi csoportok, elsősorban a nők, a tartós rászorultságban élők, a roma származásúak, a nemzeti kisebbségek, a migránsok, a fogyatékkal élő személyek, a nyugdíjazás előtt állók, a fogva tartásból szabadulók. A nők esélyegyenlőségét – a konkrét fejlesztési célokon túl – biztosítani kell a munkáért járó javadalmazásban, a vezető munkakörök betöltésében is.

A fentiekkel összhangban a hivatkozott célcsoportok érdekképviselői szervei (a nemek közötti egyenlőségért, a társadalmi befogadásért, az esélyegyenlőségért és diszkriminációmentességért felelős partnerek és testületek) szavazati joggal rendelkező tagként helyet kapnak a monitoring bizottsági üléseken.

- ***Mennyire világosak és relevánsak az esélyegyenlőséggel kapcsolatos projektértékelési kritériumok?***

A MAHOP-felhívások kiválasztási kritériumait az Európai Bizottság véleményezte, és a Monitoring Bizottság által kerültek elfogadásra. A kritériumok kialakításában, véleményezésében részt vettek a hazai halászati ágazat képviselői is. Az IH felhívásonként eltérő, az adott felhívásra és a megfelelő, potenciális kedvezményezettre alkalmazható, a célkitűzéseknek megfelelő projektek kiválasztását megkönnyítő kritériumokat választott, továbbá a releváns felhívások esetében a kiválasztási kritériumok között megjelennek az esélyegyenlőséggel kapcsolatos szempontok is.

- ***Hogyan járul hozzá a MAHOP végrehajtása a PM 1.5.2. fejezetében foglalt esélyegyenlőségi célkitűzések megvalósításához?***

Valamennyi MAHOP-intézkedés esetén prioritásként jelenik meg a nők foglalkoztatásának előmozdítása, illetve a férfiak és a nők esélyegyenlőségének elve. A MAHOP végrehajtása során alapvető a hátrányos megkülönböztetés tilalma és az esélyegyenlőség támogatása nem, faj, vallás, fogyatékoság, életkor és nemi hovatartozás szempontjaira tekintettel. A MAHOP tervezése, előkészítése és megvalósítása során minden csoport esetében az egyenlő elbánás és az esélyegyenlőség elve érvényesül, a MAHOP nem támogat olyan projektet, amely sérti az esélyegyenlőség elvét.

Az 1303/2013/EU rendelet 7. cikkével összhangban a MAHOP is figyelembe veszi a horizontális elvek érvényesülését, és magában foglalja az ezt célzó intézkedések leírását (a férfiak és a nők esélyegyenlősége, a hátrányos megkülönböztetés tilalma).

A férfiak és nők esélyegyenlőségének elve horizontális elvként érvényesül minden MAHOP-intézkedés esetében. A támogatott intézkedések esélyegyenlőséghez való hozzájárulása a programkészítés, az irányítás, a monitoring és az értékelés során egységesen figyelembevételre kerül annak érdekében, hogy az egyes tevékenységek eredményének előnyeit a nők és a férfiak egyaránt élvezhessék. Különös figyelmet fordítanak arra, hogy kerüljenek minden olyan intézkedést, amely sértheti a férfiak és nők esélyegyenlőségének elvét. A MAHOP nem támogat olyan projektet, amely negatívan befolyásolja a férfiak és nők esélyegyenlőségét.

A MAHOP alapvető eleme a hátrányos megkülönböztetés tilalma és az esélyegyenlőség támogatása, azt valamennyi uniós prioritás megvalósítása során tiszteletben tartják és támogatják. Az IH a pályázatok során a pályázók esélyegyenlőségét nemi, faji és etnikai hovatartozásra, vallásra és lelkiismereti meggyőződésre, fogyatékosagra, életkorra vagy szexuális orientációra való tekintet nélkül biztosítja. A MAHOP tervezése, előkészítése és megvalósítása során minden csoport esetében ügyeltek és ügyelnek az egyenlő elbánásra és az esélyegyenlőségre. Minden projekttel szemben elvárás a hátrányos megkülönböztetés tilalmának szemlélete és a maximálisan nyitott kommunikáció, valamint együttműködés minden érintett csoporttal.

Az AKI Nonprofit Kft. a 2021. évben összesítette a MAHOP-kedvezményezettek 2019. és 2020. évre vonatkozó kötelező adatszolgáltatás keretében benyújtott, foglalkoztatásra vonatkozó adatait, az összegző dokumentum címe: „A MAHOP kedvezményezettek kötelező adatszolgáltatás eredményei a foglalkoztatásra vonatkozóan”. Az összes foglalkoztatott száma 2019-ben és 2020-ban nem minden esetben egyezik meg a nemek összesített értékével. Az eltérés oka, hogy 2019-ben 3, míg 2020-ban 7 kedvezményezett nem szolgáltatott adatokat nemek szerinti bontásban.

Foglalkoztatásra vonatkozó adatot a MAHOP-2.2-2016, a MAHOP-2.3-2016 és a MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívások keretében a 2018. évre 33, 2019. évre 40, a 2020. évre és a 2021. évre 52-52 adatszolgáltató (azonos adatszolgáltatók azonos adatait csak egyszer figyelembe véve) adott meg. (Összesen 19 adatszolgáltató nem jelentett foglalkoztatottat.) A foglalkoztatásadatot szolgáltató kedvezményezettek a haltermelésben 2019-ben teljes munkaidő egyenértékben kifejezve (FTE) összesen 667 főt, 2020-ban 523,8 főt, míg 2021-ben 683,4 főt foglalkoztattak. Nemenkénti bontásban a **2019. évre** 32 kedvezményezett adta meg az adatait, ahol összesen 545,1 fő férfit és **84,9 fő nőt** (FTE) foglalkoztattak, **2020-ban** 461,1 férfit és **62,7 nőt** (FTE), **2021-ben** 561,96 férfit és **121,4 nőt** (FTE). A beruházásokhoz kapcsolódóan 2019-ben 10 új munkahelyet (9 férfi, FTE) hozott létre, illetve tervez létrehozni 9 kedvezményezett, **2020-ban** 83 új munkahelyet (56 férfi és **25 nő**, FTE) hozott létre, illetve tervez létrehozni 21 kedvezményezett, **2021-ben** pedig 26,6 új munkahelyet (17,3 férfi és **9,3 nő**, FTE) hozott létre, illetve tervez létrehozni 10 kedvezményezett.

A beruházás eredményeképpen **2019-ben** 210,3 fő (FTE) (**32,2 nő** és 169,1 férfi, FTE) **munkahelyét tartotta meg** 11 kedvezményezett, **2020-ban** 210,3 fő (FTE) (**32,2 nő** és 169,1 férfi, FTE) munkahelyét tartotta meg 30 kedvezményezett, **2021-ben** pedig 153,2 fő (FTE) (**24,7 nő** és 128,5 férfi, FTE) munkahelyét tartotta meg 20 kedvezményezett.

Művelet által támogatott munkavállaló 14 kedvezményezetttnél volt 2019-ben, számuk 225 főt tett ki, 2020-ban 33 kedvezményezetttnél 361 fő volt, míg 2021-ben 16 kedvezményezetttnél 161 fő volt.

A 2023. május 5. napjáig lezárt projektek esetében a teljes MAHOP-ra nézve összesen 5 fő (FTE) új női munkavállaló foglalkoztatása valósult meg (a beruházáshoz kapcsolható létrehozott új munkahelyek száma teljes munkaidő egyenértékben (FTE) kifejezve) 3 projekt keretében (MAHOP-2.2.1-2016-2017-00041; MAHOP-5.3.3-2016-2017-00002; MAHOP-5.3.3-2016-2018-00013). Az adatszolgáltató kedvezményezettek összesen 330 fő (FTE) női munkavállalót alkalmaztak. A beruházás eredményeképpen megtartott női munkahelyek száma 148 fő (FTE).

Partnerségi Megállapodás EU TEMATIKUS CÉL 6

2. EU TEMATIKUS CÉL 6: A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása

A fejlesztések középpontjában a víziközmű-fejlesztések és ez által a Víz Keretirányelvnek való megfelelés, a hulladékgazdálkodási rendszerek fejlesztése, valamint a városi környezet fejlesztése áll. Agrár- és vidékfejlesztési vonatkozásban az agrár-környezetvédelem megerősítése.

Az ETHA tekintetében elvárt legfontosabb eredmények:

- Környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra-formák támogatása környezetgazdálkodási program keretében.
- Akvakultúrában a víztakarékos technológiákat elősegítő beruházások és innovációk számának növekedése.
- Az ökológiai szemléletű beruházások számának növekedése a felszíni vizeken.

A makroregionális vagy tengeri medencéket érintő stratégiákra vonatkozó információk

A PM 3.1.4. fejezetében rögzítésre kerültek az ESB-alapok keretében folytatott együttműködés főbb kiemelt területei (figyelembe véve a makroregionális és a tengeri medencéket érintő stratégiákat), vagyis az ETE programok, az ETE határ menti programok és az EU Duna Régió Stratégia kiemelt tématerületei. Magyarország az EU Duna Régió Stratégiában (a továbbiakban: EUSDR) vesz részt. A stratégiát az Európai Tanács felkérésére az Európai Bizottság dolgozta ki a Duna régió országaival. Az EUSDR 2011 júniusában került elfogadásra, majd az Európai Bizottság 2020 áprilisában kiadta az EUSDR megújult cselekvési tervét.

A megújult cselekvési terv 4 pillért (1. A Duna régió összekapcsolása a többi régióval; 2. A Duna régió környezetének védelme; 3. A jólét növelése a régióban; 4. A régió megerősítése), a pilléreken belül pedig összesen 11 prioritási területet határoz meg. Az egyes prioritásokhoz cselekvési területek kerültek meghatározásra.

Az alábbiakban csak a MAHOP-pal kapcsolódási pontot mutató, a 2. pillér 4. és 6. prioritásainak cselekvési területei kerülnek bemutatásra. **4. prioritás: A vizek minőségének helyreállítása és megőrzése**

3. cselekvési terület: Víz és mezőgazdaság

6. cselekvési terület: Klímaváltozás

Közvetlen kapcsolódási pont a „Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ivási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását” intézkedéssel mutatható ki, mivel az intézkedés célja elsősorban a természetes vizek biodiverzitásának megőrzése ívóhelyfejlesztés, -létrehozás és -helyreállítás támogatásával, valamint a vízi biológiai sokféleség és a vízi ökoszisztémák védelme és helyreállítása.

Közvetett kapcsolódás mutatható ki az akvakultúra-beruházásra irányuló intézkedések esetében, mivel ezen intézkedések általános célkitűzése az innovatív technológiákra épülő fenntartható, erőforrás-hatékony, versenyképes haltermelés növelése a káros környezeti hatások csökkentése mellett. A MAHOP-ban cél a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatást csökkentő beruházások támogatása, továbbá a felhasznált víz és vegyszerek mennyiségének csökkentése is, ami javítaná az elfolyó víz minőségét mind a tógazdasági haltermelés, mind az intenzív üzemi haltermelés esetében. Ezeket a célokat szolgálja „Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása”, „A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése”, „Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások”, valamint a beruházásra irányuló támogatások mellett megemlítendő „Az akvakultúra terén történő innováció ösztönzése” intézkedés is.

5. cselekvési terület: Vándorló halfajok

A MAHOP „Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ivási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását” intézkedése szinergiában áll a „Vándorló halfajok” cselekvési területtel, mivel az intézkedés céljai között szerepel a vándorló halak vándorlási útvonalának biztosítása.

6. prioritás: A biodiverzitás, a táj, valamint a levegő- és talajminőség megőrzése

10. cselekvési terület: A vizes élőhelyek kezelésének és ökológiai helyreállításának ösztönzése, különösen a Duna-deltában

A MAHOP „Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ivási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását” intézkedése szinergiában áll az

EUSDR jelen cselekvési területével, mivel célja a természetes vizek rehabilitációja, a biodiverzitás fenntartása, megőrzése.

A „Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ívási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 12 db

Igényelt támogatás összege: 800.998.886 Ft

Megítélt támogatás összege: 792.494.060 Ft

Szerződött támogatás összege: 777.826.825 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 721.251.185 Ft

Natura 2000 irányelv

A Natura 2000 hálózat létrehozásának alapját az Európai Unió madárvédelmi irányelve (79/409/EGK) és az élőhelyvédelmi irányelv (43/92/EGK) adja. Magyarországon a Natura 2000 területekre vonatkozó szabályozást az *európai közösségi jelentőségű természeti rendeltetésű területekről* szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet tartalmazza.

Magyarország területének 22,2%-a (2,067 millió hektár) európai uniós vagy természetvédelmi oltalom alatt áll, amelyből a Natura 2000 területek aránya 21,44% (1,9 millió hektár). A MAHOP nem biztosít közvetlen támogatást a Natura 2000 területekhez kapcsolódó programokhoz, azonban a tavak biológiai sokféleségének javítására irányuló tevékenységek hozzájárulnak a Natura 2000 célkitűzések megvalósításához.

A MAHOP „A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása” intézkedése keretében meghirdetett MAHOP-2.5-2017 és MAHOP-2.5-2018 számú felhívásokon kiadott támogatói okiratok alapján (77 db projekt) összesen 15.376,69 hektár területtel vesz részt a „Vizesélőhely és vízimadár-élőhelyvédelmi célprogramban”. A támogatott területek közül 9.844,39 hektár terület Natura 2000 területet fed le, a fennmaradó 5.532,3 hektár egyéb terület.

„A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása” intézkedés keretében kiadott támogatói okiratok száma: 77 db

Igényelt támogatás összege: 1.282.373.457 Ft

Megítélt támogatás összege: 1.080.195.058 Ft

Szerződött támogatás összege: 1.079.443.918 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 1.079.443.918 Ft

Kapcsolódó fókuszterület: a környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.

- *Milyen mértékben teljesültek a MAHOP 1.2. és 2.5. intézkedéseiben megfogalmazott, adott értékelési fókuszterülethez kapcsolódó célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak?*

A MAHOP-1.2-2017 számú felhíváson megvalósuló projektek a természetes vízi halgazdálkodással érintett Natura 2000 területek és más természetvédelmi oltalom alatt álló vízterületek, valamint az ezekbe a kategóriákba nem sorolt természetes vizek rehabilitációjára irányulnak az alábbi céloknak megfelelően:

1) A biodiverzitás megőrzése, ivóhely fejlesztése, -létrehozása és -helyreállítása.

A természetes élőhelyek és ivóhelyek fejlesztése révén a természetes vízi halállományok rehabilitációja és a természetes szaporodás elősegítése, ezáltal közvetve növelhetők a természetes vízi halállományok a telepítések fokozása nélkül is.

2) A vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítása.

3) A természetes vizek rehabilitációja, az invazív, idegenhonos halfajok visszaszorítása, a meder és a part állapotának, a víz minőségének javítása, valamint a víz megtartása.

4) Olyan statikus vagy mozgó létesítmények építése, korszerűsítése vagy telepítése, amelyek a vízi állat- és növényvilág védelmét és gyarapodását szolgálják, beleértve ezek tudományos előkészítését, monitoringját és értékelését.

5) A vízi biológiai sokféleség és a vízi ökoszisztémák védelme és helyreállítása, a nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek (biológiai eszközökkel megvalósítható – pl. nád/sás szegély kialakítása stb. – partvédelme.

Az IH tájékoztatása alapján a MAHOP 1.2-es intézkedésre benyújtott támogatási kérelmek a felhívásban meghirdetett valamennyi célkitűzés megvalósítására vonatkozóan tartalmaznak elemeket. A célkitűzésekhez történő hozzájárulás 100%-a a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak tulajdonítható.

A MAHOP-2.5-2017 és MAHOP-2.5-2018 számú felhívások keretében megvalósuló célprogramban résztvevőknek öt éven keresztül bizonyos, a vízi élővilágot támogató ún. „zöld” akvakultúra-módszereket kell alkalmazniuk. A korábbi tapasztalatok szerint az ilyen jellegű intézkedések az extenzív halastavakon ténylegesen növelik a madárfauna létszámát és fajgazdagságát, ami egyben az ott táplálkozó madárfajok fokozott halfogyasztását is eredményezi. A MAHOP-2.5-2017 és MAHOP-2.5-2018 számú felhívások általános célkitűzése a vizes élőhelyek fokozott megőrzése és fejlesztése, élő-, táplálkozó- és költőhely biztosítása, a környezeti terhelés csökkentése és az édesvízi készletek megőrzése a természeti erőforrásokat megújító extenzív tógazdasági technológiák alkalmazása révén. Cél továbbá a halastavi ökoszisztémákhoz kapcsolódó természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok élőhelyeinek kiemelt védelme.

Az IH tájékoztatása alapján a MAHOP 2.5-ös intézkedésére megnyitott 2 db felhívásra benyújtott támogatási kérelmek a felhívásban meghirdetett célprogramra irányulnak, így az intézkedés célkitűzéséhez történő hozzájárulás 100%-a a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak tulajdonítható.

- ***Hogyan járul hozzá a MAHOP környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának célja a PM-ben, meghatározott célok teljesüléséhez?***

A fókuszterületen megvalósuló projektek az alábbiak szerint járulnak hozzá a PM-ben meghatározott célok teljesüléséhez:

06 - A környezet megőrzése és védelme és a forráshatékonyság elősegítése

A MAHOP-1.2-207 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 12 db

Igényelt támogatás összege: 800.998.886 Ft

Megítélt támogatás összege: 792.494.060 Ft

Szerződött támogatás összege: 777.826.825 Ft

Kifizetett tényleges támogatási összeg: 721.251.185 Ft

A MAHOP-2.5-2017 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 48 db

Megítélt támogatás összege: 877.243.214 Ft

Kifizetett támogatási összeg: 877.243.212 Ft

A MAHOP-2.5-2018 számú felhívás keretében kiadott támogatói okiratok száma: 29 db

Megítélt támogatás összege: 202.951.844 Ft

Kifizetett támogatási összeg: 202.951.844 Ft

A MAHOP „A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása” intézkedése keretében meghirdetett MAHOP-2.5-2017 és MAHOP-2.5-2018 számú felhívásokon kiadott támogatói okiratok alapján (77 db projekt) összesen 15.376,69 hektár területtel vesz részt a „Vizesélőhely és vízimadár-élőhelyvédelmi célprogramban”. A támogatott területek közül 9.844,39 hektár terület Natura 2000 területet fed le, a fennmaradó 5.532,3 hektár egyéb terület. A fókuszterülethez tartozó, környezetvédelmi szolgáltatásokat nyújtó gazdaságok részére nyújtott támogatási összeg összesen 1.079.443.918 Ft, ami az operatív program összes kötelezettségvállalásának 6,9658%-a.

- ***Mennyi a fókuszterülethez tartozó, a természetes vizek rehabilitációját szolgáló projekt (projektszám, hatásterület és támogatási összeg)?***

A MAHOP-1.2-2017 számú felhíváson hatályos támogatói okiratok száma 12 db, összege 777.826.825 Ft. A felhívás keretében megvalósuló projektek beavatkozási területe: 175,70 hektár.

- ***Mennyire van összhangban a vízi környezet biológiai sokféleségének védelme és helyreállítása, valamint az akvakultúrával összefüggő ökoszisztémák javításához kapcsolható eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszaki monitoringmutatóival és stratégiai mutatószámaival?***

A NAS-ban meghatározott monitoringmutatók és stratégiai mutatószámok nincsenek kapcsolatban a vízi környezet biológiai sokféleségének védelme és helyreállítása, valamint az akvakultúrával összefüggő ökoszisztémák javításához kapcsolható eredményindikátorok teljesülésével. A NAS stratégiai mutatószámai beruházási célú intézkedésekre vonatkoznak (halastavak korszerűsítése, új halastavak és intenzív üzemek létesítése), az említett intézkedések eredményindikátorai pedig a MAHOP keretében rehabilitált területek kiterjedésének változása, illetve a Környezeti szolgáltatásokat nyújtó akvakultúra gazdaságok mutatókra irányulnak.

- ***Vannak-e a fókuszterülethez kapcsolódó komponenst tartalmazó intézkedések végrehajtását és hatékonyságát negatívan befolyásoló tényezők?***

A fókuszterülethez tartozó MAHOP 2.5-ös intézkedés kifizetéseinek legnagyobb része teljesült 2019. december 31. napjáig, a 2020. évben csupán egyetlen, korábban kifogáskezelési eljárásban részt vevő projekt kifizetése valósult meg 4.755.586 Ft értékben. 1 db projekt esetében a kedvezményezett a 2021. évben elállt a támogatói okirattól, egy projekt esetében pedig a végrehajtás utolsó évében csökkent a célprogramban részt vevő tóterület nagysága. A projektek végrehajtását érdemben befolyásoló egyéb tényező nem azonosítható be.

A fókuszterülethez tartozó MAHOP 1.2. intézkedés során támogatásban részesített projektek többsége (10 db) a 2020. évben megvalósult és lezárult volna, ám a COVID-19-járvány miatt a projektek megvalósítási ideje egységesen, automatikusan 3 hónappal meghosszabbításra került. A MAHOP-1.2-2017 számú felhíváson támogatásban részesített valamennyi projekt kedvezményezettje kihasználta a projektvégrehajtás hosszabbításának a lehetőségét, így a veszélyhelyzeti intézkedés következtében az érintett projektek záró kifizetési kérelmei és szakmai beszámolóit csak a 2021. évben kerültek benyújtásra.

Mennyire gazdaságos, hatékony és szabályos a támogatások felhasználása?

Az Állami Számvevőszék adatai alapján az európai uniós források lekötésének hatékonysága fokozatosan javul. A 2007–2013 közötti programozási időszakban a folyamatot még hátráltatta a koncentrált stratégiai tervezés hiánya, valamint a források kifizetésének elhúzódása. Ennek érdekében a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 272/2014. Korm. rendelet) egységesítette a támogatások felhasználásának folyamatát valamennyi operatív program esetében. A monitoring- és információs rendszer alkalmazása valamennyi eljárás során, a támogatásigénylési, elbírálási, kifizetési és ellenőrzési eljárások, folyamatok lépésről lépésre rögzítésre kerültek a 272/2014. Korm. rendeletben. Az elektronikus ügyintézést lehetővé tevő FAIR EUPR és EPTK az adminisztratív terhek csökkentése, az egységesítés és átláthatóság irányába indította el a kérelmek kezelésének és feldolgozásának folyamatát. A támogatási kérelmekhez benyújtott valamennyi dokumentum egy integrált informatikai rendszerben elérhető és visszakereshető. A folyamatok egységesek, nyomon követhetők, minden ellenőrzési folyamatban érvényesül a „négy szem elv” alapján történő ellenőrzés.

A MAHOP tekintetében mindezek által biztosítható a kérelmek egységes kezelése, a támogatások hatékony felhasználása. A folyamatok átláthatóságát is segíti, amit alátámaszt az a tény, hogy a MAHOP projektek tekintetében 2023. május 5. napjáig összesen 39 db szabálytalansági eljárás került lefolytatásra. Ebből mindösszesen 1 db projekt tartozik a vizsgált fókuszterülethez, a szabálytalanság megállapított tökeösszege 751.140 Ft, ami nem éri el a fókuszterület kötelezettségvállalásának 0,04%-át.

A MAHOP támogatások gazdaságos és hatékony felhasználására ösztönzi az uniós források lehívására vonatkozó n+3 szabály és az eredményességi felülvizsgálat.

Előbbi a programozási időszak valamennyi évében jelentős nyomást helyez az IH-ra, az adott évre vonatkozó pénzügyi keret kifizetési kötelezettségével, utóbbi pedig az eredményességmérési keretben célként kitűzött támogatott műveletek számával és a kedvezményezettek felé történő tényleges (támogatási előleg nélküli) kifizetések összegével.

- ***Mekkora a támogatási szerződésekkel lekötött és a vizsgált időszak végéig elszámolt összegek aránya a teljes támogatási kerethez képest?***

A MAHOP-1.2-2017 számú felhívás keretében 777.826.825 Ft támogatási összegre adott ki az IH támogatói okiratot és 721.251.185 Ft támogatás került kifizetésre 2023. május 5. napjáig.

A MAHOP-2.5-2017 számú felhívás keretében 876.492.074 Ft támogatási összegre adott ki az IH támogatói okiratot és 876 492 074 Ft támogatás került kifizetésre.

A MAHOP-2.5-2018 számú felhívás keretében 202.951.844 Ft támogatási összegre adott ki az IH támogatói okiratot és 202.951.844 Ft támogatás került kifizetésre.

A jelen értékelési szempont tekintetében releváns felhívások keretében hatályos támogatói okiratok összege 1.857.270.743 Ft, ami a teljes keret (jelenleg hatályos ÉFK alapján: 20.527.306.796 Ft) 9,04%-a, az aktuális kötelezettségvállaláshoz viszonyított arány pedig 12,239%.

Továbbá a felsorolt felhívások esetében összesen 1.801.446.241 Ft került a kedvezményezettek részére kifizetésre, ami az aktuális kötelezettségvállalási szint 11,87%-a, az összes MAHOP kifizetésnek pedig a 16,48%-a.

- ***Mekkora a támogatási koncentráció, azaz az egy támogatási szerződésre jutó (uniós és hazai) támogatás átlagos összege?***

A jelen értékelési szempont esetében releváns felhívások keretében összesen 89 db támogatói okirat került kiadásra 1.857.270.743 Ft összegben. Az érintett felhívásokon az IH tájékoztatása alapján 75/25% az uniós/hazai társfinanszírozási arány, így jelen esetben az uniós rész 1.392.953.057,25 Ft, a hazai rész pedig 463.317.685,75 Ft, ami alapján az egy támogatói okiratra jutó támogatás uniós részének átlagos összege 15.651.157,94 Ft, a hazai részének átlagos összege 5.217.052,64 Ft.

Az operatív program szintű átlagos projektméret 69.291.353 Ft, a fókuszterülethez tartozó átlagos projektméret pedig 20.868.210,60 Ft. Ezen a fókuszterületen valósul meg az operatív program összes projektjének 40,63%-a, ami a jelenlegi kötelezettségvállalás 12,23%-át teszi ki. Ezen projektek mérete kisebb, mint az operatív program átlag-projektjeinek egyharmada.

- ***Mekkora a jelen fókuszterülethez kapcsolódó felhívásokon belül a támogatásfelhasználás hatékonysága (mennyi a visszavont támogatási kérelmek/elállások száma, összege és mekkora a fel nem használt forrás)?***

A MAHOP-1.2-2017 számú felhívás keretében 0 db kérelmet vontak vissza és nem került sor támogatói okirattól történő elállásra. A felhívás keretösszege 770.707.603 Ft és 777. 826. 825 Ft támogatási összegre adott ki az IH támogatói okiratot, ami a rendelkezésre álló keret 100,92%-a, vagyis jelen felhívás esetében nem beszélhetünk fel nem használt forrásról, az IH a rendelkezésre álló forráskere-ten felül tett kötelezettségvállalást.

A MAHOP-2.5-2017 számú felhívás keretében 6 db kérelmet vontak vissza 75.790.846 Ft támogatási igény tekintetében a támogatást igénylők, egy projekt esetében a kedvezményezett a támogatói okirattól elállt, 1.431.567 Ft értékben. A felhívás keretösszege 877.243.214 Ft, támogatói okirat a teljes keret összegére kiállításra került.

A MAHOP-2.5-2018 számú felhíváson 2021. évben egy kedvezményezett elállt a projekt megvalósításától, a részére korábban kifizetett 7.020.000 Ft támogatás összegének visszakövetelése 2022. évben realizálódott. A felhívás kerete 209.971.844 Ft, a támogatói okiratok összege 202.951.844 Ft, a kötelezettségvállalás pedig 96,65%-os. A felszabaduló források átcsoportosítása a 2023. évi operatív program módosítása során szükséges.

- ***Mekkora a kedvezményezettek számára a támogatási szerződésben megítélt és a vizsgált időszak végéig elszámolt támogatás aránya?***

A MAHOP-1.2-2017 számú felhívás keretében 12 db támogatói okirat került kiadásra 777.826.825 Ft támogatási összegre és 721.251.185 Ft elszámolás teljesült. Ezek alapján a megítélt és a vizsgált időszak végéig elszámolt támogatás aránya 92,72%.

A MAHOP-2.5-2017 számú felhívás keretében 48 db kérelem esetében adott ki az IH 876.492.072 Ft összegre támogatói okiratot és kifizetési kérelemre is ekkora összeg került kifizetésre. Ezek alapján a megítélt és a vizsgált időszak végéig elszámolt támogatás aránya 100%.

A MAHOP-2.5-2018 számú felhívás keretében 29 db támogatói okirat került kiadásra 202.951.844 Ft támogatási összegre és ekkora volt a tényleges elszámolás. Ezek alapján a megítélt és a vizsgált időszak végéig elszámolt támogatás aránya jelenleg 100%.

Éves Fejlesztési Keret és Indikatív keret

2016. február 17-én jelent meg a *Magyar Halgazdálkodási Operatív Program éves fejlesztési keretének megállapításáról* szóló 1056/2016. (II. 17.) Korm. határozat (a továbbiakban: ÉFK), amely meghatározta a felhívások ütemezését, keretösszegét és a meghirdetésének módját. Az ÉFK jelen dokumentum elkészítéséig 9 alkalommal módosult. A módosítások legfőbb indoka a felhívások keretösszegének változása volt, vagy a szükséges forrásátcsoportosítás miatt, vagy az árfolyamváltozás átvezetésére tekintettel. A forrásátcsoportosítást az IH legtöbb alkalommal az ágazati igények és a végrehajtás tapasztalataival indokolta, 2019-ben a 2018-as kifizetési célok nem teljesítése miatt volt szükséges a forrásvesztés kivezetése. A forráskeret változása mellett több alkalommal is előfordult az ÉFK 2. számú mellékletében megnevezett, kiemelt kedvezményezettnek szervezeti átalakulás miatti névváltoztatásának átvezetése.

A MAHOP pénzügyi rendszerének bemutatása

A 2014. január 1. és 2020. december 31. közötti időszakra vonatkozó PM azonosítja Magyarország legfontosabb kihívásait és kitűzi fő fejlesztési prioritásait. A PM rögzíti, hogy a Magyarországra érkező uniós fejlesztési források, az ESB-alapok hogyan fogják támogatni az Európai Unió EU2020 stratégiájának céljait, mindeközben integrálja Magyarország Nemzeti Reform Programjának és az Európai Tanács országspecifikus ajánlásainak releváns üzeneteit is. A Magyarország Kormányával folytatott egyeztetéseket követően az Európai Bizottság által jóváhagyott PM szintén meghatározza e források eredményes és hatékony felhasználásának feltételeit. A PM az EU2020 stratégia intelligens, fenntartható és inkluzív növekedési célkitűzésein belüli nemzeti súlypontokat azonosítja, építve a hazai tervezési előzményekre. A PM-ben kijelölt fejlesztési irányok részleteit az operatív programok rögzítik.”¹

Az 508/2014/EU rendelet 6. cikke rendelkezik azokról az uniós prioritásokról, amelyekkel az ETHA hozzájárul az EU2020 stratégia megvalósításához, valamint a KHP végrehajtásához. Az ETHA működése során – a halászat és az akvakultúra, valamint a kapcsolódó tevékenységek fenntartható fejlesztése érdekében – az alábbi, az 1303/2013/EU rendeletben említett megfelelő tematikus célokat tükröző uniós prioritások érvényesítésére törekszik:

¹ Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014–2020-as fejlesztési időszakra, 7. oldal.

1. A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú halászat előmozdítása
2. A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása
3. A KHP végrehajtásának előmozdítása
4. A foglalkoztatás és a területi kohézió növelése a következő konkrét célkitűzések révén a gazdasági növekedés, a társadalmi befogadás és a munkahelyteremtés előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság és a munkaerő-mobilitás támogatásának biztosítása a halásztól és akvakultúrától függő part menti és szárazföldi halászati közösségekben, ideértve a tevékenységek diverzifikálását a halászaton belül, illetve az egyéb tengergazdasági ágazatok irányába
5. A piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása
6. Az ITP végrehajtásának elősegítése
7. Prioritáson kívül: Technikai Segítségnyújtás

A 4-es és 6-os uniós prioritás tengerrel nem rendelkező tagállamok esetében nem értelmezhető. A MAHOP-ban meghatározott intézkedések a további 4 uniós prioritásnak megfelelően kerültek kialakításra. Emellett a MAHOP-ban meghatározott egyedi célkitűzések is összhangban vannak az EU tematikus célkitűzéseivel. Mindennek megfelelően kerültek kidolgozásra a felhívások is.

A 2014–2020-as programozási időszak valamennyi operatív programjának felhívásai a <https://www.palyazat.gov.hu> oldalon található. 2020. december 31. napjáig 12 db MAHOP intézkedésre 14 db felhívás került meghirdetésre 20.527.306.796 Ft összegben (8 db standard eljárásrend szerinti felhívás 18.106.936.643 Ft összegben, 5 db kiemelt eljárásrend szerinti felhívás 2.210.398.308 Ft összegben és 1 db egyszerűsített eljárásrend szerinti felhívás 209.971.844 Ft összegben). Jelen összegző értékelés elkészítéséig nem történt változás.

Az 1207/2021. Korm. határozat alapján a 2014–2020 programozási időszak operatív programjaiban az egyes prioritások – árfolyamváltozással és operatív programmódosítással változtatott – indikatív támogatási keretösszegei megemelésre kerültek. Ezáltal a 2014–2020-as programozási időszakban Magyarország összesen 11.673,1 Mrd Ft európai uniós és hazai forrással gazdálkodhat. Ez az összeg tíz operatív programon keresztül szolgálja az Európai Unió gazdasági, társadalmi és területi kohéziójának megvalósulását szolgáló fejlesztéseket.

Ezek közül a legkisebb összegű forrás az ETHA, valamint Magyarország társfinanszírozásában megvalósuló MAHOP kerete, mintegy 17,5 Mrd Ft indikatív támogatási keretösszeggel. Az 1207/2021.

Korm. határozat a MAHOP maximális kötelezettségvállalási keretét az ÉFK szerinti 20,527 Mrd Ft-ban határozta meg. Az 1152/2020. Korm. határozatban korábban meghatározott indikatív keret változatlanul 17,5 Mrd Ft maradt.

A MAHOP forráskeretének felosztását az ÉFK tartalmazza. Az ÉFK egy fejlesztési célú operatív program adott évben meghirdetendő, valamint a már meghirdetett felhívások alapadatait tartalmazza. Az ÉFK-ból megismerhető a konstrukció címe, a rendelkezésre álló forráskeret és a meghirdetés tervezett időpontja. Az ÉFK kormányhatározatban történő közzétételével minden támogatást igénylő időben megismerheti a támogatások igényléséhez szükséges legfontosabb információkat. Az egyes operatív programok éves fejlesztési kereteinek elérhetősége: <https://www.palyazat.gov.hu/ves-fejlesztési-keretek>. Az ÉFK az értékelés időpontjáig **kilenc** alkalommal módosult, 2021. évben egy módosítás történt, 2022. évben nem történt ÉFK változás.

A 1056/2016. (II.17.) Korm. határozat módosulásait a következő táblázat ismerteti:

5. táblázat: **ÉFK módosítások**

ÉFK módosítás száma	ÉFK hatálya
9.sz. módosítás	2021.04.01-
8.sz. módosítás	2020.08.08-2021.03.31.
7.sz. módosítás	2019.07.17-2020.08.07.
6.sz. módosítás	2018.12.28-2019.07.16.
5.sz. módosítás	2018.09.12-2018.12.27.
4.sz. módosítás	2017.04.04-2018.09.11.
3.sz. módosítás	2016.12.14-2017.04.03.
2.sz. módosítás	2016.08.18-2016.12.13.
1.sz. módosítás	2016.04.16 – 2016.08.17.
Közlönyállapot	2016.02.18-2016.04.15.
(első megjelenés)	2016.02.18.

Forrás: njt.hu

6. táblázat: **Az egyes MAHOP-felhívások keretösszegeinek változása**

Konstrukció száma, megnevezése	A MAHOP ÉFK 7. módosítása szerinti keretszámok (Mrd Ft) hatályos: 2020.08.08-tól	A MAHOP ÉFK 8. módosítása szerinti keretszámok (Mrd Ft) hatályos: 2021.04.01-től	Változás (Mrd Ft)
MAHOP-1.2-2017 Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ívási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását	0,771	0,771	–
MAHOP-2.1-2016 Az akvakultúra terén történő innováció ösztönzése	1,682	1,682	–
MAHOP-2.2-2016 Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása	5,863	5,863	–
MAHOP-2.3-2016 A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése	5,684	5,780	+0,096
MAHOP-2.4-2016 Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások	0,001	0,001	–
MAHOP-2.5-2017 A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása	0,879	0,877	–0,002
MAHOP-2.5-2018	0,210	0,210	–

Konstrukció száma, megnevezése	A MAHOP ÉFK 7. módosítása szerinti keretszámok (Mrd Ft) hatályos: 2020.08.08-tól	A MAHOP ÉFK 8. módosítása szerinti keretszámok (Mrd Ft) hatályos: 2021.04.01-től	Változás (Mrd Ft)
A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása			
MAHOP-3.1.1-2016 Halgazdálkodással kapcsolatos adatgyűjtés, -kezelés és -felhasználás támogatása – a DCF projekt végrehajtásának szakmai megalapozása	0,135	0,135	–
MAHOP-3.1.2-2016 Halgazdálkodással kapcsolatos adatgyűjtés, -kezelés és -felhasználás támogatása – a DCF projekt végrehajtása	0,645	0,601	–0,044
MAHOP-3.2-2016 Az uniós ellenőrzési, vizsgálati és végrehajtási rendszer megvalósítása	0,310	0,260	–0,05
MAHOP-5.3.1-2016 A halászati termékekre és akvakultúra-termékekre irányuló piaci értékesítési intézkedések támogatása	0,023	0,013	–0,01
MAHOP-5.3.2-2016 Kommunikációs és promóciós kampány a halfogyasztás népszerűsítésére	0,960	0,960	–

Konstrukció száma, megnevezése	A MAHOP ÉFK 7. módosítása szerinti keretszámok (Mrd Ft) hatályos: 2020.08.08-tól	A MAHOP ÉFK 8. módosítása szerinti keretszámok (Mrd Ft) hatályos: 2021.04.01-től	Változás (Mrd Ft)
MAHOP-5.3.3-2016 A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása	3,204	3,214	+0,01
MAHOP-7.1-2016 A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program megvalósítását szolgáló technikai segítségnyújtás projekt	0,160	0,160	–
Összesen (Mrd Ft)	20,527	20,527	0

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP keretében **2023. május 5. napján 219 db projekt rendelkezett hatályos támogatói okirattal, a szerződött támogatás összege 15.174.806.307 Ft értékben, ami a program indikatív keretének 86,72%-a.**

A MAHOP-felhívásokon az 1152/2020. Korm. határozat 2. sz. mellékletében meghatározott 20,527 Mrd Ft-os maximális kötelezettségvállalás értékéig tehető kötelezettségvállalás. Ezt meghaladó, ún. többlet-kötelezettségvállalás ÉFK-előterjesztésben meghatározott fedezetének biztosítása a nemzeti költségvetés terhére történhet. A nemzeti költségvetés terhére történő hozzájárulás mértékét a program kötelezettségvállalásainak és kifizetéseinek alakulása, valamint az euró árfolyamának változása is befolyásolja, és minden esetben egyedi kormányengedélyhez van kötve.

Folyamatot befolyásoló fontosabb befolyásoló tényezők:

- A tagállamok által benyújtott programokban megállapított összegeket, az előre jelzett kiadásokat, a költségnyilatkozatokat, a kifizetési kérelmeket, az elszámolásokat, valamint az ÉVJ-kben és a záró végrehajtási jelentésekben említett kiadásokat **euróban** kell megadni.
- Azok a tagállamok, amelyek a kifizetési kérelem időpontjában még nem vezették be az euró pénznemükként, **a nemzeti pénznemben felmerült kiadások összegét átszámítják euróra**. Az említett összegeket az Európai Bizottság azon hónapban érvényes átváltási árfolyamán kell átszámítani euróra, amelyikben az érintett operatív program igazoló hatósága a költséget elkönyvelte. Az árfolyamot az Európai Bizottság minden hónapban elektronikus úton közzéteszi.
- **Az euró árfolyama folyamatosan változik**, az 1152/2020. Korm. határozat, valamint az 1207/2021. Korm. határozat ezek alapján módosította a korábbiakban meghatározott (EUR-ban fix), Ft-ra átszámított kereteket.
- A kedvezményezettek felé Ft-ban történt kifizetés, ezért eltérő árfolyamon kerülnek költségnyilatkozatba, így az Európai Bizottságtól történő lehívásra.
- Az operatív program kötelezettségvállalási állománya nem kizárólag az időközben megtett kötelezettségvállalásokkal emelkedik. Néhány **kedvezményezett** gazdasági vagy egyéb okokból **eláll a támogatástól**. A vizsgált időszak végéig 28 db támogatói okirat került a kedvezményezettek által visszavonásra, 5 db projekt esetében pedig az IH állt el a támogatói okirattól. A 2023. május 5. napjáig visszavont támogatói okiratok, illetve támogatói okirattól történő elállások értéke 7.100.357.336 Mrd Ft, darabszáma pedig 33. Mindez a hatályos támogatói okirattal rendelkező projektek 15,06%-a, értékben viszont 47%. Megállapítható, hogy a megíúsult projektek átlagos támogatási összege 215.162.344 Ft, ami háromszor akkora, mint a megvalósult projektek 69.291.353 Ft-os átlagos támogatási összege.
- A program előre haladásával nő azon projektek száma, ahol a kifizetett támogatások részben vagy egészben történő visszafizetése szükséges. A vizsgált időszak végéig 45 db projekt esetében történt visszafizetés, 1.843.333.072 Ft tőkekövetelés és 46.761.333 Ft kamat összegben, különböző jogcímenek. A visszakövetelés okai között el nem számolt előleg, támogatói okirattól történő elállás, túlfizetés, szabálytalanság, illetve kedvezményezetti vállalás nem teljesítése szerepel.
- A kedvezményezettek a vizsgált időszak végéig 139 db projekt esetében nyújtottak be záró kifizetési kérelmet, ebből 127 esetben lezárult a szakmai beszámoló és kifizetési kérelem ellenőrzése a vizsgált időszak végéig.

Minderre tekintettel a MAHOP nemzeti költségvetés terhére történő esetleges további hozzájárulásának mértéke a fentiekben ismertetett tényezők miatt a végrehajtás jelenlegi állapotában pontosan nem számszerűsíthető.

Az intézményrendszer működésének értékelése

Értékelési fókuszterület indoklása

A támogatási intézményrendszer felépítése és működése meghatározó fontosságú a pályázatok hatékony elbírálása, a támogatások biztosítása és a teljesítés monitorozása szempontjából egyaránt. A támogatási intézményrendszer hatékony működésének biztosítása érdekében folyamatos visszacsatolásra van szükség.

Értékelés típusa: intézményi értékelés

Kapcsolódó intézkedések

Az intézményrendszer működése valamennyi MAHOP intézkedésre hatással van.

Értékelési módszerek

Tervezett értékelési módszerek:

- A támogatási intézményrendszeri folyamatok értékelése.
- Az Európai Bizottság által elvégzett auditvizsgálatok ellenőrzési jelentéseinek elemzése.
- Az audithatóság által elvégzett rendszerellenőrzések, tematikus ellenőrzések és mintavételes ellenőrzések ellenőrző jelentéseinek vizsgálata.

Az intézményrendszer értékelése az alábbi módszerek kombinációjával történik:

- minőségi vizsgálatok: mélyinterjúk az IH tagjaival
- a többi fókuszterület értékelése során gyűjtött primer és szekunder adatok eredményességi elemzése

Adatforrások

- az IH-tól gyűjtött információ a MAHOP végrehajtására vonatkozóan, beleértve ÉVJ-ben, az értékelésekben, az auditmegállapításokban és más releváns dokumentumokban foglalt információkat
- a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer és szekunder adatok

Az intézményrendszer bemutatása

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 174. cikke alapján az unió törekszik a gazdasági, társadalmi és területi kohézió erősítése érdekében a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók vagy szigetek lemaradásának csökkentésére, és kiemelt figyelmet kell fordítani a vidéki térségekre, az ipari átalakulás által érintett térségekre és a súlyos és tartós természeti vagy demográfiai hátrányban lévő régiókra.

Az 1303/2013/EU rendelet (2) preambulumbekzdése alapján a koordináció javítása és a kohéziós politika keretében támogatást nyújtó alapok – többek között az ETHA keretében megosztott irányítás szerint finanszírozott intézkedések – működésének összehangolása érdekében közös rendelkezéseket kell megállapítani ezekre az alapokra, az ESB-alapokra vonatkozóan. Az 1303/2013/EU rendelet határozza meg az ESB-alapokra alkalmazandó közös rendelkezéseket, melynek 4. cikke alapján általános elvként fogalmazódik meg, hogy az ESB-alapok a nemzeti, regionális és helyi támogatásokat kiegészítő többéves programokon keresztül, az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégia, valamint a Szerződéseken alapuló célkitűzései – beleértve a gazdasági, társadalmi és területi kohézió – szerinti, alapspecifikus küldetések végrehajtása érdekében nyújtanak támogatást. Általános elv továbbá az is, hogy a tagállamok és az általuk erre a célra kijelölt szervezetek felelőssége a programok elkészítése és végrehajtása, valamint feladataik elvégzése, e rendelettel és az alapspecifikus szabályokkal összhangban. A hatóságok kijelöléséről az 1303/2013/EU rendelet 123. cikke szerint valamennyi tagállam minden egyes operatív program esetében gondoskodik.

Közösségi szinten az 1303/2013/EU rendelet hazai vonatkozásban – a közösségi jogszabályt alapul véve – a 272/2014. Korm. rendelet határozza meg a fejlesztéspolitikai intézményrendszer szereplőinek feladatkörét. Magyarországon valamennyi operatív program esetében a hazai fejlesztéspolitikai intézményrendszer biztosítja az intézkedések szabályszerű végrehajtását, az uniós források Európai Bizottságtól történő lehívását és a forrásokkal való elszámolást. Ide tartozik a koordináló szervezet, az irányító hatóság, az igazoló hatóság, illetve az audíthatóság.

a) Koordináló szervezet

Az 1303/2013/EU rendelet 123. cikk (8) bekezdése alapján a koordináló szervezet feladata az Európai Bizottsággal való kapcsolattartás és az Európai Bizottság tájékoztatása, az egyéb érintett kijelölt szervezetek tevékenységének koordinálása, valamint az alkalmazandó jog összehangolt alkalmazásának előmozdítása.

A fejlesztéspolitikai intézményrendszer központi szereplője a Kormány és az irányító hatóságok között elhelyezkedő koordináló szervezet, amely a Kormány fejlesztéspolitikai döntéseit készíti elő, továbbá valamennyi, a minisztériumok alá rendelt, európai uniós forrásokból megvalósuló operatív program összhangját biztosítja.

Feladatait részletesen a 272/2014. Korm. rendelet 8–14. §-a tartalmazza. A kijelölt koordináló szervezet az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter által vezetett minisztérium.

A koordináló szervezet látja el az operatív programok végrehajtásának koordinációs feladatait, biztosítja a fejlesztéspolitikai intézményrendszerre vonatkozó joganyag egységes alkalmazását és az irányító hatóságok egységes végrehajtási tevékenységét.

A koordináló szervezet feladatkörét 2018. május 22-éig a Miniszterelnökség, ezt követően pedig az Innovációs és Technológiai Minisztérium (a továbbiakban: ITM) látta el. *A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet módosításáról* szóló 536/2020. (XII. 1.) Korm. rendelet alapján 2021. január 1. napjától ismét a Miniszterelnökséget vezető miniszter volt a felelős az európai uniós források felhasználásáért.

Az egyes fejlesztéspolitikai tárgyú kormányrendeletek kormányzati szerkezetátalakítással összefüggő módosításáról szóló 258/2022. (VII. 20.) Korm. rendelet 1. sz. melléklete alapján az agrárpolitikáért felelős miniszter a szakpolitikai felelős az ETHA források felhasználásáért, a MAHOP, valamint a MAHOP Plusz végrehajtásáért. Emellett a jogorvoslati feladatai körében elbírálja a Vidékfejlesztési Programot és a Magyar Halgazdálkodási Operatív Programot érintően az irányító hatóság, a kifizető ügynökség, az alapok alapját végrehajtó szervezet, a pénzügyi közvetítő és közösség vezérelt helyi fejlesztés esetén a HACCS döntése ellen benyújtott kifogásokat, valamint a szabálytalansági eljárásban az irányító hatóság, a kifizető ügynökség és az alapok alapját végrehajtó szervezet által hozott döntések ellen benyújtott jogorvoslati kérelmeket.

A közbeszerzések szabályosságának ellenőrzését továbbra is a Miniszterelnökség végzi.

b) Irányító Hatóság

Az 1303/2013/EU rendelet 125. cikke alapján az irányító hatóság felelős az operatív programoknak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő végrehajtásáért.

Az irányító hatóság legfőbb feladata az operatív program irányítása, a műveletek kiválasztása, a program pénzügyi irányítása és kontrollja, valamint a hitelesítés, vagyis a folyamatba épített – dokumentumalapú és helyszíni – ellenőrzések elvégzése.

Az IH 2018. május 22. napjával a Miniszterelnökségtől átkerült az Agrárminisztérium irányítása alá, és a Vidékfejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság látja el az irányító hatósági feladatokat.

Feladatait részletesen a 272/2014. Korm. rendelet 20–21. és 24. §-a tartalmazza. Az Agrárminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzata, az *Agrárminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról* szóló 10/2019. (XII. 30.) AM utasítás (a továbbiakban: Szervezeti és Működési Szabályzat, módosította az agrárminiszter 5/2020. (VI. 30.) AM utasítása) alapján az irányító hatóság fejlesztéspolitikai, kodifikációs, koordinációs feladatokat, európai uniós és nemzetközi feladatokat, illetve funkcionális feladatokat végez.

Az IH vezetője a hatályos Szervezeti és Működési Szabályzat alapján a vidékfejlesztési programok végrehajtásáért felelős helyettes államtitkár. Az IH vezetőjének munkáját az Irányító Hatósági Főosztály alatt működő Halászati Alapok Osztály segíti.

Az IH feladatai egy részét közreműködő szervezetre, a Magyar Államkincstárra ruházta át, a 2017. május 9. napján, a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Irányító Hatósága és a Magyar Államkincstár, mint Közreműködő Szervezet között megkötött Közreműködő Szervezeti Megállapodás (a továbbiakban: Közreműködő Szervezeti Megállapodás) szerint. A Közreműködő Szervezeti Megállapodásban elkülönítésre kerültek az IH és a Közreműködő Szervezet (a továbbiakban: KSZ) feladatai. Az IH főbb feladatai a felhívások előkészítése, a támogatási jogviszonyt keletkeztető döntések meghozatala standard és kiemelt eljárásrendben, kommunikáció a támogatást igénylők, kedvezményezettek felé, a szükséges adatszolgáltatás a KSZ részére, adatszolgáltatás az Európai Bizottság felé, továbbá a KSZ-re delegált feladatok ellenőrzése.

A MAHOP Rendszerleírás 2.2. fejezete alapján az IH feladatait az Irányító Hatósági Főosztály 1 fővel, az Irányító Hatósági Főosztály Halászati Alapok Osztály 6 fővel, az Irányító Hatósági Főosztály Monitoring Osztály 2 fővel, továbbá a Forrásgazdálkodási Főosztály 4 fővel végzi.

c) Közreműködő Szervezet

Az 1303/2013/EU rendelet 123. cikk (6) bekezdése alapján a tagállam egy vagy több közreműködő szervezetet jelölhet ki abból a célból, hogy az irányító hatóság vagy az igazoló hatóság bizonyos feladatait annak felelősségére végezze. Az irányító hatóság vagy az igazoló hatóság és a közreműködő szervezetek közötti feladatmegosztásra vonatkozó szabályokat írásban kell rögzíteni.

A KSZ főbb feladatai a támogatási kérelmek jogosultsági ellenőrzése, előzetes helyszíni szemle lefolytatása, standard eljárásrendben a támogatói okirat összeállítása, standard és kiemelt eljárásrendben az előleg és a kifizetési igénylések dokumentumalapú ellenőrzése, helyszíni ellenőrzés, a támogatási előlegek és a támogatások kifizetése, követeléskezelési, kifogáskezelési feladatok elvégzése, a projektek zárásával kapcsolatos és a fenntartási időszak alatt elvégzendő feladatok végzése standard és kiemelt eljárásrendben, illetve rendszeres adatszolgáltatás az IH felé.

Az IH Felügyeleti Szabályzattal rendelkezik az IH által a KSZ-re hivatalosan átruházott feladatok végrehajtásának ellenőrzésére vonatkozóan. Az IH minden évben elvégezte a felügyeleti ellenőrzést a KSZ feladatellátását illetően. Az ellenőrzésről készített feljegyzések alapján megállapítható, hogy a KSZ a megállapodásban szereplő feladatokat pontosan és szabályszerűen elvégezte, a megfelelő adatokat a monitoring- és információs rendszerben rögzítette. A vizsgált időszakon a KSZ-nél 36-38 fő végezte a MAHOP-pal kapcsolatos feladatokat, közülük általában 7 fő látott el teljes munkaidőben MAHOP feladatokat.

d) Monitoring Bizottság

Az 1303/2013/EU rendelet 47. cikke alapján az operatív program elfogadásáról szóló határozatról megküldött értesítést követő három hónapon belül a tagállam a program végrehajtását monitoring alá vonó bizottságot, ún. monitoringbizottságot (a továbbiakban: MB) hoz létre. Az MB évente legalább egyszer ülésezik. A rendelet 49. és 56. cikke alapján az MB felülvizsgálja az operatív program végrehajtását és a célkitűzései elérésének előrehaladását, továbbá észrevételeket tehet az IH számára a program végrehajtása és értékelése tekintetében.

Az MB a partnerségre épít, bevonva a végrehajtásba az érintett tagállami hatóságokat, az illetékes regionális és helyi hatóságokat, gazdasági és szociális partnereket, továbbá a civil társadalmat képviselő érintett szervezeteket.

Az MB feladatait a MAHOP Monitoring Bizottság ügyrendje határozza meg. Az ügyrend az 1303/2013/EU rendeletben rögzített feladatokat tartalmazza. Az MB titkársági feladatait az IH végzi. Az MB minden vizsgált évben két alkalommal ülésezett. A COVID-19 járvány miatt több esetben online, vagy ún. hibrid módon került megrendezésre az ülés, azaz a személyes jelenléti lehetőség kiegészült online csatlakozási lehetőséggel is. Az Európai Bizottság, valamint az MB tagjainak egy része online videókonzferencia keretében csatlakozott az MB-ülésekhez.

e) Audit Hatóság

Az 1303/2013/EU rendelet 127. cikke szerint az audithatóság elvégzi az operatív program irányítási és kontrollrendszere megfelelő működésének és a műveletek egy megfelelő mintájának auditjait, elkészíti az auditvéleményt és az auditok során tett fő megállapításokat tartalmazó kontrolljelentést.

A 272/2014. Korm. rendelet 16. §-a alapján az audithatóság folytatja le az 1303/2013/EU rendeletnek megfelelően a kijelölési kritériumok teljesülésének értékelését, elkészíti az auditstratégiát, elvégzi a rendszerellenőrzéseket, a projektek mintavételes ellenőrzését, illetve az éves elszámolások vizsgálatát. Az audithatóság tevékenysége során funkcionális függetlenséggel rendelkezik. Az Audit Hatóság feladatait az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (a továbbiakban: AH) látja el.

f) Igazoló Hatóság

Az 1303/2013/EU rendelet 126. cikke alapján az igazoló hatóság felelősségi körébe tartozik a kifizetési kérelmek elkészítése, azok megbízhatóságának igazolása és benyújtása az Európai Bizottságnak, valamint a beszámolók teljességének, pontosságának, hitelességének és jogszerűségének igazolása.

A 272/2014. Korm. rendelet 17. §-a szerint az igazoló hatóság feladatai a költségnyilatkozatok számszaki pontosságának és megbízhatóságának igazolása, az átutalásigénylési dokumentáció összeállítása, annak benyújtása az Európai Bizottság részére, a költségek megfelelőségének ellenőrzése érdekében tényfeltáró vizsgálatok végzése, az adminisztratív hibák és szabálytalanságok következtében szükségessé váló pénzügyi korrekciók végrehajtása, az éves beszámoló összeállítása, a beszámolók teljességének, pontosságának, hitelességének és megfelelőségének igazolása.

Az igazoló hatóság feladatait a Magyar Államkincstár (a továbbiakban: IgH) végzi. A Magyar Államkincstár szervezetén belül az igazoló hatósági feladatokat az EU Támogatások Elszámolási Főosztály, illetve az EU Támogatások Szabályossági Főosztály látja el. Az igazoló hatóság belső ellenőrzését a Magyar Államkincstár Ellenőrzési Igazgatósága folytatja le.

Az intézményrendszer működési mechanizmusait feltáró kérdések

- *Megfelelően elősegítik-e az alkalmazott eljárások és az intézményrendszer a MAHOP-ban megfogalmazott célkitűzések elérését?*

A MAHOP összeállítása során mind a potenciális kedvezményezettek, mind a hatóságok részéről megfogalmazódott az adminisztratív terhek csökkentésének igénye. Ennek, valamint a támogatások gyors kifizetése érdekében került kifejlesztésre a Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer [(FAIR) – Európai Unió Programok Rendszere (EUPR) és az Elektronikus Pályázó Tájékoztató és Kommunikációs rendszer (EPTK)], azonban ezen igények a gyakorlatban – az Európai Bizottság által felülvizsgált, jóváhagyott kiválasztási kritériumok összeállításával, a támogatási kérelmek állami projektértékelők segítségével történő tartalmi értékelésével, az egységes monitoring- és információs rendszer alkalmazásával – az egyszerűsítés célkitűzésével csak megnehezítették a végrehajtást.

A monitoring- és információs rendszerben lefolytatható valamennyi eljárás lépésről lépésre rögzítésre került a 272/2014. Korm. rendeletben. A rendelkezések az 1303/2013/EU rendelet előírásait veszik figyelembe, ezzel meghatározzák a hatóságok feladatainak ellátását.

A támogatói és a pályázói oldal elektronikus módon összekötésre került, így a kétirányú kommunikációnak segítenie kellene az adminisztratív ügyek intézését. Ennek ellenére az IH tájékoztatása alapján még mindig számos esetben szükséges volt adatjavításra, hibajavításra az adminisztratív folyamatok gördülékeny végrehajtása érdekében.

A támogatási kérelmek elbírálását illetően a 2014–2020-as támogatási időszakban bevezetett új elem a felhívások folyamatos nyitvatartása és a szakaszos elbírálás intézménye. Ez a támogatást igénylőt a támogatási kérelem adott szakaszban történő mihamarabbi benyújtására sarkallja, a hatóság pedig egy időpontban kezdheti el a szakaszban beérkező pályázatok elbírálását. A gyakorlati tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a szakaszos elbírálás kezdete nem jelenti automatikusan valamennyi, egy szakaszban beérkezett támogatási kérelem esetén a döntések egyidejű meghozatalát, ugyanis a döntéselbírálás folyamatában jelentős különbségek adódhatnak.

A KSZ-nél egyetlen szakmai osztály mindösszesen 5 munkatársa végzi a teljes kérelemkezelési folyamatot. A kérelmek elbírálása során az n+3 elszámolási kötelezettség teljesítése élvez elsődleges prioritást, így bizonyos időszakokban a beérkezett kérelmek jogosultsági ellenőrzése – az IH tájékoztatása alapján – gyakorlatilag szünetel. A 2022. évben kiadásra került támogatói okiratok még a 2021. évben kerültek benyújtásra, akkor a még nyitott felhívások felfüggesztésre kerültek, így az utolsó pillanatokban a MAHOP viszonyításához képest viszonylag nagy mennyiségű (25 db) támogatási kérelem került beadásra. Sok kérelem minősége nem érte el a kívánt színvonalat, többkörös hiánypótlásra, tisztázó kérdésre, illetve egyedi egyeztetésre volt szükség. Ezek több esetben elutasításra, majd ismételten beadásra kerültek, többszörös munkaterhet róva a munkatársakra.

Az elhúzódó jogosultsági értékelések tapasztalatai alapján szükséges lenne a KSZ létszámának további növelése, a munkatársak motiválása, Technikai Segítségnyújtás forrás bevonásával. Amennyiben a létszám bővítésre nincs lehetőség, akkor javasolt megvizsgálni az értékelések kiszervezésének lehetőségét a projektek kiválasztási folyamatainak meggyorsítása érdekében, Technikai Segítségnyújtás forrás bevonásával.

Az állami projektértékelés folyamatba emelése továbbra is meghosszabbítja a támogatási kérelmek elbírálásának határidejét, bár az IH tájékoztatása alapján az elmúlt években jelentősen meggyorsult az állami értékelői rendszer működése.

Néhány projekt esetében a szabálytalansági eljárás lefolytatása és a kifogások, jogorvoslati kérelmek ügyintézése késlelteti a folyamatokat, továbbá az elektronikus úton történő pályáztatás az ágazati visszajelzések alapján továbbra is nehézséget okoz. **Javasolt a kedvezményezettek célzott tájékoztatása az elektronikus felület gyakorlati kezelésével kapcsolatban, Technikai Segítségnyújtás forrás bevonásával.**

A fejlesztéspolitikai intézményrendszer keretében a MAHOP végrehajtásának meghatározó szereplői az IH, a KSZ, az AH és az IgH.

Az IH és a KSZ végzi a támogatási kérelmek és a kifizetési kérelmek feldolgozását, a támogatások kifizetését és a projektmegvalósítás nyomon követését. Az AH felel a program szabályszerű működésének ellenőrzéséért annak érdekében, hogy az Európai Bizottságtól csak a szabályos kifizetések alapján történjen forráslelő. Az IgH készíti elő az Európai Bizottság felé benyújtandó kifizetési kérelmeket és felel azok megbízhatóságáért. Az IH, de leginkább a KSZ esetében a feladatok gyors-

sabb elvégzése érdekében szükséges lenne a humán-erő-kapacitás növelése, de összességében megállapítható, hogy az intézményrendszer a MAHOP-ban megfogalmazott célkitűzések elérését lehetővé teszi.

Az uniós szabályozást tekintve a MAHOP-ban megfogalmazott célkitűzések elérését segíti az uniós források lehívására vonatkozó n+3 szabály, ami a programozási időszak valamennyi évében jelentős nyomást helyez az IH-ra, az adott évre vonatkozó pénzügyi keret kifizetési kötelezettségével.

- ***Vannak-e a MAHOP végrehajtását és hatékonyságát negatívan befolyásoló intézményi vagy eljárási tényezők?***

Az 508/2014/EU rendelet késői elfogadása valamennyi tagállam operatív programjának végrehajtásában késedelmet okozott. Az 508/2014/EU rendelet 2014. május 15-étől hatályos, a MAHOP pedig 2015. december 7-én került az Európai Bizottság által elfogadásra.

A végrehajtás eljárásrendje bonyolult a halászati szektor számára, a rendelkezések nem tükrözik az egyszerű szabályozást, adminisztratív terhek nehezítik az uniós források lehívását.

A támogatási kérelmek elbírálása a kezdeti nehézségeken túl még mindig hosszadalmas folyamat, akár egy évig is elhúzódhat a számos ellenőrzési, jóváhagyási és visszacsatolási pont alkalmazása következtében.

Megállapítható, hogy a kezdeti lemaradás behozhatatlan késedelmet jelent. Az operatív program végrehajtására rendelkezésre álló 8 évből (2016-tól számolva) 7 év eltelt. A kötelezettségvállalás állománya a programvégrehajtás utolsó évének kezdetén 16,776 Mrd Ft, ami az indikatív keretet 81,73%-a.

A kifizetések elmaradása kismértékben csökkent a vizsgált időszakban. 2023. május 5. napjáig támogatási előlegként 8.383.937.573 Ft került kifizetésre. Tényleges elszámolás (támogatási előleggel történő elszámolással együtt) 10.821.594.939 Ft értékben történt. A kedvezményezettek felé történt összes kifizetés (támogatási előleg és elszámolt kifizetési kérelem együttesen) 13.457.583.330 Ft, ami a kötelezettségvállalás 65,56%-a.

A MAHOP végrehajtását és hatékonyságát negatívan befolyásoló további tényezők

A COVID-19-járvány hatásai a vizsgált időszakban végig is érezhetőek voltak, több projekt esetében módosítani kellett a mérföldköveket, beleértve a projektek záró mérföldköveit.

Leginkább a gépek és eszközök – főleg, amelyek külföldről érkeztek volna – határidőre történő beszerzése jelentett problémát a nyersanyaghiány miatt. Mindemellett jelentősen növekedtek az építőipari árak is, így több projekt esetében újra kellett gondolni a támogatási összeg keretében megvalósítható tevékenységeket úgy, hogy néhány tétel kiesésével a projekt célja még megvalósuljon. Továbbra is problémát jelentett a projektek megvalósításához szükséges engedélyek beszerzése, de mindenképpen javulás mutatkozik a korábbi évekhez viszonyítva.

Sajnos a 2022. évben kezdődő orosz-ukrán háború okozta építőanyag és energiaárak drasztikus növekedésére, valamint a megnövekedett építési – kivitelezési határidőkre hivatkozva több kedvezményezett is a támogatói okiratok visszaadása mellett döntött és elállt a projekt megvalósításától.

A MAHOP végrehajtását közvetlenül befolyásoló vészhelyzeti intézkedések a vizsgált időszak alatt

- Támogatási előleg szabályainak módosulása

1.

A kedvezményezettek által igénybe vehető támogatási előleg mértéke a megítélt támogatás összegének legfeljebb 50%-ra, ETHA esetén legfeljebb 80%-ra emelkedett a *veszélyhelyzet kihirdetéséről* szóló 293/2020 (VI. 17.) Korm. rendelet alapján. A magasabb összegű előlegre vonatkozó rendelkezés 2021. július 1. napjával kikerült a 272/2014. Korm. rendeletből.

2.

A Magyar Közlöny 2022. november 7. napján megjelent 181. számában megjelent a *2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről* szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet egyes rendelkezéseinek *veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról* szóló a 445/2022. (XI. 7.) Korm. rendelet. A rendelet alapján a 272/2014. Korm. rendelet 117. § (7) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a 272/2014. Korm. rendelet 67. § (2) bekezdése szerinti felhívás alá tartozó kedvezményezett köteles visszafizetni a támogatási előleget, ha

a) nem nyújt be a kifizetett támogatási előleg legalább 30%-ával megegyező mértékű időközi kifizetési igénylést a támogatási előleg – vagy annak első részlete – kifizetésétől számított tizenkét hónapon belül, vagy

b) az időközi kifizetési igénylés vagy más körülmény a támogatás nem rendeltetésszerű felhasználását bizonyítja.

- *Projekt végrehajtási határideinek módosítása*

A projekt fizikai megvalósítására rendelkezésre álló idő automatikusan meghosszabbításra került 3 hónappal, így a támogatói okirat hatálybalépésétől számított legfeljebb 27 hónap áll a kedvezményezettek rendelkezésére a projekt megvalósítására.

Az érintett projektek körét a felhívások leszűkítik, a támogatói okirat kiadásának dátuma alapján.

- *Helyszíni ellenőrzések feltorlódása 2021. II. fél évre*

A kifizetési kérelmekhez kapcsolódó, kötelezően elvégzendő helyszíni ellenőrzések lefolytatására csak jelentős késésekkel kerülhetett sor a COVID–19-járványhelyzet miatt, átlagosan 3-5 hónappal megnyújtva a kifizetési kérelmek ellenőrzési folyamatait. A járványhelyzet feloldását követően sem minden esetben vált lehetővé azonnal a helyszíni ellenőrzések lefolytatása, hiszen a KSZ Helyszíni Ellenőrzési Főosztály Vidékfejlesztési Támogatások Ellenőrzési Osztályán mindösszesen három munkatárs végezte a helyszíni ellenőrzéseket, és nagy mennyiségű ellenőrzési feladat torlódott fel 2021 második fél évre.

- *Veszélyhelyzet megszüntetése*

A Magyar Közlöny 2022. május 24. napján megjelent 85. számában megjelent a 181/2022. (V. 24.) Korm. rendelet, ami *a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről* szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelettel kihirdetett *veszélyhelyzet megszüntetéséről* rendelkezett. A rendelet szerint a Kormány az Alaptörvény 54. cikk (3) bekezdésében meghatározott hatáskörében, figyelemmel az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdésében meghatározott hatáskörére, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. § A Kormány az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdése *alapján a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről* szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet szerinti, az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó SARS-CoV-2 koronavírus-világjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére kihirdetett veszélyhelyzetet megszünteti.

2. § Ez a rendelet 2022. június 1-jén lép hatályba.

3. § Hatályát veszti a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet.

4. § (1) Hatályát veszti a 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet.

(2) Hatályát veszti a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelettel kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló 26/2021. (I. 29.) Korm. rendelet.

A MAHOP végrehajtását közvetetten befolyásoló vészhelyzeti intézkedések

- Intervenciós haltelepítés

Az Agrárminisztérium a Magyar Akvakultúra és Halászati Szakmaközi Szervezet kezdeményezésére, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara támogatásával a koronavírus-járvány okozta külpiaci és belföldi értékesítési nehézségek miatt intervenciós felvásárlást határozott el a haltermelőknél felhalmozódott harmadik nyaras korosztályú ponty készletekből.

A felvásárlás támogatási keretösszege bruttó 800 millió Ft volt, összesen 1200 tonna ponty került kihelyezésre a hazai horgászvizekbe. A Kormány döntése alapján ezáltal korábban soha nem látott nagyságrendű telepítési támogatáshoz jutottak az állami tulajdonban lévő horgászvizek halgazdálkodásainak hasznosítói. A döntés a közvetlenül érintett mintegy 1500 dolgozó munkahelyének megtartását is segítette.

- Hitelkonstrukciók, egyéb állami támogatások

A COVID-19-járvány miatti veszélyhelyzet kezelésére és a kedvezőtlen gazdasági hatások enyhítése érdekében a Kormány létrehozta az Agrár Széchenyi Kártya konstrukciót, amely a mezőgazdasági és halászati szektorban dolgozó vállalkozások részére kialakított új, kedvezményes feltételrendszerű, állami kamat-, illetve kezességidő-támogatásban részesített hitel, amely 2022. június 30. napjáig hatályba lépett hitelszerződések keretében nyújtható. A hitelkeret maximális összege 200 millió Ft (fiatal mezőgazdasági termelők esetén 25 millió Ft), a hitel futamideje 1-3 év. A kedvezményes folyószámlahitelt a halgazdálkodási ágazat vállalkozásai a halászati csekély összegű támogatás terhére vehetik igénybe.

Az Agrár Széchenyi Kártya Konstrukciók keretében nyújtott de-minimis támogatásokról szóló 39/2011. (V. 18.) VM rendelet alapján a 2021. évben 21 kedvezményezett részére 22,37 millió Ft

támogatás került kifizetésre, ami mind a kedvezményezettek száma, mind a kifizetett összeg tekintetében másfélszerese a 2020. évi értéknek. A 2022. évben 5 kedvezményezett részére 16.759.602 Ft támogatás került kifizetésre, Átmeneti (COVID-19) támogatásként 4 kedvezményezett számára 3.985.871 Ft támogatás került kifizetésre, válságtámogatásként (orosz-ukrán háború) pedig 2 kedvezményezett számára 3.162.758 Ft támogatás került kifizetésre.

A mikro-, kis- és középvállalkozások hitelezésének elősegítése érdekében a kezességvállalási díjak költségvetési támogatásáról szóló 94/2013. (X. 10.) VM rendelet alapján a 2021. évben 12 kedvezményezett számára 0,15 millió Ft támogatás került kifizetésre. A 2022. évben 5 kedvezményezett számára 1.656.636 Ft támogatás került kifizetésre, átmeneti (COVID-19) támogatásként pedig 3 kedvezményezett számára 1.592.681 Ft támogatás került kifizetésre.

A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében az Agrár Széchenyi Kártya Konstrukciók keretében nyújtott teljes körű csekély összegű támogatásról szóló 14/2020. (IV.10.) AM rendelet alapján további 1 kedvezményezett részére 180.000 Ft támogatás került kifizetésre.

A Gazdaságvédelmi Akcióterv részeként kidolgozott Nemzeti Élelmiszergazdasági Válságkezelő Programból a halgazdálkodási tevékenységet végző vállalkozások részére nyújtandó átmeneti támogatás igénybevételének részletes feltételeiről szóló 30/2020. (VI. 22.) AM rendelet alapján átmeneti támogatás igénybevételére nyílt lehetőség. Az átmeneti támogatás alapja a kérelmező halgazdálkodási tevékenysége keretében foglalkoztatottak száma, mértéke – a támogatás alapját képező állományba tartozó – foglalkoztatottanként legfeljebb 500.000 Ft volt, amelynek keretében 106 kedvezményezett részére 509.395.446 Ft összegű átmeneti támogatás került kifizetésre 2020. évben.

A mezőgazdasági vállalkozások által de-minimis támogatásként igénybe vehető intézményi kezességvállalásról szóló 50/2007. (VI. 27.) FVM rendelet alapján a 2022. évben 4 kedvezményezett számára 3.111.480 Ft támogatás került kifizetésre.

A minőségi pontytenyésztési programban való részvétel csekély összegű támogatásáról szóló 64/2008. (V. 14.) FVM rendelet alapján a 2021. évben 64 kedvezményezett számára 99,999928 millió Ft támogatás került kifizetésre, míg a 2022. évben 69 kedvezményezett számára 99.999.995 Ft támogatás került kifizetésre.

Az egyes állatbetegségek megelőzésével, illetve leküzdésével kapcsolatos támogatások igénylésének és kifizetésének rendjéről szóló 148/2007. (XII. 8.) FVM rendelet alapján nem csekély összegű támogatásként 2021. évben 48 kedvezményezett számára 1,971 millió Ft támogatás került kifizetésre, a 2022. évben 14 kedvezményezett számára 682.000 Ft támogatás került kifizetésre.

- ***Mennyire kidolgozottak, átláthatóak, egyszerűek és ügyfélbarátak a támogatások igényléséhez kapcsolódó eljárások?***

A projektkiválasztás szabályrendszeréről a 272/2014. Korm. rendelet rendelkezik. Ezeket a szabályokat követi le a FAIR EPTK rendszer. Az IH határozza meg a felület paraméterezését, a rögzítendő adatok és a szükséges csatolandó dokumentumok körét.

A támogatást igénylők részére a FAIR EPTK rendszerben rendelkezésre állnak a támogatási kérelmek beadását segítő, a felületet bemutató felhasználói kézikönyvek. Ezeket a rendszer fejlesztője folyamatosan frissíti, aktualizálja.

A hazai halászati és akvakultúra-ágazatban működő vállalkozások jellemző mérete a mikro- és kisvállalkozás. Ebben a vállalati körben önállóan nem egyszerű a támogatások igénylése, hátránnyal indulnak az informatikai ismereteket nélkülöző vállalkozók.

Emellett az IH gondoskodik a projektek megvalósítását támogató közvetlen és hozzáférhető kapcsolattartási lehetőségek biztosításáról és specializált ügyfélszolgálati rendszerek működtetéséről. Az ügyfél-tájékoztatási rendszer a fejlesztéspolitikai intézményrendszer programjaira kiterjedően nyújt tájékoztatást elektronikus, írásbeli, telefonos és személyes csatornákon keresztül, az irányító hatóságokkal együttműködő egyablakos ügyfél-tájékoztatási rendszer keretében.

A monitoring- és információs rendszer a papíralapú ügyintézkést hivatott kiváltani, és ügyfélbarát elektronikus alkalmazássá válni, amely megkönnyíti mind a támogatást igénylők és kedvezményezettek feladatait, mind a hatóságok munkáját. A rendszerben számos ellenőrzési, négy szem ellenőrzési, értékelési, jóváhagyási és érvényesítési pont került beépítésre, ami néhol ellentmond az adminisztratív folyamatok egyszerűsítésének.

A támogatói kérelem benyújtásától a támogatói döntés meghozataláig számos ellenőrzési folyamatot kell véghez vinni: a támogatási kérelmek jogosultsági ellenőrzése, az ehhez kapcsolódó hiánypótlások kiküldése, a támogatási kérelmek tartalmi értékelése, a tartalmi értékelések minőségbiztosítása, szükség esetén újraértékelés elrendelése, a támogatói döntések rögzítése, a támogatói okiratok összeállítása, a támogatói okiratok kiküldése. Mindez időben nagyon hosszú folyamat. A támogatói okiratok hatályba lépését követően sok esetben a kedvezményezetteknek változás-bejelentést kellett tenniük, mivel a támogatói döntés időpontjában a támogatási kérelemben szereplő műszaki tartalomhoz kapcsolódó mérföldkövek már nem minden esetben aktuálisak. Számos esetben előfordult, hogy a támogatást igénylő a támogatói döntést megelőzően visszavonta támogatási kérelmét.

Külső szervek által elvégzett ellenőrzések

AH által végzett auditok

a) Rendszerellenőrzések

Az AH a 2020. évi rendszerellenőrzés megállapításait 2021. január 12. napján adta ki az EUTAF-V/00031/16/2020. iktatószámú ellenőrzési jelentésében:

operatív program-specifikus szabályozók

- Az irányítási és kontrollrendszer leírása nem teljes.
- Az Agrárminisztérium iratkezelési szabályzatában (a földművelésügyi miniszter 14/B/2015. (XII. 8.) utasítása) nincs pontos utalás arra, hogy az uniós támogatásból megvalósuló projektek esetében a dokumentálást, iratmegőrzést, selejtezést és az iktatást, elektronikus nyilvántartást más jogszabályok szabályozzák.
- A 73/2019. sz. Elnöki Utasítással kiadott a Magyar Államkincstár Egyedi Iratkezelési Szabályzat 1. mellékletében található Irattári terv nem tartalmazza teljeskörűen a Magyar Államkincstár által ellátott feladatok (MAHOP KSz) végrehajtása során keletkezett dokumentumok megőrzési kötelezettségét.

tesztelemekek

- A vizsgált projektek kifizetés igénylései esetében a KI ellenőrzési lista 5. kérdésének „megfelelt” válasza mellett az EUPR nem tartalmazta a közbeszerzési eljárás EMIR ellenőrzésének azonosító számát.
- A helyszíni ellenőrzési jegyzőkönyv az indikátorok, illetve a mérföldkövek teljesülésének, valamint a környezeti fenntarthatósági vállalások betartásának vizsgálatára vonatkozóan nem tartalmaz kérdést.
- A vizsgált projekt tekintetében az EUPR/ Szerződések/ Fenntartási jelentések modulban az 1. sz. Fenntartási jelentés mellékleteiben a fenntartási jelentés alátámasztó dokumentumai nem kerültek feltöltésre.

közbeszerzési tesztelek

- Az egyik vizsgált projekt esetében a közbeszerzési eljárás megindítása szerinti évet megelőző naptári évre vonatkozó közbeszerzési terv az EUPR/EMIR dokumentumtárába nem került feltöltésre.

Az AH 2021. évi rendszerellenőrzésről szóló Ellenőrzési Jelentése 2021 szeptemberében került kiadásra EUTAF-I/00119/020/2021 iktatószámon. A jelentésben foglalt megállapítások:

- Az IH munkatársai részére az AH figyelemfelhívó megállapítást fogalmazott meg belső/külső előadó által tartott, adatvédelemmel és/vagy információbiztonsággal kapcsolatos képzés szervezése érdekében.
- Az AH az IH esetében kérte a *Vidékfejlesztési Minisztérium adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzatáról* szóló 12/B/2010. (XII. 16.) utasítás mielőbbi felülvizsgálatát és új, a hatályos jogszabályoknak (GDPR, Info tv.) mindenben megfelelő szabályzat kiadását.
- Az AH a KSZ esetében kérte az *Adatvédelmi és Adatbiztonsági Szabályzatról* szóló 23/2018. számú Elnöki Utasítás mielőbbi felülvizsgálatát.

Az AH 2022. évi rendszerellenőrzésről szóló Ellenőrzési Jelentése 2022 novemberében került kiadásra EUTAF-I/00097/033/2022. iktatószámon. A jelentésben foglalt megállapítások:

- Az egyik kiválasztott tesztelem vonatkozásában vizsgált indikátorral („A MAHOP keretében rehabilitált területek kiterjedésének változása”) kapcsolatban az AH azt a megállapítást tette, hogy az indikátor egy befejezett (rehabilitált) tevékenységet tükröz, amely a projekt befejezésével fizikailag nem kivitelezhető.
- Az AH vizsgálata során megállapításra került, hogy az egyik kiválasztott projekt esetében a honlap nem felel meg a hatályos Kedvezményezettek Tájékoztatási Kötelezettségeit tartalmazó útmutatóban foglaltaknak, mely szerint az európai uniós támogatásból megvalósuló fejlesztéseket bemutató aloldal elérhetőségét a honlap főoldalán jól látható helyen kell elhelyezni, továbbá a honlapon megjelenő információ nem tartalmaz minden előírt tartalmi elemet sem (projekt rövid bemutatása, támogatás mértéke, megvalósulás dátuma).

b) Mintavételes ellenőrzések

Az ellenőrzés célja annak megállapítása, hogy az ellenőrzés tárgyát képező kifizetési igénylés(ek) keretében felmerült, az Európai Bizottság felé elszámolásra benyújtott költségek szabályszerűek voltak-e, továbbá a projekt végrehajtása megfelelt-e a vonatkozó jogszabályokban, belső eljárásrendekben és a támogatási szerződésben előírtaknak, illetve az ellenőrzési nyomvonalnak.

Az Audit Hatóság által végzett, a 272/2014. Korm. rendelet 189. § alapján, valamint az *Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóságról* szóló 210/2010 (VI.30.) Korm. rendelet 3A. §-a alapján 10 db kiválasztott projekt mintavételes ellenőrzését végezte 2018-2019-ben. Az IH tájékoztatása alapján a vizsgált projektek tekintetében egyetlen esetben sem került sor pénzügyi korrekciót tartalmazó megállapítás megfogalmazására.

Az AH által a 2020. évben végzett ellenőrzések alapján a vizsgált projektek tekintetében két esetben került sor pénzügyi korrekciót tartalmazó megállapítás megfogalmazására. A 2021. évi vizsgálatok során tett megállapítások alapján négy esetben került sor pénzügyi korrekcióra, míg a 2022. évi ellenőrzés során a vizsgált projektek tekintetében tíz esetben került sor pénzügyi korrekciót tartalmazó megállapítás megfogalmazására.

c) Negatív tételek mintavételes ellenőrzése

A vizsgálatok során javaslat megfogalmazásával járó hiba, hiányosság, illetve szabálytalanság megállapítására nem került sor.

d) Tematikus indikátor ellenőrzés

Tematikus indikátor ellenőrzésre a 2020. évben került sor. Az ellenőrzés általános célja a 2018. évi ellenőrzés által javasolt intézkedések megvalósulásának nyomonkövetése, az Európai Bizottság által végzett ESF konzisztencia szűrések eredményének értékelése, illetve a MAHOP program esetében ésszerű bizonyosság megszerzése arra vonatkozóan, hogy az ellenőrzött operatív program irányítási és kontrollrendszere megbízható adatokat szolgáltat-e a mutatókról az Európai Bizottságnak, valamint az eredményességmérési keret output indikátorok előrehaladásának értékelése.

Az AH megállapította, hogy az Éves végrehajtási Jelentés összeállítási folyamata megfelelő, megtörtént a feladatkörök szétválasztása, valamint a jelentéstételi és nyomon követési rendszerek is rendelkezésre állnak, azonban nehezíti a szabályozás átláthatóságát, hogy a vizsgált időszakban az IH nem rendelkezett eljárással az indikátorok és az éves jelentések elkészítése vonatkozásában. Az AH kockázatot hordozó hiányosként állapította meg, hogy nem voltak indikátordefiníciós adatlapok, így a kedvezményezettek megfelelő tájékoztatása nem valósult meg teljeskörűen.

IgH által elvégzett tényfeltáró vizsgálatok

Az IgH 2018-ban öt alkalommal majd, 2019. és 2020. években négy-négy alkalommal végzett tényfeltáró vizsgálatot a 272/2014. Korm. rendelet 141. § (4) bekezdése alapján a költségigazolás alátámasztása érdekében. Az elvégzett tényfeltáró vizsgálat típusa három esetben mintavételes ellenőrzés, egy esetben tematikus ellenőrzés volt.

A tematikus ellenőrzés célja a FAIR EUPR-ben rögzített adatok valódiságának és pontosságának, valamint az alátámasztó dokumentumok rendelkezésre állásának megállapítása volt.

A tényfeltáró vizsgálat keretében ellenőrzésre került, hogy rendelkezésre állnak-e az EUPR Dokumentumtárában a költségek alátámasztására szolgáló dokumentumok (számla, teljesítésigazolás, bankszámlakivonat), a kiválasztott projektekhez tartozó hatályos támogatási szerződések – különös tekintettel azokra a mellékletekre, amelyek a projekt költségvetését, valamint összes forrását tartalmazzák – és vállalkozási szerződések, valamint, hogy ezek adatai megegyeznek-e a rendszerben szereplő adatokkal. Az IgH megvizsgálta azt is, hogy az EUPR-ben az elszámoló bizonylatok összekötésre kerültek-e a megfelelő vállalkozási szerződéssel.

Az ellenőrzés keretében áttekintésre került továbbá, hogy a helyszíni ellenőrzések a jogszabályokban előírtaknak és a helyszíni ellenőrzési tervben foglaltaknak megfelelően megvalósultak-e, a lezárt státuszú helyszíni ellenőrzések EUPR-ben szereplő adatai összhangban vannak-e a helyszíni ellenőrzés jegyzőkönyvében szereplő adatokkal.

Az IgH a 2021. évben négy alkalommal végzett tényfeltáró vizsgálatot:

- A vegyes tematikájú (tematikus és mintavételes) ellenőrzés első részében – mintavétel alapján – szabálytalansági eljárások vizsgálatára került sor, majd az IgH a KHR-be került bizonylatokból véletlenszerű mintavétellel kiválasztott tételeket vizsgálta.
- A 2. tematikus ellenőrzés során az IgH azon szabálytalansági eljárásokat ellenőrizte, amelyek 2020. december 31-ig szabálytalanság tényének megállapításával kerültek lezárásra.
- A 3. tematikus ellenőrzés során ellenőrzésre került, hogy az EUPR/Finanszírozás modul/Szerződés lista/Követeléskezelés felületen teljeskörűen rögzítésre kerültek-e az érintett követelések adatai, azok összhangban állnak-e az EUPR egyéb felületeivel és a kapcsolódó adatokkal.

- A 4. tényfeltáró vizsgálat fókuszában az elszámoló bizonylatokhoz, előlegekhez kapcsolódóan a dokumentumalapú és a monitoring- és információs rendszerben rögzített adatok egyezőségének, valamint az adatbevitel és feldolgozás szabályszerűségének, továbbá a kapcsolódó dokumentumok EUPR-ben való elérhetőségének ellenőrzése állt. Az ellenőrzés keretében áttekintésre került továbbá, hogy a helyszíni ellenőrzések a jogszabályokban előírtaknak és a helyszíni ellenőrzési tervben foglaltaknak megfelelően megvalósultak-e, a lezárt státuszú helyszíni ellenőrzések EUPR-ben szereplő adatai összhangban vannak-e a helyszíni ellenőrzés jegyzőkönyvében szereplő adatokkal.

Az IgH a 2022. évben négy alkalommal végzett tényfeltáró és két alkalommal mintavételes ellenőrzést vizsgálatot:

- Az 1. tényfeltáró vizsgálat keretében ellenőrzésre került, hogy rendelkezésre állnak-e az EUPR Dokumentumtárában a költségek alátámasztására szolgáló dokumentumok (számla, teljesítésigazolás, bankszámlakivonat), a kiválasztott projektekhez tartozó hatályos támogatási szerződések – *különös tekintettel azokra a mellékletekre, amelyek a projekt költségvetését, valamint összes forrását tartalmazzák* – és vállalkozási szerződések, valamint, hogy ezek adatai megegyeznek-e a rendszerben szereplő adatokkal. Az IgH megvizsgálta, hogy az EUPR-ben az elszámoló bizonylatok összekötésre kerültek-e a megfelelő vállalkozási szerződéssel. Az ellenőrzés keretében áttekintésre került, hogy a helyszíni ellenőrzések a jogszabályokban előírtaknak és a helyszíni ellenőrzési tervben foglaltaknak megfelelően megvalósultak-e, a lezárt státuszú helyszíni ellenőrzések EUPR-ben szereplő adatai összhangban vannak-e a helyszíni ellenőrzés jegyzőkönyvében szereplő adatokkal.
- A 2. tényfeltáró vizsgálat tárgya a programozási időszak kezdetétől 2022. október 31-ig terjedő időszakra vonatkozóan, a helyszíni ellenőrzések során felmerült szabálytalansági gyanúhoz kapcsolódó EUPR rögzítések teljeskörűségének és az adatok összhangjának ellenőrzése, a hiányosságok és ellentmondások vizsgálata volt.
- A 3. tényfeltáró vizsgálat során az IgH azon szabálytalansági eljárásokat ellenőrizte, amelyek esetében a monitoring és információs rendszerben rögzített adatok tekintetében rögzítési hiányosságok, eltérések, ellentmondások merültek fel.
- A 4. tényfeltáró vizsgálata során az IgH a szabálytalanságokra vonatkozó jelentéstételi kötelezettség teljesítését, valamint az OLAF jelentéstételi kötelezettségnek az EUPR-ben történő rögzítését ellenőrizte.

- Mintavételes ellenőrzések célja az EUPR-ben rögzített adatok valódiságának és pontosságának, valamint az alátámasztó dokumentumok rendelkezésre állásának megállapítása volt. A vizsgálat fókuszában az elszámoló bizonylatokhoz, előlegekhez kapcsolódóan a dokumentum-alapú és a monitoring és információs rendszerben rögzített adatok egyezőségének, valamint az adatbevitel és feldolgozás szabályszerűségének, továbbá a kapcsolódó dokumentumok EUPR-ben való elérhetőségének ellenőrzése állt.

Az Európai Bizottság által elvégzett auditvizsgálatok

2021. évben az AH-t vizsgálta az Európai Bizottság a 16. sz. főkövetelmény: műveletek megfelelő auditálása, valamint a 18. sz. főkövetelmény: megfelelő eljárások megbízható auditvélemény adásához és az éves kontrolljelentés elkészítéséhez tekintetében.

2022. évben az IH és KSZ tervezett vizsgálata a KR 2 és KR 4 főkövetelmények tekintetében elmaradt, az auditra 2023. április első hetében került sor, a vizsgálat eredményéről azonban jelen dokumentum elkészítéséig nincs információ.

- ***Merültek-e fel a támogatások jogosulatlan felhasználásával, illetve kettős finanszírozással kapcsolatos problémák?***

A monitoring- és információs rendszer „Finanszírozás” modulja kiszűri azokat a tételeket, számlákat, bizonylatokat, amelyeket további projektek esetén a kedvezményezettek el kívánnak számolni. Az IH kollégái végzik kiemelt eljárásrendben a szakmai beszámolók és az elszámolások ellenőrzését, a KSZ kollégái pedig valamennyi eljárásrendben az előlegek, a kifizetési kérelmek és a záró kifizetési kérelmek dokumentumalapú ellenőrzését, valamint standard eljárásrendben a szakmai beszámolók vizsgálatát. Az EUPR rendszer „Finanszírozás” moduljában beépítésre került az elszámolás ellenőrzési lista, amelyben a kifizetési kérelmeket illetően két ellenőrző kolléga vizsgálja meg a megfelelőségi szempontokat. Az ellenőrzési lista alapján vizsgálni kell, hogy a kifizetési kérelem felhívásban előírt mellékletei csatolásra kerültek-e, az elszámoló bizonylat a kedvezményezett részére került-e kiállításra, és tartalmazza-e a kötelezően előírt elemeket, az elszámoló bizonylathoz kapcsolódó alátámasztó dokumentumok megfelelő tartalommal kerültek-e benyújtásra, a kapcsolódó szállítói szerződés megfelelő tartalommal bír-e, a szerződésben szereplő teljesítési határidő megfelel-e az elszámolhatósági feltételeknek, a szerződés adatai helyesen rögzítésre kerültek-e a rendszerben, a szerződés csatolásra került-e és annak tartalma megegyezik-e a rendszerben rögzített adatokkal, a számlák

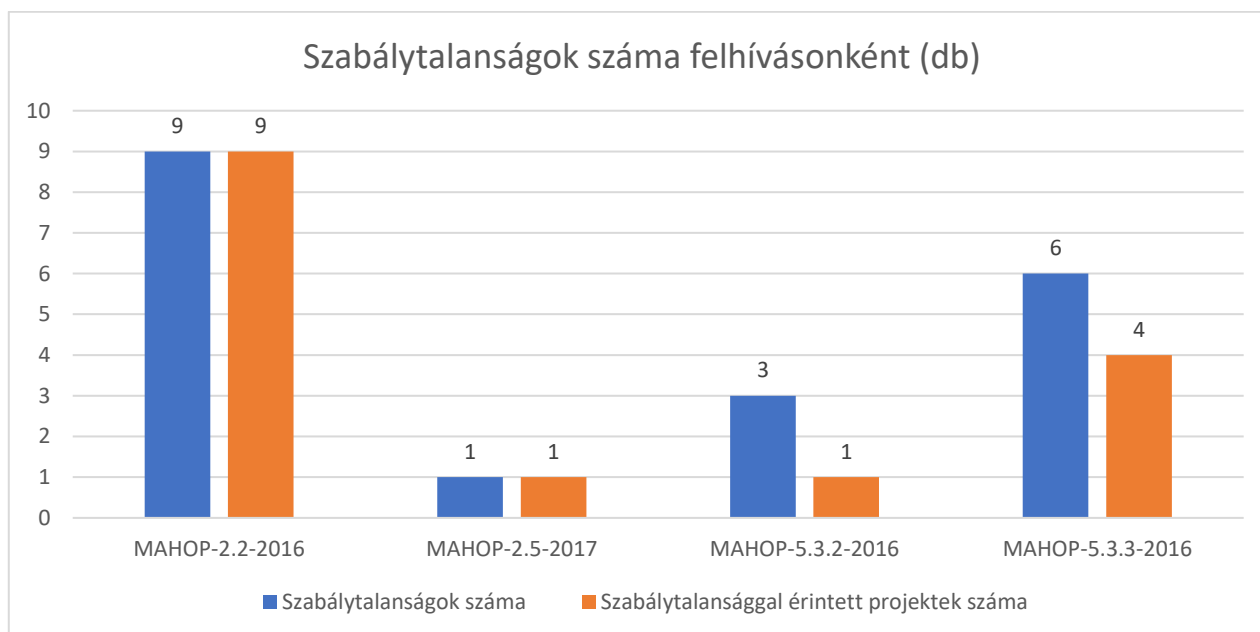
és a szerződések összekapcsolása megtörtént-e, az elszámolásra benyújtott tételek valósak-e, illetve a jóváhagyott projektekre vonatkozóan merülnek-e fel.

Az elszámolás ellenőrzését követően az utalványozás is ellenőrzésre kerül mind a teljesítésigazolás előtt, mind az érvényesítés előtt. Az utalványozás vizsgálata során le kell ellenőrizni, hogy az utalványozási dokumentációban szereplő tételek megfelelőek-e, valósak-e, elszámolható tételeket tartalmaznak-e, megegyeznek-e a rögzített tételekkel. A vizsgálat során szabálytalansági eljárással érintett tételek nem fogadhatók el, és csak azok a kedvezményezettek fizethetők ki, akik nem rendelkeznek köztartozással. Az ellenőrzés az előlegek, a kifizetési kérelmek és az utalványok esetén is kiterjed valamennyi, a 272/2014. Korm. rendeletben rögzített vizsgálati szempontra.

Szabálytalanságok és csalás

A támogatások jogosulatlan felhasználása esetében csalás esete nem fordult elő, azonban az IH tájékoztatása alapján 2023. május 5. napjáig összesen 39 ügyben került szabálytalansági eljárás megindításra, amelyből 35 esetben került szabálytalanság megállapítására és 19 esetben került sor szankcióként követelés előírására 870.023.702 Ft tőkekövetelés és 18002721 Ft ügyleti kamat tekintetében, összesen 888.026.423 Ft összegben, 15 db projektre vonatkozóan.

2. ábra: **A szabálytalanságok száma felhívásonként**

Forrás: saját szerkesztés

A szabálytalanságok legfőbb indoka az AH mintavételes ellenőrzései során tett megállapításokon alapszik. Az AH megállapításai keretében a legfőbb gyanúk:

- a) *A projektmenedzsment-szerződés megkötését követően a beszerzési eljárásokban a verseny tisztaságának megsértése*

Pénzügyi érdeksérelem vagy a veszély fennállásának leírása: Az AH álláspontja szerint a projektmenedzsmenti szerződés megkötését követően a projektmenedzsment-tevékenységet végző vállalkozás ajánlattevőként egyáltalán nem vehetett volna részt a beszerzési eljárásokban, figyelemmel arra, hogy a projektmenedzsmenti feladatkör ellátása során a kedvezményezett-tel a projekt megvalósítása során együttműködve olyan többletinformációkhoz juthatott, amely a beszerzési eljárásokban a verseny tisztaságának sérelmét eredményezhette.

Az AH álláspontja szerint a projektmenedzsmenti feladatokat ellátó gazdasági társaság nem minősíthető „függetlennek” a kedvezményezett-től, a beszerzési eljárásokban való részvétele pedig a verseny tisztaságának sérelmét előidéző helyzetet teremt, megsértve ezzel a 272/2014. Korm. rendelet 5. sz. melléklet, a Nemzeti szabályozás az elszámolható költségekről szóló Útmutatójának 2.3.2.5. pontját, ezáltal EU-s pénzügyi érdeksérelem keletkezett, tehát szabálytalanság történt.

Amennyiben a nyertes projektmenedzser a beszerzésben nyertes ajánlattevő volt, ott 100%-os, ahol csak ellenárajánlatot nyújtott be, ott 25%-os korrekciót kell érvényesíteni.

- b) *Nem elszámolható közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó költségek, illetve a verseny tisztaságának sérelme*

A legnagyobb problémát az egybeszámítás mellőzése vagy a részekre bontás tilalmának megsértése okozta a kedvezményezetteknel.

Ehhez kapcsolódik az AH rendszerszintű hibaként rögzített megállapítása, miszerint a támogatási kérelem vizsgálata során a közbeszerzési eljárásokra vonatkozó részekre bontás tilalmának szabályait illető értékelésre sem az IH, sem a KSZ részéről nem kerül sor, amely alapján az értékelési szempontrendszerben hiányosság mutatható ki. Minderre tekintettel 10%-os átalánykorrekciót határozott meg a költségnyilatkozatba állítandó, IH módszertan alapján leszűrt tételekre vonatkozóan, mivel a leírt hiányosság alapján fennáll a kockázata, hogy az egybeszámítás ellenőrzésének hiánya miatt pénzügyi érdeksérelem keletkezhetett néhány esetben.

A 10%-os átalánykorrekció az IH tájékoztatása alapján nem kerül továbbterhelésre a kedvezményezettek (kivétel, ha az AH mintatétel ellenőrzés során a közbeszerzéssel érintett tételek 100%-os korrekcióját írja elő).

További szabálytalanság a tartalmi értékelés során tett vállalások nem teljesítése miatt következett be. Az IH tájékoztatása alapján a kedvezményezettek elmondása szerint a pluszpontokért tettek vállalásokat, nem gondolták, hogy a nem teljesítés ténylegesen szankcióval fog járni. Az IH elmondta, hogy a szankciórendszer a felhívások meghirdetésétől kezdve ismert volt a támogatást igénylők és kedvezményezettek számára. Tekintettel arra, hogy a legtöbb vállalás a projektek megvalósítását nem befolyásolta, az IH 2021-ben jelentősen könnyített a szankciók mértékén, figyelemmel az arányosság elvére és arra, hogy a legfontosabb cél a projektek tényleges megvalósulása.

Az AH megállapításai esetén a szankció mértékét az AH állapította meg, a tartalmi értékelés során tett vállalások esetében az IH a felhívásokhoz kapcsolt „Jogkövetkezmények” című melléklet rendelkezései alapján határozta meg a szankció összegét. Az IH tapasztalata alapján a kiszabott szankciókat a kedvezményezettek határidőben megfizetik. A vizsgált időszak végéig szabálytalansági döntéssel szemben jogorvoslattal nem éltek, és egy ügyfél kért 3 db projektje esetében részlefizetést, amit az IH engedélyezett a 272/2014. Korm. rendelet szerinti maximum 12 hónapra.

Az IH tájékoztatása alapján olyan esetekben, amikor a vonatkozó szabályozás lehetővé teszi, szabálytalansági eljárás mellőzésével állapítanak meg szabálytalanságot, ami az eljárásokat időben jelentősen lecsökkenti.

OLAF ügyek

OLAF jelentési értékhatárt el nem érő szabálytalanságok:

2023. május 10. napjáig a 15 szabálytalansági esetből 5 esetben a szabálytalansággal érintett megítélt támogatás összege nem éri el a 10.000 EUR értékhatárt.

A 2023. január 1. utáni, vonatkozó szabálytalansági esetekből esetben a pénzügyi korrekció várható mértéke 1.518.985 Ft.

Szabálytalanság elkövetésének jellemző gyakorlata:

- Meg nem valósított tevékenység: a MAHOP Közreműködő Szervezete helyszíni ellenőrzés keretében megállapította, hogy az építéshez kapcsolódó vállalások (kerítés és épületautomatika) nem teljesültek maradéktalanul.
- Verseny tisztaságának sérelme: a projektmenedzsmenti szerződés megkötését követően a szerződő fél ajánlattevőként egyáltalán nem vehetett volna részt a beszerzési eljárásokban, figyelemmel arra, hogy a projektmenedzsmenti feladatkör ellátása során a Kedvezményezett a projekt megvalósítása során együttműködve olyan többlet információkhoz juthatott, amely a beszerzési eljárásokban a verseny tisztaságának sérelmét eredményezhette.
- Tartalmi értékelés során vállalt kötelezettség nem teljesítése: a kedvezményezett a tartalmi értékelési szempontok során vállalt kötelezettségeinek nem tett eleget a foglalkoztatás bővítését illetően.

OLAF felé jelentendő szabálytalanságok:

A 15 szabálytalansági esetből 10 esetben a szabálytalansággal érintett megítélt támogatás összege eléri a 10.000 EUR értékhatárt. A 2023. január 1. utáni, vonatkozó szabálytalansági esetből 2 szabálytalansági eset még nem került jelentésre az IMS rendszerben.

A vonatkozó 2 szabálytalansági esetben a pénzügyi korrekció várható mértéke 17.650.775 Ft.

Szabálytalanság elkövetésének jellemző gyakorlata:

- Támogatásra nem jogosult intézkedés: a MAHOP Közreműködő Szervezete helyszíni ellenőrzés keretében megállapította, hogy a Kedvezményezett olyan ingatlan tekintetében igényelt támogatást és számolt el „Telephely ingatlan vásárlása” költség típusra, amely ingatlanon a projekt keretén belül nem valósult meg semmi, és a Kedvezményezett az ingatlant adásvétel útján értékesítette.
- Nem a szabályoknak megfelelően végrehajtott intézkedés: a kedvezményezett elektronikus építési naplóval nem rendelkezik, továbbá a műszaki ellenőrzésről kiállított számla és teljesítésigazolás dátuma alapján ténylegesen megállapítható, hogy a kivitelezés időtartama alatt (2016-2017) műszaki ellenőrzés nem történt.
- Nem megfelelő kedvezményezetti besorolás: Az Európai Bizottság megállapításai alapján a Kedvezményezett Kft.-t a támogatási kérelme benyújtásának időpontjában nem lett volna szabad kkv-ként besorolni, ezáltal nem jogosult az ETHA-rendelet 69. cikke szerinti vissza nem térítendő támogatásra.

- **Közbeszerzési eljárás mellőzése:** a beszerző a Kbt. 19. § (1) és (3) bekezdésének megsértésével állapította meg a beszerzési eljárások becsült értékét, amelynek következtében elmulasztott a Kbt. 4. § (1) bekezdésének megfelelően a Kbt. 110. §-a alapján nemzeti eljárásrendben közbeszerzési eljárást lefolytatni a szolgáltatás megrendelésekre vonatkozó szerződés megkötése előtt.
- **Nem a szabályoknak megfelelően végrehajtott intézkedés:** a tárgyi projekt bizonytalan megvalósíthatósága okán a Kedvezményezett kifizetési igénylés benyújtásával határidőben nem igazolta a megítélt támogatás legalább 10%-ának felhasználását, illetve késedelmét ezen idő alatt írásban nem mentette ki.
- **A támogatási kérelemben tervezett és a Támogatói Okirattal jóváhagyott műszaki-szakmai tartalomtól eltérő megvalósítás:** Kedvezményezett a támogatási kérelemben tervezett és a Támogatói Okirattal jóváhagyott műszaki-szakmai tartalomtól eltérő módon valósította meg a támogatott projektet, a kiutalt támogatási összeg egy részével nem tud elszámolni, azt szabálytalanul használta fel.
- **Nem a szabályoknak megfelelően végrehajtott intézkedés:** a MAHOP Közreműködő Szervezete helyszíni ellenőrzés keretében megállapította, hogy a támogatói okiratban jóváhagyott műszaki-szakmai tartalomtól eltérő kivitelezés (rövidebb gát és betonrézsű, betonfal helyett szádfal lemezes megerősítéssel) valósult meg.

Az intézkedések végrehajtásának hatékonysága

Az intézkedések végrehajtásának átlagos hatékonysága a végrehajtás jelenlegi szakaszában közepesnek tekinthető. A hatékonyságot eljárásrendi és pénzügyi szempontból, valamint az indikátorok tekintetében indokolt vizsgálni.

Hatékonyság vizsgálata eljárásrendi szempontból

A projektek eljárásrendi vizsgálata esetében azt a tényt vettük alapul, hogy a beérkezett támogatási kérelmek egy része különböző okok miatt nem valósul meg. A projekt kiválasztási eljárás biztosítja, hogy csak a megfelelő minőségű támogatási kérelmek részesüljenek támogatásban. Az értékelési folyamatba épített elsődleges szűrő a jogosultsági ellenőrzés, az összes beérkezett 354 db támogatási kérelem 16%-a (60 db) itt került elutasításra. A tartalmi értékelés jelentősége ezen a ponton szinte elhanyagolható, mindösszesen 2 db támogatási kérelem került a tartalmi értékelés során elutasításra. Szintén jelentős a kedvezményezettek által visszavont támogatási kérelmek száma (40 db kérelem, 11,46%). Az IH tájékoztatása alapján az elutasított, illetve a visszavont kérelmek egy része a későbbiek során – javított, kiegészített formában – ismételten benyújtásra került. Nagyon fontos azonban, hogy a támogatott „jó projektek”, azaz a kiadott támogatói okiratok közül is visszavonásra került 33 db, ami az összes kérelem 9,32%-a. Ezek esetében potenciális, jó minőségű projektek nem valósultak meg, gazdasági okok és egyéb, a kedvezményezetteknél fellépő, előre nem látható nehézségek miatt. **Javasolt a támogatói okirattól történő elállások okainak feltáró vizsgálata annak érdekében, hogy a következő operatív programban csökkenhessen a számuk. Ez két okból is fontos: egyrészt ezen projektek megvalósulása hozzájárult volna a MAHOP és a NAS céljainak megvalósulásához, másrészt pedig felesleges adminisztratív terhet ró az egyébként is leterhelt intézményrendszerre.**

Hatékonyság vizsgálata pénzügyi szempontból

A hatékonyság a lezárt felhívások szintjén, a lezárásra került projektek szintjén, valamint a kifizetések szintjén is értelmezhető.

1. *Lezárt felhívások vizsgálata*

A vizsgált időszak végéig az alábbi MAHOP-felhívások kerültek lezárásra, további 3 db standard felhívás felfüggesztés alatt áll, további 4 db kiemelt projekt végrehajtása pedig folyamatban van.

A 2021. évi ÉFK-ban a felhívások rendelkezésre álló kerete azok tényleges felhasználásához került igazitásra, az addig fel nem használt keretek átcsoportosításra kerültek, a forrásfelhasználás így 100%-os. Egyetlen kivétel a MAHOP-2.5-2018 felhívás, ott 1 db projekt kedvezményezettje az 5 éves végrehajtási periódus utolsó évében feladta a projekt megvalósítását és elállt a támogatói okirattól. A felhíváson felszabadult forrás (7.020.000 Ft) átcsoportosítása a következő ÉFK-ban kerül rendezésre, az IH tájékoztatása szerint. A következő táblázat a 2023. május 5-i adatokat tartalmazza:

7. táblázat: **Lezárt felhívások**

Felhívás kód-száma	Felhívás keretösszege (hatályos ÉFK és felhívás alapján)	Kötelezettség-vállalás összege (szerződött támogatás összege)	Tényleges elszámolás	Projekt-ek száma / lezárt projekt-ek száma	Kifizetés / kötelezettség-vállalás aránya
MA-HOP-1.2-2016	770.707.603 Ft	777.826.825 Ft	721.251.185 Ft	12/10	92,72% (2 db projekt megvalósítása folyamatban)
MA-HOP-2.1-2016	1.682.423.942 Ft	1.772.618.338 Ft	1.508.315.362 Ft	4/3	94,68% (1 db projekt megvalósítása folyamatban)
MA-HOP-2.4-2016	1.342.613 Ft	1.342.613 Ft	1.342.613 Ft	1/1	100,00 %
MA-HOP-2.5-2017	877.243.212 Ft	876.492.074 Ft	876.492.074 Ft	48 / 48	99,91%
MA-HOP-2.5-2018	209.971.844 Ft	209.971.844 Ft	202.951.844 Ft	29 / 29 projekt-megvalósítás vége 2022.12.31.	96,65%
MA-HOP-3.1.1-2016	134.847.124 Ft	134.847.124 Ft	134.847.124 Ft	1/1	100,00%
MA-HOP-	12.742.500 Ft	12.742.500 Ft	12.742.500 Ft	1/1	100%

Felhívás kód-száma	Felhívás keretösszege (hatályos ÉFK és felhívás alapján)	Kötelezettség-vállalás összege (szerződött támogatás összege)	Tényleges elszámolás	Projektok száma / lezárított projektek száma	Kifizetés / kötelezettség-vállalás aránya
5.3.1-2016					

Forrás: saját szerkesztés

8. táblázat: **Felfüggesztett felhívások**

Felhívás kódszáma	Felhívás keretösszege (hatályos ÉFK és felhívás alap- ján)	Kötelezettség- vállalás összege	Tényleges elszámolás	Lezárt projektek száma / tá- mogott projektek száma	Kifizetés / kötele- zettség- vállalás aránya
MAHOP- 2.2-2016	5.862.956.400 Ft	4.443.139.472 Ft	3.995.621.372 Ft	77/98	77,77%
MAHOP- 2.3-2016	5.780.203.378 Ft	3.373.143.202 Ft	505.096.130 Ft	1/9	14,97%
MAHOP- 5.3.3-2016	3.213.953.771 Ft	1.921.073.924 Ft	1.117.833.410 Ft	7/12	58,18%

Forrás: saját szerkesztés

9. táblázat: **Kiemelt felhívások**

Felhívás kódszáma	Felhívás keretösszege (hatályos ÉFK és felhívás alap- ján)	Kötelezettség- vállalás összege (szerződött támo- gatás összege)	Tényleges elszámolás	Lezárt projektek száma / tá- mogott projektek száma	Kifizetés / kötele- zettség- vállalás aránya
MAHOP- 3.1.2-2017	600.983.182 Ft	600.983.182 Ft	550.223.766 Ft	0/1	91,55%
MAHOP- 3.2-2016	259.614.354 Ft	259.614.354 Ft	248.010.000 Ft	0/1	95,53%
MAHOP- 5.3.2-2016	960.069.600 Ft	951.899.752 Ft	941.379.733 Ft	0/1	98,89%
MAHOP- 7.1-2016	160.247.272 Ft	160.247.272 Ft	106.577.412 Ft	0/1	66,50%

Forrás: saját szerkesztés

Megállapítható, hogy szignifikáns különbség mutatkozik a kiemelt, illetve sztenderd kiválasztású felhívásokon megvalósuló projektek pénzügyi előrehaladása között. Míg a félkövér színnel jelölt három

kiemelt projekt (TS kivételével) előrehaladása meghaladja a 90%-ot, a sztenderd projektek előrehaladása jóval alacsonyabb. A MAHOP-2.2-2016 felhíváson támogatott projektek előrehaladása 77,77%-os, ami meghaladja az operatív program átlagos előrehaladását. Az átlagtól jelentősen elmaradó (TS, valamint a MAHOP-2.3-2016 és MAHOP-5.3.3-2016) felhívások további vizsgálatokat igényelnek.

2. *Lezárásra került projektek vizsgálata*

A vizsgált időszak végéig $112 + 27 = 139$ db projekt esetében nyújtottak be a kedvezményezettek záró szakmai beszámolót és kifizetési kérelmet. Az IH 127 esetben elfogadta a záró beszámolót, 12 projekt esetében az ellenőrzési folyamat 2022. december 31. napjáig nem zárult le.

További 50 db kompenzációs projekt fizikai megvalósítása lezárult ugyan, azonban a vonatkozó felhívások rendelkezéseinek megfelelően a záró szakmai beszámolót 2023. március 1-ig kellett benyújtaniuk a kedvezményezetteknek, ezek vizsgálata 2023. május 5. napjáig nem zárult le.

10. táblázat: **Lezárásra került projektek**

Felhívás kódszáma	Elfogadott záró KK-t benyújtott projektek száma	Záró elszámolás
MAHOP-1.2-2016	10 db	682.964.562 Ft
MAHOP-2.1-2016	2 db	1.025.012.997 Ft
MAHOP-2.2.1-2016	77 db	2.483.750.793 Ft
MAHOP-2.3-2016	1 db	94.193.201 Ft
MAHOP-2.4.1-2016	1 db	1.342.613 Ft
MAHOP-3.1.1-2016	1 db	134.847.124 Ft
MAHOP-2.5-2017	27 db	652.212.192
MAHOP-5.3.1-2016	1 db	12.742.500 Ft
MAHOP-5.3.3-2016	7 db	671.537.784 Ft
Összesen	127 db	5 758 603 766 Ft

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-2.5-2017 számú felhívás azon támogatást igénylői részére, akik 2017. január 1. napjától vállalták a célprogramban történő részvételt, a záró szakmai beszámoló beadása 2022. január 1. és március 1. között volt esedékes. A célprogramot 2017. évben kezdő 27 db projekt támogatási összege 652.212.192 Ft.

Az intézkedésen támogatásban részesített további 21 db projekt, valamint a MAHOP-2,5-2018 felhíváson megvalósuló 29 db projekt megvalósítása (összesen további 50 db projekt) 2022. év végén zárult, a záró szakmai beszámolók beadása 2023. január 1. és március 1. között volt esedékes.

Részletes megállapítások a megjelent felhívásokkal kapcsolatban

MAHOP-1.2-2017 – Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ivási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását

A felhívás első alkalommal 2017. március 30-án került meghirdetésre, standard eljárásrendben. A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2017. április 27. napjától 2019. április 29. napjáig volt lehetőség. A felhívás jelenlegi keretösszege 770.707.603 Ft. **A felhívást az IH 2019. április 30. napján lezárta.**

A felhívás a természetes vízi halgazdálkodással érintett Natura 2000 területek és más természetvédelmi oltalom alatt álló vízterületek, valamint az ezekbe a kategóriákba nem sorolt természetes vizek rehabilitációjára irányul.

A felhívást összehasonlítva a jelenleg hatályos MAHOP-pal, az annak 3.7.1. alfejezetében rögzített indikátorértékek megegyeznek a hatályos MAHOP-ban szereplő célkitűzésekkel.

A felhíváson összesen **12 db** projekt esetében került **támogatói okirat** kiadásra, a hatályos támogatói okiratok összege **777.826.825 Ft.**

A 2021. évben előlegkifizetés nem történt a felhíváson, így 2021. december 31-ig **469.700.800 Ft** összegű **támogatási előleg** került kifizetésre a kedvezményezettek részére. A kedvezményezettek összesen **721.251.185 Ft értékben nyújtottak be tényleges elszámolást** 2023. május 5. napjáig, ami a kiadott támogatói okiratok 92,73%-a.

A támogatott projektek közül 9 db projekt megvalósítása 2021. évben, további 1 db projekt megvalósítása pedig 2022. évben lezárult, a projektekben tervezett feladatok maradéktalanul megvalósultak.

MAHOP-2.1-2016 - Az akvakultúra terén történő innováció ösztönzése

A felhívás első alkalommal 2016. december 22-én került meghirdetésre standard eljárásrendben. A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2017. április 6. napjától 2019. augusztus 8. napjáig volt lehetőség. **Az IH 2019. augusztus 9. napján zárta le a felhívást.**

A felhívás célja az olyan műszaki, tudományos vagy szervezeti ismeretek fejlesztése, amelyek csökkentik a környezetre gyakorolt negatív hatásokat, a halolaj- és hallisztfüggőséget, amelyek mérsékelik a haltermelő létesítményekből elfolyó víz szervesanyag-tartalmát és előmozdítják a fenntartható erőforrás-hasznosítást, valamint növelik az állatjólétet.

A felhívás keretében támogathatók azok a projektötletek, amelyek a jó piaci potenciállal rendelkező új akvakultúrafajok termelésbe vonását, illetve új vagy jelentősen tökéletesített termékek előállítását és mindezek piaci bevezetését célozzák.

A felhívást összehasonlítva a jelenleg hatályos MAHOP-pal a felhívás 3.7.1. alfejezetében rögzített indikátorértékek megegyeznek a hatályos MAHOP-ban szereplő célkitűzésekkel.

A felhívás lezárásáig összesen 11 db támogatási kérelmet nyújtottak be, 3.627.568.710 Ft értékben. A támogatást igénylők 5 db támogatási kérelmet visszavontak, 1 db kérelem elutasításra került, a vizsgált időszak végéig pedig összesen **5 db támogatói okirat** került kiadásra **1.860.771.201 Ft** támogatási összegre, ami a rendelkezésre álló keret 110,6%-a. Egy kedvezményezett időközben lemondott a projekt megvalósításáról, így a felhíváson 4 db projekt valósul meg. A hatályos támogatói okiratok összege 1.506.796.062 Ft, ez teljes összegben kifizetésre került a kedvezményezettek részére.

MAHOP-2.2-2016 - Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása

A felhívás standard eljárásrendben 2016. december 22-én került első alkalommal meghirdetésre. A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására a felhívás 2017. március 29. napjától 2021. március 29. napjáig adott lehetőséget, az IH azonban 2020. december 29-én felfüggesztette a felhívást. A felhívás keretösszege 5.862.956.400 Ft.

A felhívás célja az extenzív és félintenzív akvakultúra-rendszerek (tógazdasági haltermelés) esetében a termelési kapacitás növelése, a termelt fajok diverzifikációja és termelésbe vonása, az akvakultúra-termékek minőségének és értékének növelése, az akvakultúra-ágazatban dolgozók munka- és biztonsági körülményeinek javítása, az állatjólét és a termelés általános higiéniai helyzetének javítása, valamint a haltermelés infrastruktúrájának korszerűsítése. A felhívás keretében lehetőség van önálló gép/eszköz beszerzésre is.

A felhívás felfüggesztéséig összesen 138 db támogatási kérelem érkezett be, 7.395.568.170 Ft összegben, amelyből a támogatást igénylők 14 db-ot visszavontak, 10 db jogosultsági ellenőrzésen, 1 db pedig tartalmi értékelés során került elutasításra. 15 db támogatói okirattól elálltak a kedvezményezettek. **Támogatói okirattal 98 db** kérelem rendelkezik, **4.443.139.472 Ft** támogatási összegben. Megállapítható, hogy a felhívás esetében nem került leigénylésre a rendelkezésre álló keretösszeg. **Előlegkérelemre 1.535.709.734 Ft, kifizetési kérelemre pedig 3.995.621.372 Ft került kifizetésre 2023. május 5. napjáig.**

A felhíváson 2022. december 31. napjáig 77 db projekt került lezárásra, ami a támogatott projektek 78,57%-a. valósult meg. 3 db beruházási projekt keretében épült új halastó, összesen 31,53 ha területen. 24 db projekt esetében a meglévő halastavak kerültek felújításra, összesen 1.150,78 ha tóterületen, ami átlagosan 47,9 ha tóterületet jelent. A 77 db lezárt projekt közül tehát 27 esetében történt tóépítés vagy tófelújítás, ami a támogatott projektek 35,06%-a. A legnépszerűbb projektelemnek a gép és eszközbeszerzés bizonyult, mindössze egyetlen projektben nem került sor eszközbeszerzésre.

MAHOP-2.3-2016 - A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdaságok ösztönzése

A felhívás célja a fenntartható akvakultúra-vállalkozások létrehozása 50%-os támogatási intenzitással. A felhívás keretében lehetőség van építéssel járó projektek megvalósítására akár gép/eszköz beszerzéssel összekapcsolva, azonban a MAHOP-2.2-2016 számú felhívással ellentétben ezen felhívás esetében önálló gép/eszköz beszerzésre nincs lehetőség.

A felhívás 2016. december 22-én került első alkalommal meghirdetésre standard eljárásrendben. A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására a felhívás 2017. április 6. napjától 2021. április 8. napjáig adott lehetőséget, az IH azonban 2020. október 9. napján felfüggesztette a felhívást. Az ágazati igények alapján 2021. évben a korábban felfüggesztett felhívás újrainyításra került, a kedvezményezettek 2021. augusztus 9-től 2021 október 8. napjáig nyújthatták be támogatási kérelmeiket. A felhívásra további 6 db támogatási kérelem érkezett, 3.758.376.993 Ft értékben.

A támogatási keretre a felhívás felfüggesztéséig összesen 15.127.523.018 Ft igény érkezett be, ami 50 db kérelmet takar. 2023. május 5. napján hatályos támogatói okiratok összege 3.373.143.202 F, 9 b projekt tekintetében. **Előlegként 1.306.458.323 Ft** került a kedvezményezettek felé kifizetésre, **a tényleges elszámolás pedig 505.096.130 Ft** volt.

A felhíváson eddig 1 db projekt esetében került záró szakmai beszámoló elfogadásra, a projekt kedvezményezettje a megítélt támogatás 96,08%-val elszámolt. A projektben tervezett feladatok megvalósultak, létrejött egy afrikai harcsa nevelését szolgáló recirkulációs üzem 250 tonna/év kapacitással, valamint a halnevelő egységhez kapcsolódó, a kibocsátott zagy utókezelésére szolgáló ideiglenes vízborítottságú vizes élőhely.

Megállapítható, hogy a felhíváson rendelkezésre álló új forráskeret csaknem háromszorosára érkezett támogatási kérelem, azonban a beérkezett projektek csupán 18%-a tűnik megvalósíthatónak. Nagyon jelentős a lemorzsolódott projektek aránya, a kedvezményezettek 8 db projekt megvalósításáról mondtak le, ami darabszám szempontjából a felhíváson megvalósuló projektek csaknem fele.

MAHOP-2.4-2016 - Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások

A felhívás célja az extenzív és félintenzív akvakultúra-rendszerek (tógazdasági haltermelés) esetében a termelési folyamat energetikai hatékonyságának javítása, valamint a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentése. A felhívás kizárólag a 2. számú szakmai mellékletben – „Támogatható gépek és eszközök jegyzéke” meghatározott gép/eszközök beszerzésére irányul.

A felhívás 2016. december 22-én került első alkalommal meghirdetésre, standard eljárásrendben. A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2017. április 6. napjától 2019. április 23. napjáig volt lehetőség.

A felhívásra összesen **1 db** támogatási kérelem érkezett be **1.342.614 Ft** támogatási igény értékben, amelyre a **támogatói okirat** kiállításra került. A projekt keretében **1.342.613 Ft** került **kifizetésre**. **A projekt lezárult, a tervezett feladatok maradéktalanul megvalósultak. (Eszközbeszerzés történt: 2 db trinokuláris mikroszkóp digitális kamera és 3 db multiméter (oldott oxigén, pH, vezetőképesség mérésére) került beszerzésre.**

MAHOP-2.5-2017 - A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra-fejlesztésének előmozdítása

A MAHOP-ban 1 db intézkedés került meghatározásra az extenzív tógazdasági haltermelés esetében felmerülő többletköltségek, illetve elmaradt bevétel részleges kompenzációs támogatására vonatkozóan. Az IH az intézkedésre 2 db felhívást hirdetett meg. A MAHOP-2.5-2017 számú felhívás 2017. március 29-én került első alkalommal meghirdetésre, standard eljárásrendben. Támogatási kérelmet a felhívásban meghatározott feltételeknek megfelelő, akvakultúrával foglalkozó vállalkozások nyújthatnak be, kizárólag önállóan. A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2017. május 2. napjától 2018. január 31. napjáig volt lehetőség.

A felhívás 70.200 Ft/hektár/5 év (100%-os támogatási intenzitás) vissza nem térítendő támogatást biztosít a tógazdasági haltermelőknek a természet és a biológiai sokféleség megőrzésének és javításának, valamint a tájképi elemek megóvásáért nyújtott szolgáltatásainak részleges kompenzálásaként. A felhívást összehasonlítva a hatályos MAHOP-pal, a felhívás 3.7.1. alfejezetében rögzített indikátorértékek megegyeznek a hatályos MAHOP-ban szereplő célértékekkel.

Az IH tájékoztatása alapján 48 db támogatói okirat került kiadásra 877.243.214 Ft összegben, 2020. december 31. napjáig 877.243.212 Ft kifizetés teljesült. 2021-ben nem történt változás.

A MAHOP-2.5-2017 számú felhívás rendelkezései alapján a támogatást igénylők választhattak annak tekintetében, hogy az 5 éves célprogramban 2017. vagy 2018. évtől vesznek részt. Abban az esetben, ha a támogatást igénylő 2017. január 1. napjától vállalja a célprogramot, a 2021. évre vonatkozóan a (záró) mérőföldkő határideje 2021. december 31., a záró szakmai beszámoló beadása 2022. január 1. és március 1. között esedékes. A célprogramot 2017. évben kezdő 27 db projekt támogatási összege 652.212.192 Ft.

MAHOP-2.5-2018 intézkedés - A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása

A felhívás 2018. szeptember 19-én került első alkalommal meghirdetésre a MAHOP-2.5-2017 számú felhívástól eltérően egyszerűsített eljárásrendben, amelynek lényege a 272/2014. Korm. rendelet 64. § (1) bekezdése alapján az, hogy az IH-nak nem kell Döntés-előkészítő Bizottságot összehívnia a támogatási kérelmek támogathatóságára vonatkozó döntéshez.

A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2018. október 19. napjától 2018. december 19. napjáig volt lehetőség.

A felhívás célja megegyezik a MAHOP-2.5-2017 számú felhívás céljával, a támogatást igénylők esetében azonban egyszerűbb feltételeknek kell megfelelni. Ugyanúgy 70.200 Ft/hektár/5 év vissza nem térítendő támogatás igénybevételére van lehetőség, 100%-os támogatási intenzitással.

A felhívást összehasonlítva a jelenleg hatályos MAHOP-pal, a felhívás 3.7.1. alfejezetében rögzített indikátorértékek megegyeznek a hatályos MAHOP-ban szereplő célértékekkel.

A felhívás keretében már 2019. december 31-ig **30 db projekt** tekintetében került támogatói okirat kiadásra, **209.971.844 Ft** értékben és **a teljes támogatási összeg is kifizetésre került a kedvezményezettek részére. 1 db projekt kedvezményezettje a 2021. évben elállt a projektmegvalósítástól, a 7.020.000 Ft támogatási összeg visszafizetése 2022. évben történt meg, így a felhíváson 29 projekt valósult meg.**

MAHOP-3.1.1-2016 – Halgazdálkodással kapcsolatos adatgyűjtés, -kezelés és -felhasználás támogatása – a DCF projekt végrehajtásának szakmai megalapozása

A MAHOP-ban az adatgyűjtés megvalósítására 1 db intézkedés került meghatározásra, amelynek keretében az IH 2 db felhívást hirdetett meg. Az egyik a DCF projekt végrehajtásának szakmai megalapozása, a másik magának a DCF projektnek a végrehajtására irányul.

A MAHOP-3.1.1-2016 számú, a DCF projekt végrehajtásának szakmai megalapozását szolgáló felhívás 2016. október 18-án került meghirdetésre. A felhívás célja a KHP végrehajtása, valamint a MAHOP céljainak elérése és végrehajtásának nyomon követése érdekében a vonatkozó hazai és uniós jogszabályokban meghatározott, és Magyarország számára releváns halgazdálkodási adatok szakszerű gyűjtéséhez, kezeléséhez, kiértékeléséhez és felhasználásához szükséges előkészítő dokumentumok, módszertanok kidolgozása, valamint az adatgyűjtési rendszer megalapozása.

A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2016. október 18. napjától 2016. december 30. napjáig volt lehetőség. A felhívás kiemelt eljárásrendben lett meghirdetve, így egy kedvezményezett került megnevezésre az ÉFK-ban: NAIK AKI, amellyel az IH a felhívásra allokált forrás teljes keretére, 100%-os támogatási intenzitással támogatási szerződést kötött a „DFC I.” projekt 2018. augusztus 4. napjáig történő megvalósítása céljából. A projekt fizikai befejezésére meghatározott határidő alapján a „DFC I.” projekt 2018-ban lezárult.

A kedvezményezett részére a projekt teljes támogatási összege, 135.000.000 Ft támogatási előlegként kifizetésre került, ebből 134.998.377 Ft összegre érkezett elszámolás. A kedvezményezett tájékoztatta az IH-t a projekt elszámolt költségeinek önrevíziója során feltárássra került 151.253 Ft összegű reprezentációs adó téves elszámolásáról. **A követeléskezelési eljárás lezárult, a tévesen elszámolt összeg, valamint az el nem számolt előleg az IH tájékoztatása alapján visszautalásra került.**

A támogatási szerződés 2. számú módosítása 2020. február 19. napján lépett hatályba.

MAHOP-3.1.2-2017 - Halgazdálkodással kapcsolatos adatgyűjtés, -kezelés és -felhasználás támogatása – a DCF projekt végrehajtása

A felhívás 2017. március 14-én került meghirdetésre. A felhívás célja a KHP végrehajtása, valamint a MAHOP céljainak elérése és végrehajtásának nyomon követése érdekében a vonatkozó hazai és uniós jogszabályokban meghatározott, és Magyarország számára releváns halgazdálkodási adatok szakszerű gyűjtése, kezelése, kiértékelése és felhasználása.

A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2017. április 11. napjától 2017. május 15. napjáig volt lehetőség. A felhívás kiemelt eljárásrendben került meghirdetésre, így egy kedvezményezett lett megnevezve az ÉFK-ban: NAIK AKI, amellyel az IH a felhívásra allokált forrás teljes keretére, 100%-os támogatási intenzitással támogatási szerződést kötött az „DCF II.” projekt 2023. szeptember 30. napjáig tartó megvalósítása céljából.

A Magyar Közlöny 2020. évi 282. számában megjelent 2020. évi CXLIX. törvény alapján 2021. február 1. napjától a NAIK AKI feladatait jogutódként az AKI Nonprofit Kft. vette át.

A 2021. november 12-én hatályba lépett szerződésmódosítás a projekt támogatási összegét – az ÉFK módosításának megfelelően – 600.983.182 Ft összegben határozta meg.

Az IH 506.704.959 Ft előleget utalt ki a kedvezményezett részére, a kedvezményezett pedig 550.223.766 Ft-tal elszámolt. A felhívást összehasonlítva a jelenleg hatályos MAHOP-pal, a felhívás 3.7.1. alfejezetében rögzített indikátorértékek megegyeznek a hatályos MAHOP-ban szereplő célértékekkel.

Az AKI Nonprofit Kft. által 2021. és 2022. években elvégzett elégedettségi felmérések tapasztalatai azt mutatják, hogy a DCF projektek ismertsége az elvártnál jóval alacsonyabb. A megkérdezettek nagy része nem ismeri a DCF projektek honlapját, de még a honlapot ismerő válaszadók sem használják az ott található információkat. A DCF projektek egyik fontos eleme lenne, hogy a MAHOP végrehajtását segítse. A teljes programozási időszak alatt folyamatos a halgazdálkodásra vonatkozó adatok gyűjtése, elemzése, amely nemcsak az intézményrendszer szereplőinek, hanem az ágazati szereplőknek is segítségül szolgálhat döntéseik megalapozásában, meghozatalában. A DCF projektek ismertségének növelése érdekében szükséges a projektek eredményeinek szélesebb körben történő promotálása, továbbá az adatgyűjtés fontosságának tudatosítása az ágazati szereplők körében

MAHOP-3.2-2016 - Az uniós ellenőrzési, vizsgálati és végrehajtási rendszer megvalósítása

A felhívás 2016. december 22-én került meghirdetésre. A felhívás célja az akvakultúra-termékek nyomonkövethetőségéhez szükséges számítógépes hardverek és szoftverek fejlesztésének, beszerzésének és üzembe helyezésének támogatása, a halkereskedelmi pontokat érintő ellenőrzések számának növelése és az, hogy a projekt keretében megvalósuljon az összes piaci szereplőre vonatkozó adat szisztematikus ellenőrzése.

A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2017. január 23. napjától 2017. február 28. napjáig volt lehetőség. A felhívás kiemelt eljárásrendben került meghirdetésre, így egy kedvezményezett lett megnevezve az ÉFK-ban: NÉBIH, amellyel az IH a felhívásra allokált forrás teljes kerekére, 100%-os támogatási intenzitással támogatási szerződést kötött az „Ellenőrzés” projekt 2023. szeptember 30. napjáig tartó megvalósítása céljából.

A kedvezményezett részére az IH 2020. december 31. napjáig 211.786.500 Ft támogatási előleget fizetett ki, amellyel a kedvezményezett teljes összegében elszámolt. Emellett a kedvezményezett 2022. december 31. napjáig további 44.819.568 Ft értékű kifizetési kérelemmel is elszámolt. Aktuális elszámolás: 256.606.0688 Ft.

MAHOP-5.3.1-2016 - A halászati termékekre és akvakultúra termékekre irányuló piaci értékesítési intézkedések támogatása

A felhívás standard eljárásrendben, első alkalommal 2017. február 28-án került meghirdetésre. A felhívás keretében eredetileg a támogatási kérelmek benyújtására 2017. április 20. napjától 2020. július 22. napjáig volt lehetőség.

A felhívás célját az IH három célterületben határozta meg: termelői szervezetek, termelői szervezetek társulásai vagy ágazatközi szervezetek létrehozása, új piacok felkutatása és a forgalombahozatali feltételek javítása, valamint a minőség javítása és a hozzáadott érték emelése a halászati és akvakultúra-termékek esetében.

A felhívást összehasonlítva a jelenleg hatályos MAHOP-pal, a felhívás 3.7.1. alfejezetében rögzített indikátorértékek megegyeznek a hatályos MAHOP-ban szereplő célértékekkel.

A felhívás lezárásáig összesen 2 db támogatási kérelem érkezett, 17.045.118 Ft támogatási igényre, amelyből 2 db kérelem kapott támogatói okiratot, azonban az egyik támogatói okiratot az IH visszavonta, így mindösszesen **1 db** projekt esetében beszélhetünk **támogatói okiratról, 12.742.500 Ft támogatási összegben.** A vizsgált időszak végéig **6.371.249 Ft előleg** került kifizetésre és **12.742.500 Ft-tal,** azaz a projekt teljes támogatásával **el is számolt** a kedvezményezett. A projekt lezárult, a tervezett feladatok megvalósultak.

MAHOP-5.3.2-2016 - Kommunikációs és promóciós kampány a halfogyasztás népszerűsítésére (Kapj rá!)

A felhívás 2016. december 22-én került meghirdetésre. A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2017. március 2. napjától 2017. április 28. napjáig volt lehetőség. A felhívás kiemelt eljárásrendben került meghirdetésre, így egy kedvezményezett lett megnevezve az ÉFK-ban: Agrármarketing Centrum Nkft., amellyel az IH a felhívásra allokált forrás teljes keretére, 100%-os támogatási intenzitással támogatási szerződést kötött a „Kapj rá!” projekt 2023. június 30. napjáig tartó megvalósítása céljából. **A felhívás forráskerete 960.069.600 Ft.**

A felhívás célja a termelés és a piacok átláthatóságához való hozzájárulás, piackutatások lebonyolítása, valamint nemzeti kommunikációs és promóciós kampányok keretében ismertebbé tenni a nyilvánosság körében a fenntartható halászati és akvakultúra-termékeket, növelni a Magyarországon egy főre jutó éves halfogyasztás mértékét. A felhíváshoz kapcsolódó 4. számú szakmai melléklet (Nemzeti kommunikációs és promóciós kampány lebonyolításának műszaki leírása) útmutatóként szolgál a felhívásban foglalt célok elérése érdekében meghatározott műszaki-szakmai tartalomra vonatkozóan.

Az IH 2021. december 31. napjáig **800.058.000 Ft támogatási előleget** fizetett ki a kedvezményezett részére, amelyből 773 198 285 Ft-tal elszámolt a kedvezményezett. Emellett további 160 011 600 Ft tényleges kifizetési kérelem is benyújtásra került. A támogatás összege szabálytalanság miatt csökkentésre került 951 899 752 Ft-ra 2022. március 30. napján.

A „Kapj rá!” megjelenés legfőbb eredményei:

- Széles társadalmi réteg elérése (fogyasztók, termelők, szakmai közönség);
- Országos jelentőségű rendezvények (gasztronómiai, ágazati presztízs);
- Több mint 3 100 000 ember elérése (2017-2021);
- Több mint 17 000 kóstolóadag kiosztása (2017-2021);
- Közvetlen fogyasztói visszajelzések;
- A kampány üzeneteinek személyes és közvetlen továbbítása.

MAHOP-5.3.3-2016 - A halászati és akvakultúra termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása

A felhívás standard eljárásrendben 2016. december 22-én került első alkalommal meghirdetésre. Eredetileg a felhívás a támogatási kérelmek benyújtására 2017. április 11. napjától 2021. április 12. napjáig adott lehetőséget, az IH azonban 2020. október 12. napján felfüggesztette a felhívást.

A felhívás célja új halfeldolgozó létesítmények létrehozására irányuló beruházások támogatása, valamint a működő halfeldolgozó létesítmények korszerűsítésének, bővítésének és felújításának vagy rekonstrukciójának támogatása.

A felhívást összehasonlítva a jelenleg hatályos MAHOP-pal, a felhívás 3.7.1. alfejezetében rögzített indikátorértékek megegyeznek a hatályos MAHOP-ban szereplő célértékekkel.

A felhívásra a felfüggesztés időpontjáig mindösszesen 9.131.987.280 Ft értékben nyújtottak be támogatási kérelmet (34 db). 2021. december 31. napjáig **15 db támogatói okirat került kiadásra 2.774.368.154 Ft** összegben. **1.013.200.494 Ft** került **előlegként** kifizetésre és **1.117.833.410 Ft-tal számoltak el** a kedvezményezettek. A 2022. évben az IH 3 db projekt esetében szabálytalanság következtében elállt a támogatói okirattól, így 2023. május 5. napján 12 db projekt rendelkezik hatályos támogatói okirattal, a szerződött támogatás összege 1.872.780.031 Ft, 11 kedvezményezett személyében. A 2022. év végéig 8 db projekt került lezárásra, további 4 db végrehajtása folyamatban van. A felhívás keretösszege 3.213.953.771 Ft, a fel nem használt szabad keret összege 1.341.173.740 Ft

MAHOP-7.1-2016 - Technikai segítségnyújtás

A felhívás 2016. június 20-án került meghirdetésre. A felhívás célja a MAHOP tevékenységei előkészítésének, monitoringjának és ellenőrzésének támogatása, és az ezekhez kapcsolódó, fenti feladatok ellátásához szükséges speciális külső szakértelem beszerzése.

A felhívás keretében a támogatási kérelmek benyújtására 2016. június 20. napjától 2016. december 31. napjáig volt lehetőség. A felhívás kiemelt eljárásrendben került meghirdetésre, így egy kedvezményezett lett megnevezve a felhívásban és az ÉFK-ban. A felhívás vizsgálata során megállapításra került, hogy a felhívásban nem kerültek átvezetésre a szervezeti átalakulások, így a felhívásban jelenleg a Miniszterelnökség a kedvezményezett, az ÉFK-ban pedig az Agrárminisztérium. Az ÉFK-nak megfelelően a támogatási szerződés módosítása megtörtént.

Tekintettel arra, hogy jogutódlásról van szó és a felhívásra már nem lehet újabb támogatási kérelmet benyújtani, a kedvezményezett felhívásban történő módosításának hiánya nem jelent problémát, de az egyértelműség kedvéért javasolt lenne átvezetni a változást.

Az ÉFK 7. módosításának megfelelően a felhívás keretében rendelkezésre álló tervezett keretösszeg 160.247.272 Ft-ra módosult. A módosított szerződés 2021. október 1. napján lépett hatályba. A felhívás alapján a támogatási intenzitás 100%. Az IH a kedvezményezett részére a 149.599.349 Ft támogatásból **142.082.863 Ft** előleget utalt ki, a kedvezményezett pedig 2022 végéig összesen **106.577.412 Ft** támogatással számolt el. **Egy további kifizetési kérelem ellenőrzése jelen dokumentum készítésének időpontjában az IH tájékoztatása szerint még nem zárult le.**

2. *Lezárásra került projektek vizsgálata*

A kedvezményezettek a vizsgált időszak végéig 139 db projekt esetében nyújtottak be záró szakmai beszámolót és kifizetési kérelmet, ebből 127 esetben lezárult a szakmai beszámoló és kifizetési kérelem ellenőrzése, 12 projekt esetében az ellenőrzési folyamat 2022. december 31. napjáig nem zárult le.

11. táblázat: **Lezárásra került projektek**

Felhívás kódszáma	Elfogadott záró KK-t benyújtott projektek száma	Záró elszámolás
MAHOP-1.2-2016	10 db	682.964.562 Ft
MAHOP-2.1-2016	2 db	1.025.012.997 Ft
MAHOP-2.2.1-2016	77 db	2.483.750.793 Ft
MAHOP-2.3-2016	1 db	94.193.201 Ft
MAHOP-2.4.1-2016	1 db	1.342.613 Ft
MAHOP-3.1.1-2016	1 db	134.847.124 Ft
MAHOP-2.5-2017	27 db	652.212.192
MAHOP-5.3.1-2016	1 db	12.742.500 Ft
MAHOP-5.3.3-2016	7 db	671.537.784 Ft
Összesen	127 db	5 758 603 766 Ft

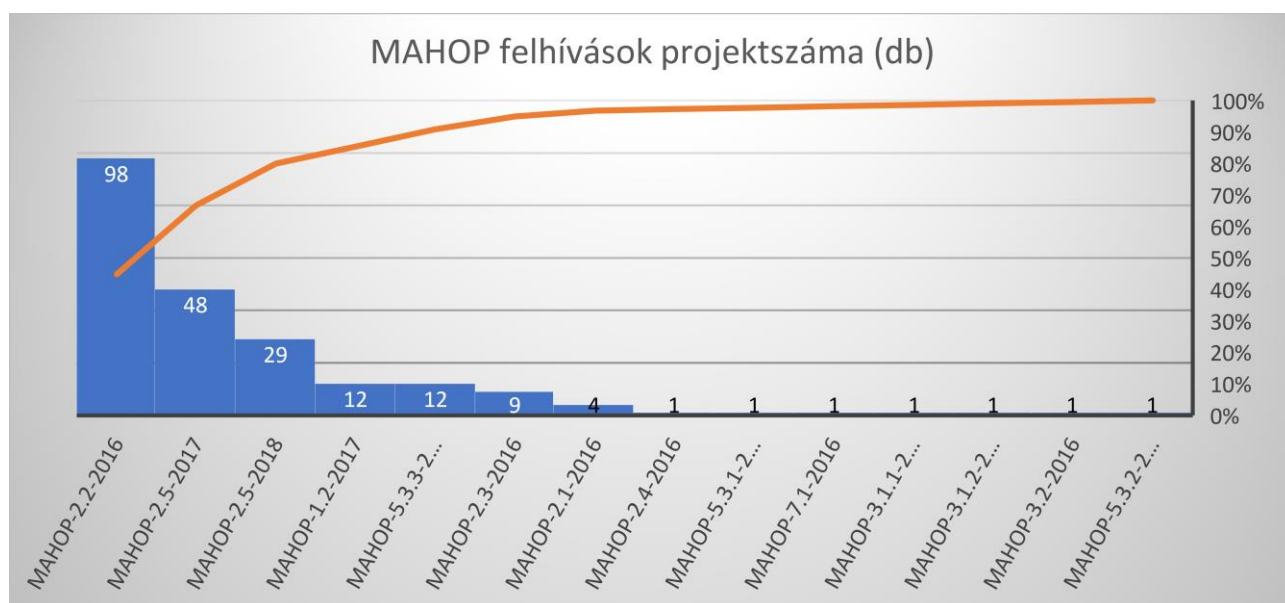
Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-2.5-2017 számú felhívás azon támogatást igénylői részére, akik 2017. január 1. napjától vállalták a célprogramban történő részvételt, a záró szakmai beszámoló beadása 2022. január 1. és március 1. között volt esedékes. A célprogramot 2017. évben kezdő 27 db projekt támogatási összege 652.212.192 Ft. Az intézkedésen támogatásban részesített további 21 db projekt megvalósítása a 2022. év végén zárult, amelyek esetében a záró szakmai beszámoló beadása 2023. január 1. és március 1. között volt esedékes. Ezek ellenőrzése jelen dokumentum készítésekor még nem zárult le.

3. A kötelezettségvállalás előrehaladása

A MAHOP kötelezettségvállalás állománya folyamatosan változik. Hiába születtek meg 2022. évben a kiválasztási eljárás alatt álló projektek hiányzó támogatói döntései, összességében a projektszám és a kötelezettségvállalás értéke is csökkent, ugyanis a vizsgált időszakban több nagy értékű projekt is meghiúsult. A támogatói okirattól történő elállások mellett tovább csökkenti a kötelezettségvállalást a záró kifizetési kérelmeket követő forrásfelszabadítás is. Ezen esetekben a lezárult projektek támogatói okirataiban szerelő támogatási összegek a tényleges elszámolás összegére kerülnek beállításra, ezáltal a projektekben fel nem használt források felszabadulnak. 2023. május 5. napján 219 db projekt rendelkezett hatályos támogatói okirattal.

3. ábra: MAHOP projektek felhívásonkénti megoszlása (db)

Forrás: saját szerkesztés

A támogatott projektek száma két intézkedés esetében kiemelkedő: a MAHOP 2.2. intézkedés (98 db), valamint a MAHOP 2.5-ös intézkedés esetén (összesen 77 db). Ez a két intézkedés összesen 3 db felhívására vetítve 175 db támogatói okiratot jelent, ami a kiállított összes támogatói okirat számának 79,9%-a, értékének pedig 36,39%-a. Megállapítható tehát, hogy mind mennyiségben, mind értékben ezen felhívások bizonyulnak a legsikeresebbnek, ezek a támogatást igénylők által leginkább előnyben részesített felhívások. Itt van a legnagyobb számú kedvezményezett, ezen felhívások során került sor a legszélesebb kedvezményezetti kör támogatására.

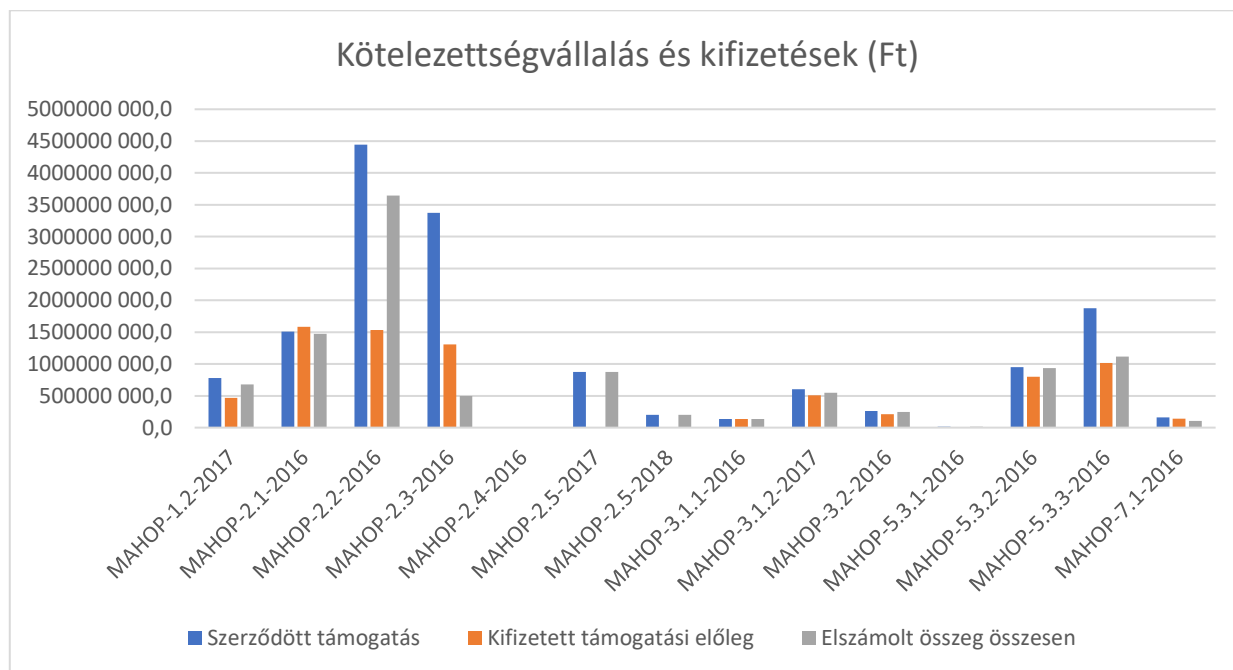
Viszonylag szűk kedvezményezett kör (5-12 kedvezményezett) jellemzi a MAHOP-1.2-2017, a MAHOP-2.1-2016, a MAHOP-2.3-2016, valamint a MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívásokat. A kiemelt projektek felhívásai (5 db), valamint a MAHOP 2.4 és a MAHOP 5.3.1. intézkedések esetében mindösszesen 1-1 db támogatási kérelem került támogatásra. Megállapítható tehát, hogy a MAHOP 14 db felhívásából 7 esetében (50%) egyetlen kedvezményezett került támogatásra.

4. Kifizetések előrehaladásának vizsgálata

Kifizetések (támogatási előleg kifizetés és tényleges kifizetés) valamennyi MAHOP-intézkedés esetében történtek, azonban **megállapítható, hogy az egyes intézkedések pénzügyi végrehajtásában jelentős különbség tapasztalható.**

2023. május 5. napjáig támogatási előlegként 8.383.937.573 Ft került kifizetésre. Tényleges elszámolás (támogatási előleggel történő elszámolással együtt) 10.475.358.846 Ft értékben történt. A kedvezményezettek felé történt összes kifizetés (támogatási előleg és elszámolt kifizetési kérelem együttesen) 13.457.583.330 Ft, ami az aktuális kötelezettségvállalás 65,56%-a.

4. ábra: **MAHOP kötelezettségvállalás és kifizetések**

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-kifizetések kötelezettségvállaláshoz történő arányainak vizsgálata alapján jelentős különbségek állapíthatók meg felhívásonként. **A programszintű kötelezettségvállalás aktuális szintje 15,174 Mrd Ft**, a kifizetések aránya 69,03% (támogatási előleggel történő elszámolás és tényleges kifizetési kérelem együttesen).

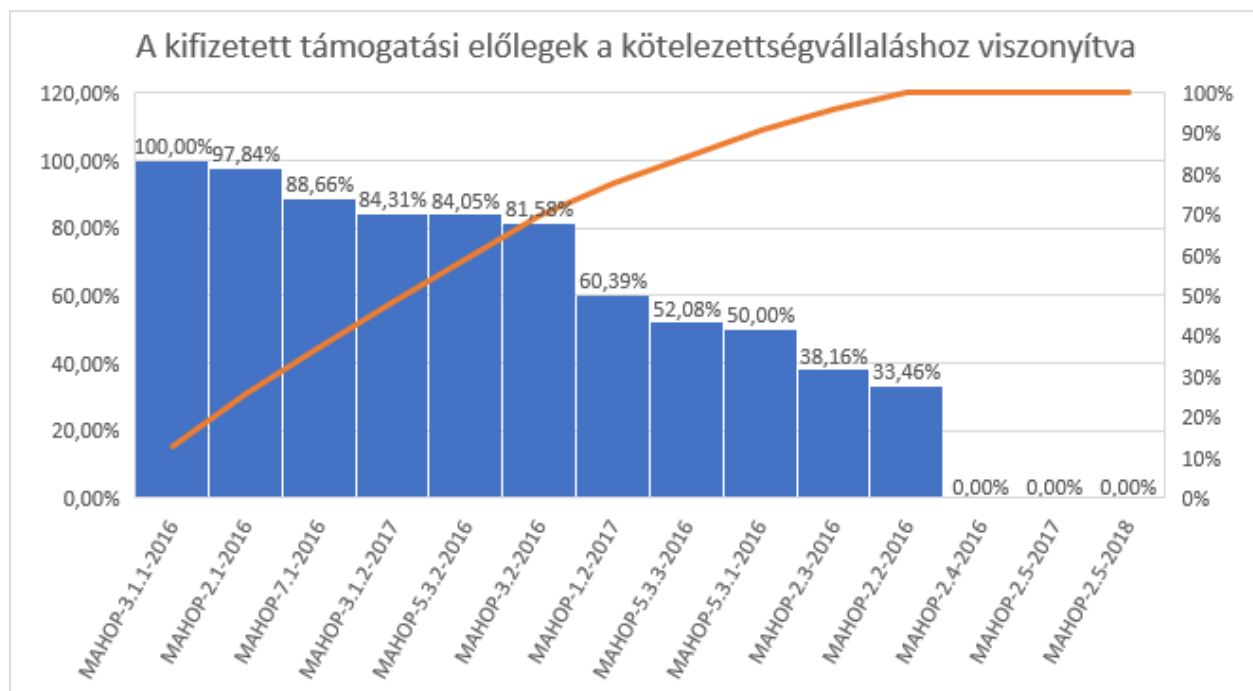
Legnagyobb eltérés a MAHOP-2.3-2016 számú felhívás projektjeinél mutatkozik, a tényleges elszámolás a kötelezettségvállalás alig 14,8%-át teszi csak ki.

A kifizetett támogatási előlegek kötelezettségvállaláshoz viszonyított aránya is szemléletes eredményt mutat.

Megállapítható, hogy a kiemelt projektek, valamint a MAHOP-2.1-2016 felhívás kedvezményezettjei (egyetemek és kutatóintézetek, közszféra szervezetek) gazdálkodhattak a legmagasabb arányú támogatási előleggel. Ezen projektek kedvezményezettjei a megítélt támogatás 81,5-100%-ának megfelelő támogatási előleget vettek igénybe, vagyis kivétel nélkül éltek a 272/2014 (XI.5.) Korm. rendelet 116. §-ában biztosított, maximum a megítélt támogatás összegnek legfeljebb 100%-áig terjedő előleg igénylési lehetőséggel.

A MAHOP-2.5-2017 és a MAHOP-2.5-2018 felhívásokon nem volt lehetőség támogatási előleg igénybe vételére, a MAHOP-2.4-2016 felhívás egyetlen kedvezményezettje pedig nem élt a lehetőséggel.

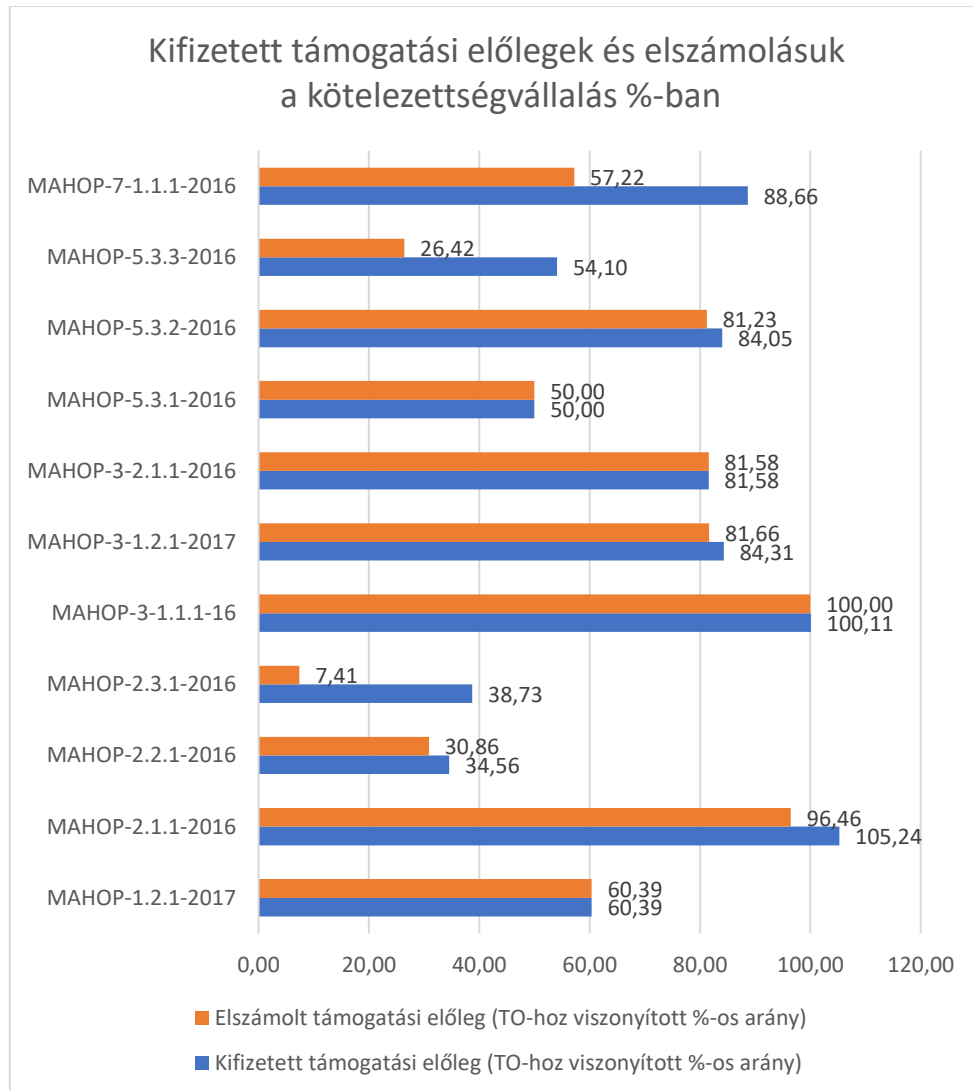
5. ábra: **A kifizetett támogatási előlegek a kötelezettségvállaláshoz viszonyítva**

Forrás: saját szerkesztés

A kifizetett támogatási előleggel történő elszámolások vizsgálata is szemléletes eredményt mutat.

6. ábra: **Kifizetett támogatási előlegek és elszámolásuk a kötelezettségvállalás %-ban**

Forrás: saját szerkesztés

6. A költségnyilatkozatba állított költségek vizsgálata

Az 1303/2013/EU rendelet 86. cikke alapján valamennyi program kötelezettségvállalás-visszavonási eljárás alá esik az alapján, hogy egy adott kötelezettségvállaláshoz kapcsolódó azon összegek, amelyeket egy meghatározott időszakon belül nem használtak fel előfinanszírozásként vagy nem érkeznek rájuk vonatkozólag kifizetési kérelem, visszavonásra kerülnek. A 2014–2020-as programozási időszak tekintetében n+3 szabály van életben, vagyis az n évre meghatározott forrásokkal legkésőbb az n+3. évben el kell számolni a tagállamoknak.

A 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozó éves kötelezettségvállalási előirányzatok teljesítése szempontjából az Európai Bizottság felé kifizetési kérelemben benyújtott összegek mellett a rendelet 81. cikkében meghatározott, kezdeti előfinanszírozásként, valamint éves előfinanszírozásként felhasznált összegek is figyelembe vehetők.

A MAHOP 8.1 fejezete tartalmazza az ETHA-ból származó összes tervezett hozzájárulás évek szerinti felhasználásának Európai Bizottság által meghatározott ütemezését.

12. táblázat: **ETHA forrásallokáció felhasználásának ütemezése**

Év	Az ETHA-ból származó főallokáció (EUR)	ETHA eredményességi tartalék (EUR)
2014	0,00	0,00
2015	9.455.066,00	647.179,00
2016	5.148.380,00	328.620,00
2017	5.231.824,00	333.946,00
2018	5.353.563,00	341.717,00
2019	5.390.170,00	344.053,00
2020	5.487.443,00	350.262,00
Összesen	36.066.446	2.345.777,00

Forrás: MAHOP: 8. Az ETHA-ból származó összes tervezett hozzájárulás évek szerint (EUR)

13. táblázat: **Előfinanszírozás mértéke**

Előleg típusa	Év	Tagállami előleg (EUR)	Kumulált tagállami előleg (EUR)	Számítási szabály
Kezdeti	2014	367.505	367.505	ETHA támogatás 1%-a
Kezdeti	2015	367.505	735.010	ETHA támogatás 1%-a
Kezdeti	2016	367.505	1.102.515	ETHA támogatás 1%-a
Éves	2016	735.010	1.837.526	ETHA támogatás 2%-a
Éves	2017	964.701	2.802.227	ETHA támogatás 2,625%-a
Éves	2018	1.010.639	3.812.866	ETHA támogatás 2,75%-a
Éves	2019	1.056.577	4.869.443	ETHA támogatás 2,875%-a

Éves	2020	1.081.993,38	5.951.437	ETHA támogatás 3%-a
Éves	2021	768.244,46	6.719.681	ETHA támogatás 2%-a
Éves	2022	768.244,46	7.487.926	ETHA támogatás 2%-a
Éves	2023.	768.244,46	8.256.170	ETHA támogatás 2%-a
Összesen	8.256.170			

Forrás: saját szerkesztés, 1303/2013/EU rendelet 2020/1542 (EU) módosítása alapján.

A 2014-2015-2016-os évekre kifizetett kezdeti előlegekkel legkésőbb az operatív program zárásakor kell elszámolni. Éves előleg először 2016. évben érkezett, azzal az első n+3 évben, 2018-ban kellett elszámolni, a 2017. évi éves előleggel együtt.

Bár az n+3 elszámolási kötelezettség a 2018.-as évi forrásvesztés kivételével minden évben teljesült, az éves egyenlegek tekintetében nagy különbségek mutatkoznak. A nettó forrásvesztéshez (ETHA küszöb) szükséges minimum kifizetések nem valósultak meg minden évben, néhány alkalommal csak az előző évek többlet lehívásaival sikerült elkerülni a forrásvesztést. Ezeket a következő táblázatban piros színnel kiemelve jelöljük.

14. táblázat: Tagállami egyenlegek a 2018. évi forrásvesztést követően

Elszámolás éve (n+3)	Az ETHA-ból származó főallokáció	Levonható éves előleg	N+3 küszöb	Feladott költségnyilatkozat	Éves egyenleg
2018	9.455.066,00 forrásvesztéssel csökkentett új főallokáció	-	-	5.642.199,05	-684.070,00 forrásvesztés összege
2019	5.148.380,00	1.056.577,00	4.091.803,00	4.997.739,47	905.936,47
2020	5.231.824,00	1.081.993,38	4.419.830,62	3.429.190,61	-720.640,01
2021	5.353.563,00	768.244,46	4.585.318,54	5.062.974,72	477.656,18
2022	5.390.170,00	768.244,46	4.621.925,54	4.515.537,56	-106.387,98
2023	5.487.443,00	768.244,46	4.719.198,54	-	-
Összesen	36.066.446	-	-	23.647.641,41 (bruttó érték)	-

Forrás: saját szerkesztés

Az IH tájékoztatása alapján 2023. évben még nem kerül költségnyilatkozat benyújtásra. 2022. december 31. napjáig 23.647.641,41 EUR értékű költségnyilatkozat került az Európai Bizottság felé beküldésre. Ez nem egyezik meg a tényleges aktuális lehívás összegével, mivel a 2019.12.19-i költségnyilatkozat felfüggesztésre került, valamint időközben az éves elszámolásokban is érvényesítésre kerültek a szükséges pénzügyi korrekciók. Az aktuális tagállam lehívás összege 21.145.045,00 EUR ETHA rész, ami a 38.412.223 EUR összegű teljes uniós kötelezettségvállalás 55,04%-a, valamint a 36.066.446 EUR ETHA fő allokáció 58%-a. Minderre tekintettel az operatív program végső forrásvesztésének elkerülése érdekében további 17.267.178 EUR ETHA rész lehívása lenne szükséges, ami 75/25%-os társfinanszírozással, 373,9 Ft-os EUR árfolyamon számolva minimum 8,6 Mrd Ft értékű kedvezményezettek felé történő kifizetésnek feleltethető meg. Az aktuális kötelezettségvállalás 2023. május 5. napján 15,513 Mrd Ft, ebből a kedvezményezettek által elszámolt, költségnyilatkozatba állított összegek 10,475 Mrd Ft-ot tesznek ki. További 5,038 Mrd Ft jelenleg kötelezettségvállalással lekötött, amiből – a teljes aktuális kötelezettségvállalást figyelembe véve – a végrehajtás jelenlegi tapasztalatai alapján további 10-15% lehet az el nem számolható költség, így a jelenlegi kötelezettségvállalást figyelembe maximum 4,02 – 4,28 Mrd Ft lehívás teljesülhet. Fentiekre való tekintettel, a program forrásvesztésnek elkerülése érdekében 8,6 Mrd Ft – 4,03 Mrd Ft = 4,57 Mrd Ft további

lehívás szükséges, ami a tapasztalatok alapján, 10-15%-os lemorzsolódással számolva további közel 5 Mrd Ft kötelezettségvállalást tesz szükségessé.

Hatékonyság vizsgálata az indikátorok teljesülése szempontjából

A MAHOP-ban meghatározott egyedi célkitűzések és eredménymutatók

A MAHOP-ban meghatározott egyedi célkitűzések és eredménymutatók 2022. évi tényértékeinek megállapításához a FAME Support Unit CT05 Working paper EMFF Article 97(1)(a) reporting data requirements (2020. february) útmutatóban meghatározott módszertant vettük alapul. Ennek értelmében csak a záró beszámolót benyújtott projektek indikátorértékei vehetők figyelembe tényértékként.

15. táblázat: **UP1SO2**

Unió prioritás	1 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú halászat előmozdítása		
Egyedi célkitűzés	2 - A vízi biológiai sokféleség és a vízi ökoszisztémák védelme és helyreállítása		
Eredménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték (vállalás)
18 - A MAHOP keretében rehabilitált területek számának változása	15,00000	db	12
19 - A MAHOP keretében rehabilitált területek kiterjedésének változása	1.000,00000	hektár	175,70

Forrás: saját szerkesztés

Az 1. uniós prioritás 2. egyedi célkitűzésre meghatározott eredménymutató („A MAHOP keretében rehabilitált területek kiterjedésének változása”) 2023. évre vonatkozó célértéke 1.000 hektárban került meghatározásra. A 2022. december 31. napjáig támogatott projektek 188,923 hektár terület rehabilitációjára vonatkoznak. A felhívás lezárásra került, további projekt nem kerül támogatásra. A vizsgált időszak végéig 10 db projekt került lezárásra, további 2 db megvalósítása folyamatban van. A lezárt projektek záró szakmai beszámolóiban 175,70 hektár rehabilitált terület került igazolásra.

Az indikátorérték jelentősen elmarad a tervezett értéktől. Az IH tájékoztatása alapján a célérték meghatározásakor a tervezett beavatkozások hatásterületével számoltak, azonban megfelelő, egységes módszertan hiányában csak közvetlenül a beavatkozással érintett területek nagysága validálható.

A 2020. évben készített „Indikátor definíciós lista és ellenőrzési útmutató” alapján az indikátor definíciója: A MAHOP keretében élőhely-fejlesztési beruházásokkal érintett területek kiterjedésének változása.

Tényérték számítási mód: MAHOP projekt keretében rehabilitált terület nagysága (hektár).

Továbbra is javasolt a MAHOP keretében rehabilitált területek kiterjedésének változása, indikátor teljesüléséhez hozzájáruló projekteken belül megvalósult beavatkozások hatásterületének méréséhez szükséges megfelelő és egységes módszertan kialakítása, valamint a módszertan alapján a megvalósult beruházások hatásterületeinek pontos meghatározása, mérése.

16. táblázat: **UP2SO1**

Unió prioritás	2 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása		
Egyedi célkitűzés	1 - A technológiai fejlődés, az innováció és a tudástranszfer megerősítéséhez támogatás nyújtása		
Eredménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
2.1 - Az akvakultúra-termelés mennyiségének változása	638,00000	tonna	0
2.2 - Az akvakultúra-termelés értékének változása	1.046,00000	1.000 EUR	0

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-2.1-2016 – „Az akvakultúra terén történő innováció ösztönzése” című felhívás 12. számú melléklete alapján, amennyiben a támogatást igénylők akvakultúra-kutatással és/vagy oktatással foglalkozó közjogi szervek, úgy az indikátorvállalás nem releváns.

A felhívás keretében valamennyi támogatásban részesített projekt közjogi szerv, ezért indikátorvállalás nem történt. Az 2.1. és 2.2. eredménymutatók elérésére tett vállalások az UP2SO1-en megvaló-

suló projektek nélkül is teljesülhetnek, amennyiben az UP2SO2 alatt tett vállalások magasabb eredménnyel zárulnak. Mindez azonban a jelenlegi eredményeket látva bizonytalan, így az **értékelők továbbra is fenntartják a korábbi években tett értékelési javaslatukat: a 2023-ra vonatkozó célértékek felülvizsgálata, törlése szükséges. Az IH tájékoztatása alapján eredetileg úgy tervezték az intézkedést, hogy a kutatóintézetekkel, egyetemekkel együtt vállalkozások is pályáznak. Sajnos a kedvezőtlen támogatási intenzitás miatt az IH minden igyekezete ellenére sem pályáztak vállalkozások. Tanulság, hogy a lehetséges támogatási intenzitás jelentősen befolyásolja a potenciális pályázói kört, így az IH a támogatási intenzitást az indikátorok kiválasztásánál fokozottabban vegye figyelembe és olyan indikátort válasszon, amivel mérhető az innovációra és tudástranszferre biztosított források hozzáadott értéke. Jelen esetben nem a választott indikátorok célértékének eléréséhez történő hozzájárulással mérhető az innovációra és tudástranszferre biztosított források hozzáadott értéke, hanem a projekt eredményeinek a disszeminációs kötelezettség keretében széles körben történő publikálásával.**

Jelen intézkedés – a kapcsolódó indikátoroktól függetlenül – a keretében megvalósuló, KFI célokra irányuló projektekkel hozzájárul a PM-ben és az OFTK-ben is meghatározott KFI-célok teljesüléséhez.

17. táblázat: UP2SO2

Uniós prioritás	2 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása		
Egyedi célkitűzés	2 - Az akvakultúra-ágazati vállalkozások és különösen a kkv-k versenyképességének és életképességének fokozása, beleértve a biztonság és a munkakörülmények javítását		
Eredménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
2.1 - Az akvakultúra-termelés mennyiségének változása	3.247,00000	tonna	5.562,49
2.2 - Az akvakultúra-termelés értékének változása	6.670,00000	1.000 EUR	14.791,48
2.8 - Foglalkoztatás bővítése	40,00000	FTE	79 (tény)
2 - Intenzív akvakultúra-termelés mennyiségének változása	795,00000	tonna	1.306,79
3 - Intenzív akvakultúra-termelés értékének változása	2.152,00000	1.000 EUR	3.814,45

Forrás: saját szerkesztés

2.1 - Az akvakultúra-termelés mennyiségének változása

A 2022. december 31. napjáig záró kifizetési kérelmet benyújtott projektek tekintetében 5.562,49 tonna akvakultúra-termelés mennyiség-változás került teljesítésre, ami a célérték 171,31%-a.

A 2023-ra vonatkozó célérték teljesült.

2.2 - Az akvakultúra-termelés értékének változása

A 2022. december 31. napjáig záró kifizetési kérelmet benyújtott projektek tekintetében 14.791,48 ezer EUR értékű akvakultúra-termelés érték-változás került teljesítésre, ami a célérték 221,76%-a. **A 2023-ra vonatkozó célérték teljesült.**

2.8 - Foglalkoztatás bővítése

A vizsgált időszakig elfogadott záró szakmai beszámolókból a kedvezményezettek összesen 79 fős foglalkoztatás bővítést valósítottak meg. **A 2023-ra vállalt célérték 197,5%-on teljesült.**

2 - Intenzív akvakultúra-termelés mennyiségének változása

A 2022. december 31. napjáig záró kifizetési kérelmet benyújtott projektek tekintetében 1.306,79 tonna intenzív akvakultúra-termelés mennyiség-változás került teljesítésre, ami a célérték 164,37%-a. **A 2023-ra vonatkozó célérték teljesült.**

3 - Intenzív akvakultúra-termelés értékének változása

A 2022. december 31. napjáig záró kifizetési kérelmet benyújtott projektek tekintetében 3.814,45 ezer EUR értékű intenzív akvakultúra-termelés érték-változás került teljesítésre, ami a célérték 177,25%-a. **A 2023-ra vonatkozó célérték teljesült.**

18. táblázat: **UP2SO3**

Unió prioritás	2 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása		
Egyedi célkitűzés	3 - A vízi környezet biológiai sokféleségének védelme és helyreállítása, valamint az akvakultúrával összefüggő ökoszisztémák javítása és az erőforrás-hatékony akvakultúra előmozdítása		
Eredménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
2.5 - A víz-visszaforgatásos rendszerű termelés mennyiségének változása	3,00000	tonna	0,00

Forrás: saját szerkesztés

Az intézkedésen megvalósított egyetlen projekt az IH tájékoztatása alapján csak a vízminőség javítására alkalmas eszközbeszerzésre (mikroszkóp digitális kamerával, multiméter) irányul, közvetlen termelésnövekedést nem eredményez. A projekt tekintetében az indikátórvállalás a támogatási összegnek megfelelően minimális (20 kg).

Az operatív program tervezési szakaszában a meglévő akvakultúra-gazdaságok termelési célú beruházásait (tógazdasági és intenzív) a MAHOP 2.2. intézkedés keretében kívánta az IH támogatni, míg az új akvakultúra-gazdaságok beruházásait (tógazdasági és intenzív) a MAHOP 2.3. intézkedés alatt. A MAHOP 2.4. intézkedés keretében csak a környezeti beruházások ösztönzését tervezték támogatni. A kedvezményezettek támogatása a beruházási célú felhívásokhoz hasonlóan 50%-os támogatási intenzitással valósult volna meg, azonban bizonyos többlet-kötelezettségeket kellett volna teljesíteniük (pl. A kimeneti vízminőség kiinduló állapothoz történő javításának igazolására független laborvizsgálattal igazolt mérési eredmények benyújtási kötelezettsége.) Megállapítható, hogy egy tisztán környezetvédelmi célú beruházás 50%-os támogatási intenzitással, többletkötelezettség-teljesítési követelményekkel nem biztosított vonzó beruházási feltételeket az ágazat számára. Az operatív program előkészítésekor az intézkedések az ágazat képviselőinek bevonásával kerültek meghatározásra. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy az ágazatnak mégsem volt szüksége erre az intézkedésre, csupán 1 db projektjavaslat érkezett, ezért az IH lezárta a felhívást. Az intézkedésre eredetileg allokált források átcsoportosításra kerültek a nagy beruházási igényt mutató felhívásokra, erre az intézkedésre fordított ETHA-forrás összege mindösszesen 3.156,00 EUR.

Javasolt az operatív program következő módosítása során az intézkedésre allokált végső forrás arányának megfelelő mértékben csökkenteni az eredeti forrásallokáció ismeretében meghatározott indikátorértékeket. Tekintettel a kapcsolódó felhívás lezárására, az IH a célérték elérésének érdekében már nem tud mit tenni. Javasolt a jövőben a tervezett intézkedéseket az ágazat igényeihez igazítani, megfelelő indikátorok kiválasztásával, mert jelen intézkedés amellet, hogy jelentős fejlesztéseket és adminisztratív terhet generált 1 db minimális támogatási összegű kérelem miatt, a tagállamnak meg kell magyaráznia az Európai Bizottság részére is, hogy a tervezett intézkedés miért lett sikertelen.

19. táblázat: UP2SO4

Uniós prioritás	2 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása		
Egyedi célkitűzés	4 - A magas szintű környezetvédelmet biztosító akvakultúra, az állategészségügy és az állatjólét, valamint a közegészségügy és a közbiztonság előmozdítása		
Eredménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
2.7 - Környezeti szolgáltatásokat nyújtó akvakultúra-gazdaságok	17.524,00000	hektár	15.376,69

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-2.5-2017 számú felhíváson 2022. december 31-ig kiadott támogatói okiratok értéke 876.492.074 Ft, amely 12.485,64 hektár területet fed le. A MAHOP-2.5-2018 számú felhíváson 2020. december 31-ig 202 951 844 Ft értékű támogatói okirat került kiadásra. Az igényelt forrás összegét elosztva a hektáronkénti 70.200 Ft támogatási összeghez viszonyítva megállapítható, hogy 2.891,05 hektár területet fed le. Összesen 15.376,69 hektár terület részesült támogatásban.

A támogatott területek közül 9.844,39 hektár terület Natura 2000 területet fed le, a fennmaradó 5.532,3 hektár egyéb terület

A kiadott támogatói okiratok alapján megállapítható, hogy a MAHOP-ban szereplő eredménymutató értéke 87,746%-ban teljesült.

20. táblázat: UP3SO1

Unió prioritás	3 – A közös halászati politika végrehajtásának előmozdítása		
Egyedi célkitűzés	1 – A tudományos ismeretek fejlesztése és rendelkezésre bocsátása, valamint az adatok gyűjtésének és kezelésének fejlesztése		
Eredménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
3.B.1 – A végrehajtott adatlelvások százalékos arányának növekedése	100,00000	%	100,00
4 – Az akvakultúra-termeléssel kapcsolatos adatszolgáltatók száma	415,00000	db	375 (2021)
5 - Az akvakultúrával kapcsolatos adatkérések éves száma	70,00000	db	76

Forrás: saját szerkesztés

A 2023-ra meghatározott eredménymutató elérése a jelenlegi ellenőrzési gyakorlat folytatásával biztosított.

21. táblázat: UP3SO2

Unió prioritás	3 - A közös halászati politika végrehajtásának előmozdítása		
Egyedi célkitűzés	2 - Támogatás biztosítása monitoringhoz, ellenőrzéshez és a betartáshoz, ezzel az intézményi kapacitás és a közigazgatás hatékonyságának javítása, az adminisztratív terhek növelése nélkül		
Eredménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
6 – Ellenőrzött halkereskedelmi pontok száma, évente	80,00000	db	99

Forrás: saját szerkesztés

Az IH tájékoztatása alapján a NÉBIH-től kapott információk szerint a 2022. évben 99 db halértékesítő hely ellenőrzése történt. **A 2023-ra meghatározott eredménymutató elérése a jelenlegi ellenőrzési gyakorlat folytatásával biztosított.**

22. táblázat: UP5SO1

Unió prioritás	5 - A piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása		
Egyedi célkitűzés	1 - A halászati és az akvakultúra-termékek piacának jobb szervezése		
Eredménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2021. évi tényérték
5.1.a - Az első eladások értékének változása a termelői szervezetek esetében	1.056,00000	1.000 EUR	0 (nincs termelői szervezet)
5.1.b - Az első eladások mennyiségének változása a termelői szervezetek esetében	500,00000	tonna	0 (nincs termelői szervezet)
5.1.c - Az első eladások értékének változása a nem termelői szervezetek esetében	6.660,00000	1.000 EUR	nincs adat
5.1.d - Az első eladások mennyiségének változása a nem termelői szervezetek esetében	3.388,00000	tonna	nincs adat
8 - Halfogyasztás növelése	1,00000	kg/fő	1,42
7 - Termelői szervezetek száma	2,00000	db	0
15 - EU-ban piacra vitt termelés forgalmának értéke	26.600,0000	1.000 EUR	14.020 (2021)

Forrás: saját szerkesztés

„Az első eladások értékének és mennyiségének változása” indikátorok a rendelkezésre álló információk és monitoringadatok alapján jelenleg nem vizsgálhatók. **Javasolt a módszertanok kidolgozása vagy az indikátor törlése a MAHOP-ból.**

8 - Halfogyasztás növelése

1. A MAHOP-ban feltüntetett 1 főre jutó halfogyasztás kiinduló helyzetet ismertető összefüggés-mutatója 5,1 kg/fő/év. A 2018. évi 1 főre jutó éves halfogyasztás 6,73 kg, ami alapján a 2023-as cél 167%-osan teljesült. A 2019. évi 1 főre jutó éves halfogyasztás 6,45 kg, ami alapján a 2023-as cél 157%-osan teljesült. A 2021. évi 1 főre jutó éves halfogyasztás 6,52 kg, ami alapján a 2023-as cél 106,88%-osan teljesült. A 2022. évi adatok jelen dokumentum elkészültéig nem állnak rendelkezésre. **Javaslat nem kerül megfogalmazásra.**

7 - Termelői szervezetek száma

A jogalkotási és támogatási lehetőségek ellenére a magyar halászati ágazat szereplői még nem hoztak létre termelői szervezetet, sőt ilyen kezdeményezésről sem tudunk. Ugyanakkor, különös tekintettel a COVID-19-járvány halászatra gyakorolt hatásának kezelésére, az ágazatban egyre nagyobb az igény olyan támogatási formákra (pl. tárolási támogatás, termelési és marketingtervek), amelyeket az 508/2014/EU rendelet jelenleg csak a termelői szervezetek számára biztosít. Lehetséges, hogy a jövőben ezen lehetőségek kihasználhatósága, valamint a pozitív nemzetközi gyakorlatokból való tapasztalatok egy vagy több termelői szervezet létrehozásához vezethetnek. **Emiatt indokoltnak tartjuk a termelői szervezetek támogatásának fenntartását a 2021–2027 programozási időszakban.**

9 - Belföldi származású feldolgozott haltermékek mennyisége

23. táblázat: **UP5SO2**

Unió prioritás	5 - A piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása		
Egyedi célkitűzés	2 - A feldolgozó- és a piaci értékesítési ágazatba való beruházás ösztönzése		
Eredménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
9 - Belföldi származású feldolgozott haltermékek mennyisége	1.600,00000	tonna	1.713,24

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívás forráskerete 3.213.953.771 Ft, a forrás 59,77%-a kötelezettségvállalással lefedett. A 2022. év végéig záró szakmai beszámolót benyújtott projektek esetében 1.713,24 tonna termelés realizálódott. A célérték teljesült.

15 – EU-ban piacra vitt termelés forgalmának értéke

A 2021. évi kiviteli (export) EU-ban értékesített termékek értéke, azaz azoknak a halászati és akvakultúra termékeknek az értéke, amelyek az ország statisztikai területéről az Európai Unió más országaiba kerülnek kivitelre és értékesítésre: 14.020 EUR.

Az EU-ban piacra vitt termelés forgalmának értéke indikátor tárgyévi értéke **14.020 EUR**, a **monitoringmutató 2021. évi teljesülése a 2023-as célérték 52,70%-a**. A 2022. évi adatok jelen dokumentum készítésekor még nem állnak rendelkezésre.

A MAHOP-ban meghatározott kapcsolódó intézkedések és teljesítménymutatók
24. táblázat: UP1S02

Uniós prioritás	1 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú halászat előmozdítása			
Egyedi célkitűzés	2 - A vízi biológiai sokféleség és a vízi ökoszisztémák védelme és helyreállítása			
ETHA-intézkedés	Teljesítménymutató	2023-ra vonatkozó cél	Mértékegység	2022. évi tényérték
01 - 40. cikk (1) bekezdés, b)–g) és i) pont: A tengeri biológiai sokféleség védelme és helyreállítása – hozzájárulás az eredményesebb gazdálkodáshoz vagy védelemhez, statikus vagy mozgó létesítmények építése, telepítése vagy korszerűsítése, a NATURA 2000 helyszínekhez és a fokozottan védett területekhez kapcsolódó védelmi és gazdálkodási tervek előkészítése, a védett tengeri területek irányítása, helyreállítása és nyomon követése, beleértve a NATURA 2000 területeket is, környezettudatosság, a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák által nyújtott szolgáltatások fenntartását és előmozdítását célzó egyéb cselekvésekben való részvétel (+ 44. cikk (6) bekezdés a) és b) pont)	1.6 - Projektek száma a következő témában: a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása	15,00	db	12

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-1.2-2017 számú felhíváson 12 db támogatói okirat került kiállításra. A felhívás lezárásra került, a 2023-ra meghatározott teljesítménymutató célértéke 80%-ban teljesül.

25. táblázat: **UP2SO1**

Unió prioritás	2 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása			
Egyedi célkitűzés	1 - A technológiai fejlődés, az innováció és a tudástranszfer megerősítéséhez támogatás nyújtása			
ETHA-intézkedés	Teljesítménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
01 - 47. cikk: Innováció	2.1 - Projektek száma a következő témában: innováció, tanácsadói szolgáltatások	30,00	db	4,00

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-2.1-2016 számú felhíváson 2020 végéig 5 db kérelem esetében került kiállításra támogatói okirat. 2022. évben egy kedvezményezett elállt a támogatói okirattól, így a felhíváson 4 projekt valósult meg. A támogatott projektszám így 4 darabra csökkent, amivel a 2023-ra meghatározott célérték 13,33%-ban teljesül.

26. táblázat: UP2SO2

Unió prioritás	2 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása			
Egyedi célkitűzés	2 - Az akvakultúra-ágazati vállalkozások és különösen a kkv-k versenyképességének és életképességének fokozása, beleértve a biztonság és a munkakörülmények javítását			
ETHA-intézkedés	Teljesítménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
01 - 48. cikk (1) bekezdés a)–d), f)–h) pont: Az akvakultúrába való termelő beruházások	2.2 - Projektek száma a következő témában: az akvakultúrába történő termelő beruházások	160,00	db	99,00
02 - 52. cikk: Akvakultúrával foglalkozó új, fenntartható gazdálkodók ösztönzése	2.5 - Projektek száma a következő témában: a humántőke fejlesztése az akvakultúra-ágazatban általában, valamint az akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók támogatása	20,00	db	11,00

Forrás: saját szerkesztés

2.2 - Projektek száma a következő témában: az akvakultúrába történő termelő beruházások

A MAHOP-2.2-2016 számú felhíváson 99 db támogatói okirat került kiállításra, 4 589 926 327 Ft értékben. A felhívás felfüggesztésre került, további projekt támogatása nem várható. A 2023-ra meghatározott célérték 61,875%-ban teljesül.

2.5 - Projektek száma a következő témában: a humántőke fejlesztése az akvakultúra-ágazatban általában, valamint az akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók támogatása

A MAHOP-2.3-2016 számú felhíváson 2022 végéig 11 db kérelem esetében került kiállításra támogatói okirat, összesen 4 733 953 625 Ft támogatási összegre. A felhívás felfüggesztésre került, további projekt támogatása nem várható. A 2023-ra meghatározott célérték 55%-ban teljesül. Mindkét teljesítménymutató esetében megállapítható, hogy **a vállalt projektszám nem elérhető.**

27. táblázat: **UP2SO3**

Uniós prioritás	2 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása			
Egyedi célkitűzés	3 - A vízi környezet biológiai sokféleségének védelme és helyreállítása, valamint az akvakultúrával összefüggő ökoszisztémák javítása és az erőforrás-hatékony akvakultúra előmozdítása			
ETHA-intézkedés	Teljesítménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
02 - 48. cikk (1) bekezdés e), i), j) pont: Az akvakultúrába való termelő beruházások – erőforrás-hatékony-ság, a víz- és vegyszerhasználat csökkentése, vízhasználatot csökkentő víz-visszaforratásos rendszerek	2.2 - Projektek száma a következő témában: az akvakultúrába történő termelő beruházások	40,00	db	1,00

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP 2.4-es intézkedésen mindösszesen 1 db projekt részesült támogatásban, a kapcsolódó felhívás lezárásra került. A MAHOP-ban szereplő „2.5 - A víz-visszaforratásos rendszerű termelés mennyiségének változása” indikátor 2023. évre tervezett célértéke nem elérhető. **Ágazati igény hiányában tényleges forrás nem került az intézkedésen felhasználásra, ezért javasolt a mutató törlése. Az intézkedés célja elsősorban a környezetvédelmi célú beruházások ösztönzése lett volna.**

A kedvezményezettek támogatása a beruházási célú felhívásokhoz hasonlóan 50%-os támogatási intenzitással valósult volna meg, azonban bizonyos többlet-kötelezettségeket kellett volna teljesíteniük (pl. a kimeneti vízminőség kiinduló állapothoz történő javításának igazolására független laborvizsgálattal igazolt mérési eredmények benyújtási kötelezettsége). Megállapítható, hogy egy tisztán környezetvédelmi célú beruházás 50%-os támogatási intenzitással, többletkötelezettség-teljesítési követelményekkel nem biztosított vonzó beruházási feltételeket az ágazat számára. Javasolt a következő időszak operatív programjában az egyes intézkedések pontosabb lehatárolása, illetve a többlet-kötelezettségek előírásának mérlegelése, vagy többlet-kötelezettségvállalás esetén támogatási intenzitás növelése. Tekintettel a kapcsolódó felhívás lezárására, az IH a célérték elérésének érdekében már nem tud mit tenni. Javasolt a jövőben a tervezett intézkedéseket az ágazat igényeihez igazítani, megfelelő indikátorok kiválasztásával. Amennyiben az ágazat valójában igényt tartana hasonló intézkedésre, mindenképpen javasolt a kapcsolódó felhívás szakmai tartalmának felülvizsgálata, és az intézkedés céljával arányban álló feltételek meghatározása, amely vonzóbbá teheti a hasonló intézkedéseket a potenciális támogatást igénylők részére.

28. táblázat: **UP2SO4**

Uniós prioritás	2 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása			
Egyedi célkitűzés	4 - A magas szintű környezetvédelmet biztosító akvakultúra, az állategészségügy és az állatjólét, valamint a közegészségügy és a közbiztonság előmozdítása			
ETHA-intézkedés	Teljesítménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
01 - 54. cikk: Környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra	2.3 - Projektek száma a következő témában: az akvakultúra környezeti hatásainak korlátozása (környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerek, ökológiai akvakultúrához kapcsolódó környezetvédelmi szolgáltatások)	90,00	db	77,00

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-2.5-2017 és a MAHOP-2.5-2018 számú felhívásokon 77 db projekt részesült támogatásban. A felhívások lezárásra kerültek, további projekt nem részesülhet támogatásban. **A 2023-ra meghatározott célérték 85,55%-ban teljesült.**

29. táblázat: **UP3SO1**

Unió prioritás	3 - A közös halászati politika végrehajtásának előmozdítása			
<i>Egyedi célkitűzés</i>	<i>1 - A tudományos ismeretek fejlesztése és rendelkezésre bocsátása, valamint az adatok gyűjtésének és kezelésének fejlesztése</i>			
ETHA-intézkedés	Teljesítménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
01 - 77. cikk: Adatgyűjtés	3.2 - Projektek száma a következő témában: az adatok gyűjtésének, kezelésének és felhasználásának elősegítése	2,00	db	2,00

Forrás: saját szerkesztés

A 3. uniós prioritás 1. egyedi célkitűzése teljesül.

30. táblázat: **UP3SO2**

Unió prioritás	3 - A közös halászati politika végrehajtásának előmozdítása			
<i>Egyedi célkitűzés</i>	<i>2 - Támogatás biztosítása monitoringhoz, ellenőrzéshez és a betartatáshoz, ezzel az intézményi kapacitás és a közigazgatás hatékonyságának javítása, az adminisztratív terhek növelése nélkül</i>			
ETHA-intézkedés	Teljesítménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
01 - 76. cikk: Ellenőrzés és végrehajtás	3.1 - Projektek száma a következő témában: az uniós ellenőrzési, felügyeleti és végrehajtási rendszer megvalósítása	1,00	db	1,00

Forrás: saját szerkesztés

A 3. uniós prioritás 2. egyedi célkitűzése teljesül.

31. táblázat: UP5SO1

Unió prioritás	5 - A piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása			
Egyedi célkitűzés	1 - A halászati és az akvakultúra-termékek piacának jobb szervezése			
ETHA-intézkedés	Teljesítménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
03 - 68. cikk: Értékesítési intézkedések	5.2 - Projektek száma a következő témában: a piaci intézkedések és tárolási támogatás	10,00	db	2,00

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP 5.3.1. és a MAHOP 5.3.2. intézkedések a termeléshez és a feldolgozáshoz kapcsolódó valamennyi intézkedésre hatással vannak, ezzel hozzájárulnak a halfogyasztás növekedéséhez. Fenti intézkedéseken összesen 2 db projekt részesült támogatásban. A kapcsolódó felhívások lezárásra kerültek, további projekt megvalósítása nem lehetséges. Ezen tapasztalatok alapján javasolt a következő operatív programban egyértelműen felmérni az ágazati igényeket és szükségleteket, és azokat beépíteni a leendő felhívásokba.

32. táblázat: UP5SO2

Unió prioritás	5 - A piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása			
Egyedi célkitűzés	2 - A feldolgozó- és a piaci értékesítési ágazatba való beruházás ösztönzése			
ETHA-intézkedés	Teljesítménymutató	2023-ra vonatkozó célérték	Mértékegység	2022. évi tényérték
01 - 69. cikk: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozása	5.3 - Projektek száma a következő témában: feldolgozás	40,00	db	12,00

Forrás: saját szerkesztés

A MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívás keretében 15 db támogatói okirattal rendelkező projekt összes támogatási összege 2.774.368.154 Ft volt 2021. december 31. napján. OLAF szabálytalansági eljárást követően 3 db projekt esetében, hibásan megállapított KKV besorolás okán az IH a korábban kiadott támogatási döntés megszüntetésére kényszerült. A felhívás felfüggesztésre került, további támogatási kérelem egyelőre nem nyújtható be, a felhíváson nincs további projekt értékelés alatt. A 2023-ra vállalt 40 db projektszám célértéke 30%-on teljesül.

A kitűzött teljesítménymutatók elérése érdekében a projektek számát feltétlenül növelni szükséges. Ennek érdekében – aktualizált tartalommal – továbbra is fenntartjuk a javaslatunkat: Az operatív program végrehajtása az utolsó fázisába lépett. **A felszabadult források ismételt, haladéktalan lekötése elkerülhetetlen az operatív program forrásvesztésének elkerülése érdekében. Ebben az esetben esetleg még növelhető a projektállomány.**

Az indikátorvállalás nem teljesülésének okaként tervezési hiba, az ágazat igényeinek nem megfelelő figyelembevétele, illetve a benyújtott támogatási kérelmek minőségi hiányosságai és egyéb jogosultsági problémák egyaránt megjelölhetők. Az elmúlt időszakot figyelembe véve azonban az is megállapítható, hogy a gazdasági helyzet változása és az árak jelentős növekedése miatt sokkal magasabb költségekkel tudtak a kedvezményezettek projekteket tervezni, így a felhívásokra allokált forrásokból csak kevesebb projekt tudott megvalósulni. Emellett a 2022. évben tapasztalt orosz-ukrán háború okozta gazdasági válsággal járó építőanyag, energia és üzemanyag áremelkedések következtében több kedvezményezett is lemondott a projekt megvalósításáról.

A MAHOP-ban meghatározott eredményességmérési keret 2023-ra vonatkozó célértékeinek teljesülése

33. táblázat: **UP1**

Unió prioritás	1 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudás-alapú halászat előmozdítása		
Mutató és mértékegység, adott esetben	2018-ra vonatkozó mérőföldkő	2022. évi tényérték	2023-ra vonatkozó célértékek
Pénzügyi mutató (EUR)	1.000.000,00	szerződött: 2.080.307 (91,58%) költségnyilatkozatba állított: 1.861.032 (81,93%)	2.271.373,00
1.6 - Projektek száma a következő témában: a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása (db)	10,00	szerződött: 12,00 (80%)	15,00

Forrás: saját szerkesztés

A kötelezettségvállalás értéke a 2023-as célérték 91,58%-a, a kötelezettségvállalás 81,93%-a került költségnyilatkozatba. Az 1. uniós prioritásra meghatározott pénzügyi mutató 2023-ra vonatkozó célértékének elérése nem lehetséges, maximális lehívási szint 91,58% lehet, amennyiben a prioritáson megvalósuló további 2 db projekt kedvezményezettjei a teljes támogatási összeggel elszámolnak.

Az 1. uniós prioritásra meghatározott teljesítménymutató 2023-ra vonatkozó célértéke 15 db projekt. A felhíváson 12 db támogatói okirat került kiállításra, további projekt nem várható. A felhívás lezárásra került, így a maximális támogatott projektszám 12 db, amivel a 2023-ra meghatározott teljesítménymutató célértéke 80%-ban teljesül.

34. táblázat: UP2

Uniós prioritás	2 - A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása		
Mutató és mértékegység, adott esetben	2018-ra vonatkozó mérföldkő	2022. évi tényérték	2023-ra vonatkozó célértékek
Pénzügyi mutató (EUR)	3.000.000,00	szerződött: 31.980.994 (97,07%) költségnyilatkozatba állított: 17.667.559 (53,62%)	32.946.045,00
2.2 - Projektek száma a következő témában: az akvakultúrába történő termelő beruházások (db)	25,00	szerződött: 98,00 (61,25%)	160,00

Forrás: saját szerkesztés

2023. május 5. napján a MAHOP 2.2-es intézkedésen 98 db projekt rendelkezett hatályos támogatói okirattal, a vállalt projektszám a jelenlegi kötelezettségvállalás alapján maximum 61,25%-on teljesülhet.

A pénzügyi mutató teljesítése szempontjából az adott prioritás valamennyi kifizetése figyelembe vehető. A kötelezettségvállalás összege 31.980.994 EUR, a költségnyilatkozatba állított összeg 17.667.559 EUR, ami a 2023. évi célérték 61,87%-a. **A 2023-as pénzügyi mutató célértéke maximum 97,07%-on teljesülhet, amennyiben a prioritáson megvalósuló további projektek kedvezményezettjei a teljes támogatási összeggel elszámolnak. A teljesítménymutató esetében elérhető maximum teljesítés 61,87% lehet.**

35. táblázat: UP3

Unió prioritás	3 - A közös halászati politika végrehajtásának előmozdítása		
Mutató és mértékegység, adott esetben	2018-ra vonatkozó mértékegység	2022. évi tényérték	2023-ra vonatkozó célértékek
Pénzügyi mutató (EUR)	500.000,00	szerződött: 2.662.329 (89,73%) költségnyilatkozatba állított: 2.617.870 (88,23%)	2.966.895,00
3.2 - Projektek száma a következő témában: az adatok gyűjtésének, kezelésének és felhasználásának elősegítése (db)	1,00	2,00 (100%)	2,00

Forrás: saját szerkesztés

Az adatok gyűjtésének, kezelésének és felhasználásának elősegítése témában 2 db támogatói okirattal rendelkező projekt került kiválasztásra. Az eredményességmérési keret szempontjából az adott prioritás valamennyi kifizetése figyelembe vehető. **A 2023-as célérték elérése a teljesítménymutató esetében reális. A pénzügyi mutató maximum 89,73%-on teljesülhet.**

36. táblázat: UP5

Unió prioritás	5 - A piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása		
Mutató és mértékegység, adott esetben	2018-ra vonatkozó mérföldkő	2021. évi tényérték	2023-ra vonatkozó célértékek
Pénzügyi mutató (EUR)	2.000.000,00	szerződött: 7.717.882 (62,94%) költségnyilatkozatba állított: 5.513.317 (44,96%)	12.261.334,00
5.3 - Projektek száma a következő témában: feldolgozás (db)	10,00	12 (30%)	40,00

Forrás: saját szerkesztés

Az eredményességmérési keret szempontjából az adott prioritás valamennyi kifizetése figyelembe vehető. A kötelezettségvállalás összege 7.717.882 EUR, a költségnyilatkozatba állított összeg 5.517.317 EUR, ami a 2023. évi célérték 44,96%-a. **A 2023-as pénzügyi mutató célértéke a jelenlegi kötelezettségvállalási szint alapján maximum 62,94%-on teljesülhet.**

A MAHOP-5.3.3-2016 számú felhíváson 12 db projekt részesült támogatásban, a felhívás felfüggesztésre került, további támogatási kérelem benyújtása nem várható. A 2023-ra meghatározott teljesítménymutató célértéke 30%-ban teljesül. **A felhíváson jelentős összegű lekötetlen forrás van, ezek haladéktalan azonnali kötelezettségvállalása kiemelt prioritást kell, hogy élvezzen. A felhívások lezárásra, illetve felfüggesztésre kerültek, további értékelés alatt lévő támogatási kérelem nincsen. Az IH számára kiemelt fontosságú a MAHOP-5.3.3.-2016 felhívás azonnali újrainyítása, vagy egyéb intézkedés haladéktalan meghirdetése. Figyelemmel kell lenni arra, hogy a 2023. év az operatív program végrehajtásának utolsó éve, kizárólag azok a kiadások számolhatóak el, amelyek a kedvezményezettek által 2023.12.31. napjáig felmerültek és pénzügyileg teljesültek.**

Összességében elmondható, hogy az indikátorvállalás nem teljesülésének okaként tervezési hiba, az ágazat igényeinek nem megfelelő figyelembevétele, a tervezettnél jóval nagyobb projektméret, il-

letve a benyújtott támogatási kérelmek minőségi hiányosságai és egyéb jogosultsági problémák egyaránt megjelölhetőek, mindemellett jelentős szerepet játszanak az elmúlt időszak gazdasági eseményei is.

A jelenlegi projektállományból azonban a közeljövőben szabadulhatnak fel források kedvezményezetti elállás, költségcsökkentés vagy esetleges szabálytalanságok miatt. A meglévő kötelezettségvállalás-állomány folyamatos monitoringja ezért kiemelt fontosságú, az esetleges felszabaduló források ismételt lekötése esetén még növelhető a projektállomány.

Amennyiben további források szabadulnak fel, javasolt a MAHOP-2.2-2016 és a MAHOP-5.3.3-2016 számú felhívásokon *Az Európai Halászati Alap társfinanszírozásában megvalósuló Halászati Operatív Program 2. prioritási tengelye szerinti, a 2015. évben nyújtandó beruházási támogatások feltételeiről* szóló 50/2015. (XI. 19.) MvM rendelet alapján meghirdetett, egyszerűsített gépberuházási felhívás mintájára új intézkedést hirdetni, vagy a meglévő felhívásokat ezeknek megfelelően újra megnyitni, vagy kompenzációs támogatásként (pl. az orosz-ukrán háború negatív hatásainak enyhítésére vonatkozóan) forráshoz juttatni az ágazati szereplőket. Javasolt az ágazati képviselőkkel egyeztetni az ágazati igények összesítése és a lehetséges eszközlista meghatározása érdekében

Forrás felszabadulás kezelése

- *Milyen lehetőségek vannak a forrásabszorpció javítására?*

Az 1303/2013/EU rendelet 86. cikke alapján valamennyi program kötelezettségvállalás-visszavonási eljárás alá esik az alapján, hogy egy adott kötelezettségvállaláshoz kapcsolódó azon összegek, amelyek egy meghatározott időszakon belül nem használtak fel előfinanszírozásként vagy nem érkeznek rájuk vonatkozólag kifizetési kérelem, visszavonásra kerülnek. A 2014–2020-as programozási időszak tekintetében $n+3$ szabály van életben, vagyis az n évre meghatározott forrásokkal legkésőbb az $n+3$. évben el kell számolni a tagállamoknak.

Az 1303/2013/EU rendelet 86. cikke rendelkezéseinek megfelelően a 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozó éves kötelezettségvállalási előirányzatok teljesítése szempontjából az Európai Bizottság felé kifizetési kérelemben benyújtott összegek mellett a rendelet 81. cikkében meghatározott, kezdeti előfinanszírozásként, valamint éves előfinanszírozásként felhasznált összegek is figyelembe vehetők. A kezdeti és az éves előfinanszírozás biztosítja azt, hogy a tagállamok elegendő forrással rendelkezzenek a programok végrehajtásához. (Az éves előfinanszírozást minden évben rendezni kell az elszámolások elfogadásával.)

A 2018. évre meghatározott, 2021. évben elszámolandó források elszámolása érdekében (az $n+3$ forrásvesztés elkerüléséhez) **4.271.570 EUR összegű, Európai Bizottság felé benyújtott kifizetési kérelem** volt szükséges.

A 2021. évben négy alkalommal került sor az Európai Bizottság részére időközi kifizetési kérelem (költségnyilatkozat) feladására, összesen 5.062.974,72 EUR került az Európai Bizottságtól lehívásra. A 2020. évben feladott $n+3$ elszámolási kötelezettséget meghaladó értékű költségnyilatkozattal együtt így a 2021. évre meghatározott $n+3$ elszámolási kötelezettség 976.700 EUR többletlehívással kerül teljesítésre. Megállapítható, hogy a MAHOP a 2021. évben teljesítette az ETHA-forrásokkal történő $n+3$ elszámolási kötelezettségét, forrásvesztés nem történt.

Tekintettel arra, hogy a költségnyilatkozatba kizárólag a kedvezményezettek felé teljesített tényleges, számlalapú kifizetések ETHA-része állítható, a forrásvesztés elkerüléséhez 350 HUF/EUR árfolyamon számolva, 75%-os társfinanszírozási arány figyelembevételével közel 2 Mrd Ft tényleges, kedvezményezettek felé történő kifizetésre (hazai+uniós rész) volt szükség. (Az uniós társfinanszírozási arányok a 3-as prioritás kivételével 75% ETHA és 25% hazai forrás megosztásban kerültek meghatározásra a MAHOP-ban, ezen felül a 3.1. intézkedésen 80%, a 3.2. intézkedésen 90% az uniós társfinanszírozási arány mértéke.)

37. táblázat: **2021. évben feladott MAHOP-költségnyilatkozatok**

Költségnyilatkozat feladási dátuma	Költségnyilatkozat összege EUR
2021.04.30.	1.513.526,07
2021.07.15.	0
2021.09.03.	824.226,86
2021.12.09.	2.725.221,79

Forrás: saját szerkesztés

Kérdőíves megkeresés és a mélyinterjúk eredményeinek összefoglalása

A MAHOP és a KHP végrehajtására vonatkozóan 2021 és 2022 őszén elégedettségi felmérést végeztünk, kérdőíves felmérés és mélyinterjúk keretében, és ennek eredményei alapján elemzés készült.

2021-ben a MAHOP-kedvezményezettek, valamint az egyéb akvakultúra-ágazati szereplők részére összesen 389 db kérdőív került kiküldésre három féle kérdőív formájában. Összesen 84 db válasz érkezett vissza és emellett összesen 22 ágazati szereplővel és a MAHOP végrehajtása szempontjából releváns szervezettel készült mélyinterjú. 2022-ben összesen 155 db kérdőív került kiküldésre három féle kérdőív formájában. Összesen 48 db válasz érkezett vissza és emellett összesen 23 ágazati szereplővel és a MAHOP végrehajtása szempontjából releváns szervezettel készült mélyinterjú.

Az ágazati szereplők visszajelzései alapján megismerhetővé váltak a végrehajtás hibái, működési nehézségei, amelyek kiküszöbölése hozzájárulna a MAHOP sikeres végrehajtásához és az eredményes záráshoz.

Pályázati információs kérdéskör

A támogatási lehetőségek minél szélesebb potenciális kedvezményezetti körben történő megismertetése érdekében elengedhetetlenül fontos a kommunikációs csatornák sikeres megválasztása.

A felmérések eredménye szerint, amennyiben egy beruházási szándék megfogalmazódik, a tényleges információgyűjtés áttevődik az internetre. A megkérdezettek kommunikációs csatornaként leginkább a www.palyazat.gov.hu oldalt használják, ezen az oldalon gyűjtenek információt a MAHOP támogatási lehetőségeiről. A halaszat.kormany.hu weboldal kevésbé ismert, amelynek indoka, hogy bár ez az oldal igyekszik csak a halgazdálkodási ágazatra vonatkozó információkat összegyűjteni és átláthatóan kezelni, a www.palyazat.gov.hu oldal tartalmazza naprakészen a Magyarországon elérhető összes pályázatra vonatkozó tájékoztatást.

A megkérdezettek továbbá információkat gyűjtenek még a különböző szakmai fórumokon elhangzott tájékoztatásokból és más gazdálkodók szakmai ajánlásán keresztül. A szakmai fórumok és rendezvények ismertsége közül kiemelkedő a MA-HAL rendezvények, a HAKI napok, a Halászati-horgászati

szakember-találkozó Gödöllőn, a Halászati Kerekasztal beszélgetés Kaposváron, a MOHOSZ rendezvényei, valamint az OMÉK és a FEHOVA. A nyomtatott sajtó és szakmai katalógusok szerepe továbbra is jelentős, azonban a közösségi média, valamint az egyéb rendezvények, vásárok beruházási döntésekben játszott szerepe még viszonylag alacsony.

Informatikai rendszer értékelése kérdéskör

A kedvezményezettek által használt informatikai felülettel kapcsolatos vélemények négy fő kérdés tekintetében kerültek értékelésre. Az első három kérdés az EPTK rendszer működésével kapcsolatos elégedettség felmérésére, a negyedik kérdés pedig az EPTK rendszer használatának megkönnyítésére vonatkozó felhasználói javaslatokra vonatkozott.

Egyértelműen megállapítható a kedvezményezettek elégedetlensége az informatikai felület működésével kapcsolatban. Az EPTK moduljait a megkérdezettek nagy többsége átláthatatlannak találja, és véleményük szerint a felület kevésbé felhasználóbarát.

A válaszadók az EPTK-felületen elérhető segédanyagok minőségével kapcsolatban elégedettségüket fejezték ki. Azonban az is kiderült, hogy bár ezek a segédanyagok valóban alkalmasak arra, hogy gördülékenyebbé tegyék a modulok kezelését, kevésbé közérthetőek, így lényegében csak az online felületet gyakrabban és magabiztosabban használó felhasználóknak nyújt valódi segítséget.

Az EPTK rendszer gördülékeny használatához azonban a segédanyagok mellett mindenképpen szükségesnek találják a könnyen elérhető ügyfélszolgálatot és a személyes konzultációs lehetőség biztosítását. A válaszadók véleménye alapján megállapítható, hogy egy könnyen elérhető ügyfélszolgálat, személyes konzultációs lehetőség nagymértékben segíthetné az EPTK rendszer gördülékeny használatát. Ezek figyelembevételével nagymértékben javulhatna a felhasználók EPTK rendszerrel kapcsolatos elégedettsége.

Projektvégrehajtás értékelése

A projektvégrehajtás egyes elemeinek vizsgálata során szembetűnő volt a standard és kiemelt kedvezményezettek átlagos értékeléseinek eltérése.

A kiemelt projektek kedvezményezettjeinek elégedettségi szintje a projektvégrehajtás minden pontján jelentősen a standard projektek kedvezményezettjeinek elégedettségét. A legnagyobb különbség a támogatási kérelmek ügyintézésénél volt tapasztalható a támogatási kérelmek elhúzódoó ügyintézése okán, ami a különböző kiválasztási eljárásrendből adódó eltérésekkel magyarázható. Mindezek miatt a standard projektek kedvezményezettjei kritikával illették a KSZ kérelemkezelési folyamatait.

A két kedvezményezetti csoport véleménye között a hiánypótlásra rendelkezésre álló időtartam értékelésével kapcsolatosan a legkisebb az eltérés, itt a legtöbb kedvezményezett elégedetlenségének adott hangot. A standard kedvezményezettek közel azonos értékelést adtak a támogatási előleg, a kifizetési kérelem, a szerződésmódosítás és szakmai beszámolót érintő kérdésekre.

A KSZ helyszíni ellenőrzéseinek lefolytatásával, illetve a helyszíni ellenőrök szakmai felkészültségével a kedvezményezettek egyöntetűen elégedettek voltak.

Programvégrehajtás értékelése

A kiemelt projektek kedvezményezettjeinek elégedettségi szintje a programvégrehajtás minden pontján is jelentősen meghaladja a standard projektek kedvezményezettjeinek elégedettségét. A két kedvezményezetti csoport véleménye között a KSZ helyszíni ellenőrzéseinek lefolytatásának, illetve a helyszíni ellenőrök szakmai felkészültségének értékelésével kapcsolatosan a legkisebb az eltérés, itt a legtöbb kedvezményezett szinte teljes elégedettségnek adott hangot.

A legnagyobb különbség az IH és a KSZ megítélése tekintetében mutatkozik. A kiemelt és standard projektek kedvezményezettjei eltérően vélekedtek mind az IH, mind a KSZ munkájáról. A válaszadók többsége elégedett volt az IH programirányításával, illetve iránymutatásával. A KSZ kérelemkezelés, illetve KSZ iránymutatás tekintetében adott válaszok szórása nagyobb volt, magasabb az egyáltalán nem elégedett, illetve a kismértékben elégedett válaszadók aránya. A kiemelt kedvezményezettek magasabb szintű elégedettsége egyrészt a projektek végrehajtását kísérő intézményrendszeri támogatással, az IH-projektmenedzserek támogatásával, valamint azzal a ténnyel magyarázható, hogy a kiemelt kedvezményezettek állami tulajdonú intézményrendszeri szereplőkként nagy tapasztalattal rendelkeznek uniós projektek végrehajtásában.

A legtöbb kritika a KSZ kérelemkezelési folyamatainak ügyintézését érintette, amelynek oka elsősorban a támogatási kérelmek elhúzódozó kiválasztási folyamataiban keresendő. Az elégedetlenség kiüszöbölése és a kérelemkezelési folyamatok gyorsítása érdekében mindenképpen javasolt a KSZ humán-erő-kapacitásának bővítése, vagy bizonyos értékelési feladatok kiszervezése.

Krízishelyzetek kérdéskör

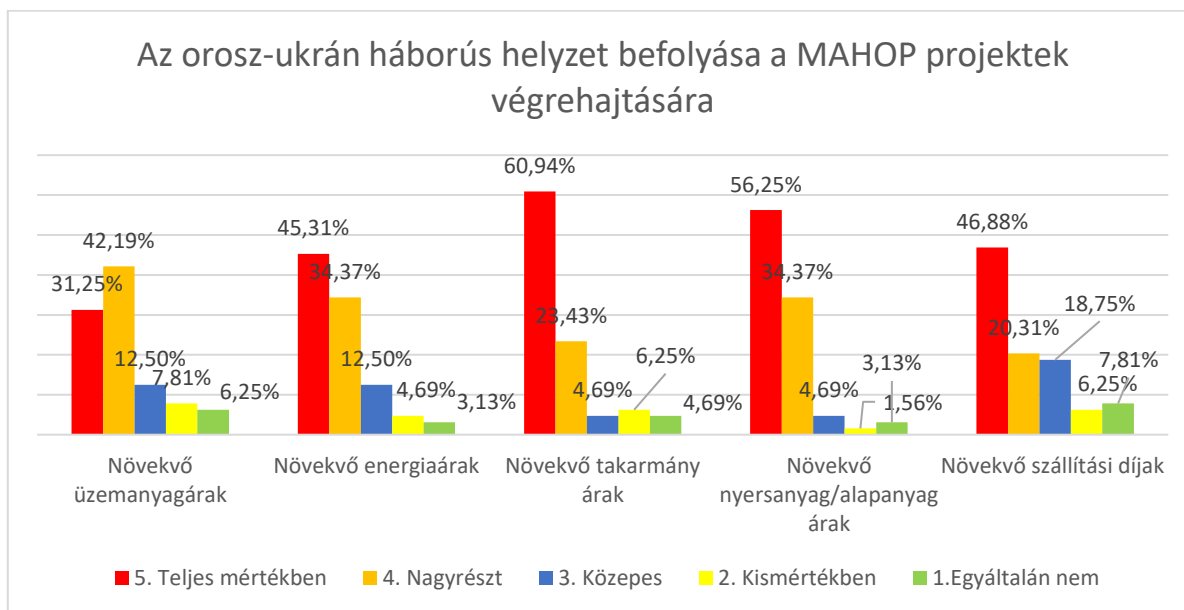
2022-ben külön kérdések kerültek összeállításra az utóbbi években tapasztalt nehézségek és válságok, különösen a COVID-19 világjárvány, a 2022. év tavaszán Ukrajna ellen megindított orosz agresszió, valamint az ország területének nagy részét sújtó, 2022. nyarán tapasztalt soha nem látott mértékű aszály következményeinek felmérésére. A COVID-19 világjárvány, az orosz-ukrán háború és az aszály okozta válsághelyzet valamennyi gazdasági szereplő tevékenységét érintette ugyan, de a válságok különböző gazdasági ágazatokra ható eltérő hatásai, valamint a projektek sajátosságai miatt a kérdésekre adott válaszokat standard és kiemelt projektek szerinti bontásban vizsgáltuk.

a. Az orosz-ukrán háborús helyzet hatásai

Az orosz-ukrán háborús helyzet hatásai szinte valamennyi kedvezményezettet érintettek. A standard projektet megvalósító válaszadók legnagyobb része a háború következtében az akvakultúra termelés inputanyagainak piacán bekövetkezett áremelkedéseket tartotta a legfőbb problémának. A takarmány-, az energia (beleértve a villamosenergiát és a fosszilis energiahordozókat), valamint az egyéb anyagok és szolgáltatások árai olyan mértékben emelkedtek, amelyek veszélyeztetik a termelés gazdasági fenntarthatóságát.

Oroszország és Ukrajna a gabonafélék (búza, árpa, kukorica) és az olajnövények (napraforgó, repace) meghatározó termelője és exportőre a világon. Oroszország emellett a műtrágyák és az energiahordozók piacán is kulcsszereplő, miközben a mezőgazdaság ezen termékek jelentős felhasználója. A mezőgazdasági termelők ráfordítások közül az elektromos áram és a kenőanyagok ára nőtt a legnagyobb mértékben. Az elektromos áram árának növekedése legjobban az intenzív üzemeket és az alföldi körtöltéses halastavakat sújtotta, hiszen ezekben az üzemekben jelentős a vízforgatás, szivattyúzás költsége. Sok haltermelő az inputanyagárak miatt kénytelen volt visszafogni a termelését, mivel nem tudta finanszírozni az elmúlt években megszokott mennyiségű haltelepítést.

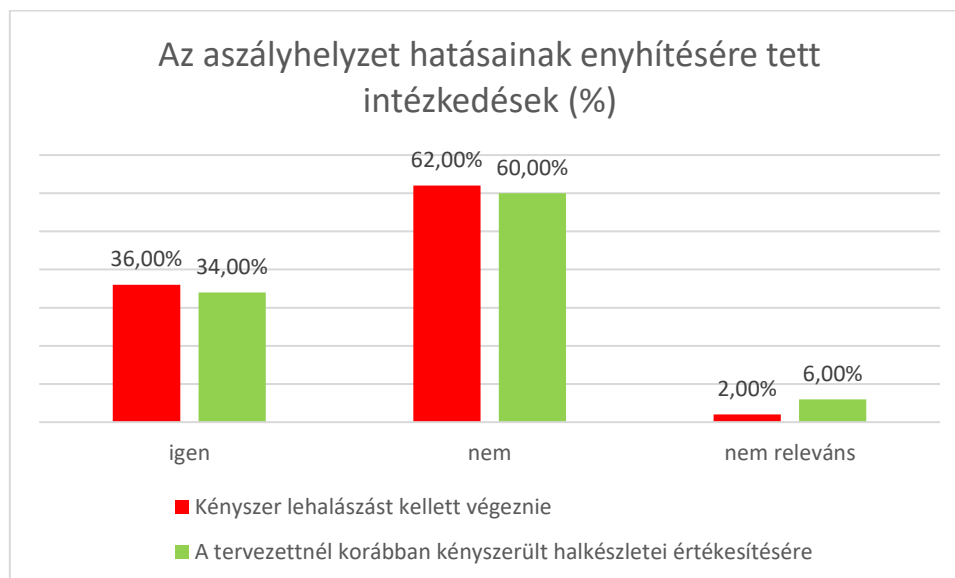
7. ábra: **Az orosz-ukrán háborús helyzet befolyása a MAHOP projektek végrehajtására**

Forrás: A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program támogatási rendszerével kapcsolatos tapasztalatok és az ágazati szereplők véleményének és elégedettségének felmérése

b. Az aszályhelyzet hatásai

8. ábra: **Az aszályhelyzet hatásainak enyhítésére tett intézkedések**

Forrás: A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program támogatási rendszerével kapcsolatos tapasztalatok és az ágazati szereplők véleményének és elégedettségének felmérése

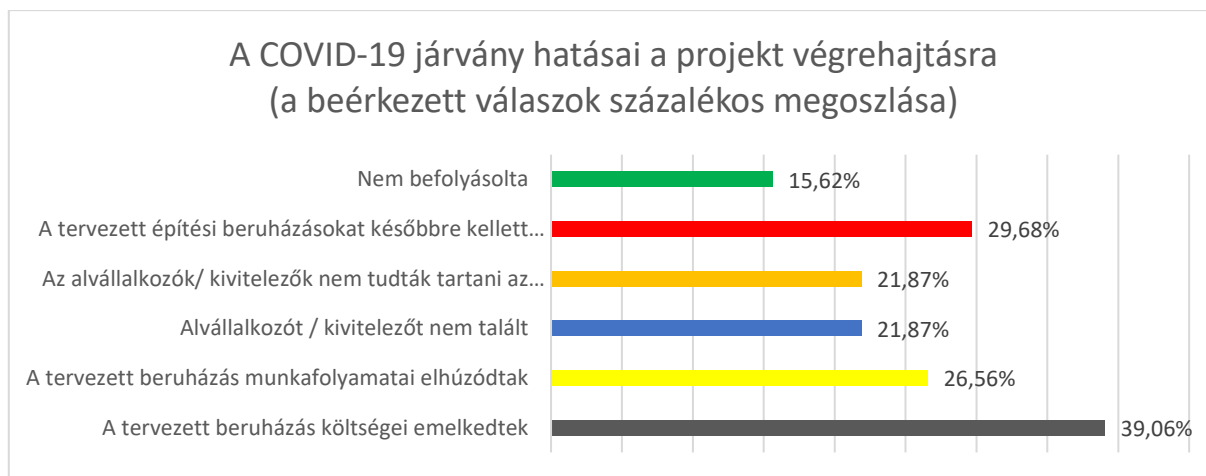
A termelők az orosz-ukrán háború okozta input anyagok áremelkedéséből fakadó termelési költségek növekedését csak részben tudták érvényesíteni a halak árában. Ugyanis 2022-ben Európában az elmúlt 100 év legaszályosabb éve volt tapasztalható, melynek következtében a tógazdasági termelés terméshozama átlagon aluli lett, különösképpen a Dunántúlon.

A példátlan aszályhelyzet tógazdaságokat érintő káros következményeinek enyhítése céljából a kedvezményezettek számára kényszerintézkedések végrehajtása vált szükségessé, a válaszadók egyharmada a tervezettnél korábban kényszerül halkészletei értékesítésére, emellett kényszer lehalasztást is kénytelenek voltak végrehajtani. Az aszályhelyzet a termelési sajátosságokból kifolyóan az intenzív üzemi termelésre, valamint a halfeldolgozási ágazatra csak áttételes mértékben volt hatással.

Az aszályhelyzet a kiemelt projektek kedvezményezettjeit nem érintette, a projektek végrehajtására – a projektek jellege okán – nem volt hatással.

c. A COVID-19 világjárvány hatásai

1. ábra: A COVID-19 világjárvány hatása a standard projektek végrehajtására

Forrás: A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program támogatási rendszerével kapcsolatos tapasztalatok és az ágazati szereplők véleményének és elégedettségének felmérése

A válaszadók többsége jelezte költségei emelkedését, egyharmaduk pedig a tervezett építési beruházások elhalasztására kényszerült alvállalkozókkal kapcsolatos problémák, foglalkoztatási nehézségek vagy határidők csúszása miatt.

A kedvezményezetteket sújtó COVID-19 világjárvány hatása az intézményrendszeri adminisztrációban is többletfeladatokat generált, mivel a korábban kiadott támogatói okiratok legnagyobb részének módosítása vált szükségessé. Sajnálatos módon a szerződéses vállalkozások bármilyen okból történő nem

teljesítése esetén szabálytalansági eljárások megindítása is szükségessé vált, ami szintén plusz munkateherként jelentkezett. A járványhelyzet a helyszíni ellenőrzések ütemezésére is hatással volt, jelentős késéseket okozva az a kérelemkezelési folyamatokban, és feladattorlódást okozva az intézményrendszernek.

A 2021-2027-es időszakra vonatkozó javaslatok értékelése

A 2021 és 2022 őszen végzett felmérésbe a 2021–2027-es időszakra vonatkozó kérdések is beépítésre kerültek, mivel a megkérdezettektől érkezett válaszokból tanulva a következő programozási időszak végrehajtásának hatékonysága javítható, a pályázói kör szélesíthető.

Érdekesség, hogy bár a kérdőíves megkérdezettek kevesebb mint fele tervezi támogatási kérelem benyújtását a MAHOP Plusz felhívásokra, viszonylag alacsony volt azon válaszadók száma, akik határozottan elzárkóztak a támogatási lehetőségektől. A bizonytalanok esetében a problémát az jelenti, hogy még nem rendelkeznek elegendő információval a várható feltételekről és lehetőségekről. Valamennyi mélyinterjú válaszadó viszont egyértelműen és határozottan tervezi támogatási kérelem benyújtását a MAHOP Plusz felhívásaira.

A MAHOP Plusz tervezésénél fontosnak találják a szakma magas szintű bevonását szakmai fórum keretében. Egyszerűbb és átláthatóbb felhívásokat várnak, az adminisztráció csökkentését és a pályázatok elbírálási rendszerének gyorsítását. Érkezett arra irányuló javaslat is, hogy a MA-HAL megbízásából profi pályázatírók készítsék el a pályázatokat, 100%-os állami támogatással.

A MAHOP Plusznál fontos szempont, hogy már kész informatikai rendszer álljon rendelkezésre, mert a MAHOP projekteknél sok problémát okozott az online felület.

A megkérdezettek véleménye szerint, ha a MAHOP Plusz kevesebb adminisztrációs teherrel járna majd és gördülékenyebb lenne a pályázati rendszer, jelentősen javulna a projektek végrehajtásának sebessége is. Sétrelmezték, hogy a jelenlegi időszakban több alkalommal a korábban már bekért dokumentumokat kellett újra megküldeni.

A válaszadók bíznak abban, hogy a 2021–2027-es programozási időszakban is elérhetőek lesznek a kompenzációs támogatások a madarak (leginkább kárókatona) okozta károk megtérítése céljából. Többen hangsúlyozták, hogy mindenképpen szükség van a kompenzáció keretének növelésére, különben sok gazdálkodó tönkremegy.

A nem közvetlenül a 2021–2027-es időszakra vonatkozó kérdésekre adott válaszokból is több javaslat és észrevétel építő jelleggel szolgálná a következő programozási időszak operatív programjának sikeres végrehajtását.

Az ágazati szereplők szerint nagyobb lenne a pályázási kedv, amennyiben magasabb támogatási intenzitással lehetne a projekteket megvalósítani, és lehetőség lenne magasabb összegű előleg lehívására. Úgy érezték, hogy sok kisebb termelő ki van zárva a pályázati lehetőségekből a felhívásokba állított alsó támogatási határ magasan tartásával, ezért szükségesnek látják ezen korlátok eltörlését és a nagy területtel rendelkező halgazdaságok monopóliumának megszüntetését, mert így továbbra is kimaradnak a fejlesztési lehetőségekből.

Az IH tájékoztatása alapján a támogatási intenzitás mértékét az *Európai Parlament és a Tanács az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap létrehozásáról és az (EU) 2017/1004 rendelet módosításáról* szóló (EU) 2021/1139 rendelete (2021. július 7.) határozza meg. A rendelet szerint kkv-k esetében az alap támogatási intenzitás 50%, közjogi szervek esetében 100%. Az új szabályozás alapján azonban az akvakultúra-beruházások esetében 60%-os támogatási intenzitásra lesz lehetőség. A válaszadók többségének véleménye szerint a beruházások esetében nagyon le van korlátozva a támogatható gépek és eszközök listája, pedig egy önálló gép/eszköz beszerzésre irányuló pályázati kiírásra nagy szükség lenne, egyszerűsített formában.

A válaszadók problémaként említették, hogy a kötelező közbeszerzések lebonyolítása jelentősen megnehezítette a projektek megvalósítását mind időben, mind a plusz adminisztrációs terhek miatt, így szükséges lenne a kötelező közbeszerzések elhagyása. Az IH tájékoztatása alapján a közbeszerzési kötelezettség nem az IH kompetenciája, de 2019. december 19. napjától enyhültek a közbeszerzési szabályok és jelentősen szűkült a közbeszerzési kötelezettség alá tartozó tevékenységek köre.

Az indikátor-célértékek vállalása sokszor nehézkes az ágazati szereplők számára, mivel már a vállalatok megítételekor értelmezési nehézségekbe ütköznek a gazdálkodók, továbbá a változó gazdasági helyzet miatt, előre nem látható okokból a korábban optimistán tervezett eredmények nem elérhetőek.

A kifizetési és támogatási kérelem beadásánál nagy segítséget jelentene, ha központi e-mail-cím helyett lenne közvetlen e-mail-elérhetőség az ügyintézőkhöz, vagy akár telefonon is lehetne az IH és a KSZ ügyintézőivel kommunikálni. Az IH tájékoztatása alapján amennyiben a kedvezményezetteknek közvetlen és így folyamatos telefonos elérhetőség lenne biztosítva az IH és a KSZ munkatársaihoz, a telefonos ügyintézés a kérelemkezelésre rendelkezésre álló időt csökkentené.

Erre tekintettel működik a központi ügyfélszolgálat, de az IH elmondása alapján a legtöbb kedvezményezettel az IH munkatársai közvetlen e-mailes és telefonos kapcsolatban állnak.

A megkérdezettek szerint nincs kellő információ a pályázati lehetőségekről, ezért több ismeretterjesztő fórum kellene, ahol több információhoz juthatnak a pályázatokkal kapcsolatban. Az IH elmondása alapján minden szakmai fórumon igyekeznek jelen lenni és tájékoztatni az érdeklődőket. Folyamatos az információk közzélése a www.palyazat.gov.hu és a www.halaszat.kormany.hu oldalakon,

emellett a legfontosabb információk a MA-HAL és a MOHOSZ képviselői részére közvetlenül is megküldésre kerülnek.

A beérkezett válaszok alapján megállapítható, hogy a válaszadók nagy többsége tervezi, hogy támogatási kérelmet nyújt be a MAHOP Plusz pályázati felhívásokra, azonban vannak olyan válaszadók is, akik teljesen elzárkóznak a jövőbeli támogatási lehetőségtől. A bizonytalanok esetében a problémát az jelenti, hogy még nem rendelkeznek elegendő információval a várható feltételekről és lehetőségekről. A megkérdezettek véleménye szerint az adminisztrációs terhek csökkentése mellett a gyorsabb ügyintézési határidőkkel lenne elérhető, hogy a támogatások kihasználtsága és eredményessége javuljon.

Általános megállapítások, összegzés

Az 508/2014/EU rendelet késői elfogadása, illetve – ennek következtében – a MAHOP Európai Bizottság által történt jóváhagyása jelentős mértékben késleltette a végrehajtást. Annak ellenére, hogy az Európai Bizottság a programozási időszak kezdetén a végrehajtás egyik fő céljaként tűzte ki az adminisztratív terhek csökkentését, megállapítható, hogy a végrehajtás rendkívül bonyolult, a halátszati ágazat számára idegen, nehezen alkalmazható.

A végrehajtáshoz kapcsolódó közösségi és hazai joganyag szigorúan kötött, az eljárásrend nagyon bonyolult, nem kedvező a potenciális támogatást igénylők és a támogatásban részesülő kedvezményezettek számára. Az alkalmazott pályáztatási, kiválasztási és végrehajtási eljárásrend nehezen módosítható.

A következő programozási időszakban szükséges lesz átgondolni a technikai feltételek kialakítását, mert jelenleg – többek között – a projektek KFI tartalmát sem lehetséges elemezni, mivel a projekteken belül az egyes projekttevékenységek nehezen állapíthatóak meg.

A támogatási kérelmek kiválasztása időben hosszadalmas. A projekt kiválasztás és a projekt megvalósítás elhúzódó folyamata (különös tekintettel az építéssel járó beruházások engedélyezési folyamataira, az építkezések időjárási kockázataira és a tagállamban tapasztalható kivitelezői hiányra) a forrásvesztés kockázatát erősítik. A támogatói döntések határidőben történő meghozatala érdekében szükséges a szervezeti átalakítások minimalizálása, a kérelemkezeléssel foglalkozó szervezeti egységek esetében a megfelelő létszámú humán erőforrás-kapacitás biztosítása és a kapcsolódó informatikai rendszer gördülékeny működése. A létszámbővítés következtében egy-egy ügyintézőre kevesebb projekt jutna, így az ügyintéző – akár a kedvezményezettekkel való közvetlen kapcsolat mellett – alaposabban meg tudná ismerni a projektek tartalmát és vállalni tudná akár a projektek teljes ügyintézését is.

A 2021–2027-es programozási időszakban javasolt konkrét lépéseket tenni az állami projektértékelői rendszer működésének meggyorsítása érdekében és az elektronikus felület gyakorlati kezelésével kapcsolatos tájékoztatásra vonatkozóan is, akár a Technikai Segítségnyújtás forrás bevonásával.

Az n+3 szabály követelménye a műveletek kiválasztására és a kifizetések teljesítésére ösztönzik a tagállamot. Bár a 2018., 2019., 2020., 2021. és 2022. években a forrásvesztést sikerült elkerülnie a

tagállamnak, a 2023. évi, végső n+3 elszámolási kötelezettség teljesítése a jelenleg rendelkezésre álló adatok és információk alapján – jelen értékelés elkészítésének időpontjában – kérdésesnek látszódik.

Súlyosbítja a helyzetet a COVID-19 járvány és a Magyarországot sújtó aszály, valamint az orosz-ukrán háború gazdasági helyzetre gyakorolt negatív következményei, amelyek miatt több esetben is kénytelenek voltak a kedvezményezettek elállni a projektek megvalósításától. Mindez a program végrehajtásának végéhez közeledve óriási kockázatot jelent a felszabaduló források újbóli lekötése és a támogatások 2023. december 31. napjáig történő kifizetése tekintetében.

A jelenlegi kötelezettségvállalás állománya nem nyújt biztosítékot a programszintű forrásvesztés elkerülésére, ezért az IH által tervezett felhívások újrainyítása illetve új felhívások megindítása elkerülhetetlen. Jelen dokumentum készítésének időpontjában még nem módosult az ÉFK, így a pontos meghirdetési ütemezés még nem ismert.

Az IH tájékoztatása alapján 2023. év második félévében két beruházási célú felhívás is újrainyításra kerül, a programvégi forrásvesztés elkerülése érdekében. Ezen projektek fizikai és pénzügyi befejezési határideje az Európai Bizottsági szabályozás alapján legkésőbb 2023. december 31. napja lehet, de a pályázati felhívások pontos nyitási időpontja, valamint a záró elszámolások benyújtási határideje jelen dokumentum készítésekor még nem ismert. A jelenlegi szabályozás szerint 45 nap áll rendelkezésre a záró kifizetési kérelmek benyújtására. Egy esetleges december 31-i elvi projektzárás esetén 2024. év február közepén egyszerre nagy mennyiségben beérkező záró elszámolás hirtelen kiemelt terhet róna az intézményrendszerre, mind a beérkező kifizetési kérelmek, záró szakmai beszámolók, mind a szükséges helyszíni ellenőrzések és esetleges szerződésmódosítások tekintetében, az operatív program zárásával egyidőben, 2024. első félévében. A jelenlegi intézményrendszer erre nincsen felkészülve, a rendelkezésre álló humán erőforrás kapacitás véges, az esetleges szűk keresztmetszetek programszintű forrásvesztélyt hordoznak magukban.

Az n+3 elszámolási kötelezettség teljesítése a jelen támogatási ciklus tapasztalatait figyelembe véve minden évben teherként nehezedik a végrehajtásra. A jövőben javasolt kiemelt hangsúlyt helyezni a pénzügyi tervezésre. Ezzel összefüggésben hatékonyabban szükséges megtervezni a pályázati felhívások meghirdetéseinek időpontjait is.

Erre a jelen programozási ciklusban sajnos már nincsen idő, minden tervezett felhívás azonnali, egy időben történő megnyitása szükséges. A MAHOP Plusz végrehajtásában viszont kiemelt fontosságú szerepet kell kapnia a jelen ciklus tapasztalatainak tanulságaira épített stratégiai tervezésnek.

Figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a felhívások ütemezett meghirdetése a potenciális kedvezményezettek szempontjából is kiemelt jelentőségű. A viszonylag kis létszámú (az AKI 2021. évben 375 akvakultúra vállalkozást tartott nyilván), tőkeszegény ágazatot nagyon megviselték az utóbbi évek válságai. Az AKI által a kedvezményezettek körében végzett kérdőíves felmérés eredményei is megerősítették, hogy az ágazat beruházási lehetőségei korlátozottak, ám beruházások nélkül az ágazat léte sodródna veszélybe. Ha az ágazat az utóbbi évek válságai ellenére 2023. évben mégis a beruházások megvalósítása mellett dönt, ezen projektek záró kifizetési kérelmeiben foglalt támogatási összegek megtérítése csak a következő évben valószínű. Ez azt is jelenti, hogy a kifizetések megérkezéséig önerő hiányában nem lesz lehetősége a vállalkozásoknak újabb beruházást indítani. Minderre tekintettel javasolt a MAHOP Plusz felhívások megnyitási ütemezésének alapos megtervezése. Javaslataink szerint ezért 2024. évben nem elsődleges prioritás a MAHOP Plusz beruházási felhívásainak megnyitása. (Jelen dokumentum készítésének időpontjában még nem jelent meg MAHOP Plusz ÉFK, így a tervezett felhívások pontos meghirdetési ütemezése sem ismert.)

A jelen ciklus tapasztalatai azt mutatják, hogy önmagában egy nagyobb mértékű kötelezettségvállalási állomány sem lehet garanciája az eredményes végrehajtásnak, hiszen a kedvezményezettek bármikor dönthetnek a támogatott projektektől történő elállás mellett. Fontos a projektek előrehaladásának folyamatos nyomon követése, valamint az eljárási határidők lerövidítése. Megállapítható, hogy jelentős a támogatói okirattól történő elállások száma. Javasolt a támogatói okirattól történő elállások okainak feltáró vizsgálata annak érdekében, hogy a következő operatív programban csökkenhessen a számuk, és az IH olyan feltételeket tudjon szabni a kedvezményezetteknek a projektek megvalósításához, amelyek valóban teljesíthetőek az Európai Bizottság felé történő elszámolások határidejének figyelembevételével.

A MAHOP kedvezményezettek körében végzett kérdőíves felmérés eredménye kimutatta, hogy a kedvezményezettek számára (és így az IH szempontjából is) sok esetben problémát jelent az indikátorok értelmezése, és nem minden esetben egyértelmű az alkalmazott számítási módszertan sem. Megállapítható tehát, hogy a 2014-2020-as időszakban az IH olyan indikátorokat is beválasztott a MAHOP-ba, amelyek értelmezése és teljesítése is nehézkes a kedvezményezettek számára. Emellett több esetben a célértékeket is jelentősen túltervezék, így előreláthatóan a kitűzött célértékeket sem

tudja majd teljesíteni a tagállam. Minderre tekintettel javasoljuk, hogy a MAHOP Plusz keretében olyan indikátorok kerüljenek meghatározásra, amelyek tartalma egyértelmű, teljesítésük valóban elérhető és mérhető, továbbá a 2014–2020-as időszak tapasztalatai és eredményei alapján olyan célértékeket határozzon meg, amelyek reálisak, figyelembe véve a változó gazdasági helyzetet és számolva az előre nem látható eseményekkel.

Javasoljuk továbbá, hogy a következő időszak operatív programjában a technológiai fejlődés, az innováció és a tudástranszfer megerősítéséhez nyújtott támogatásokra vonatkozóan ne csupán termelésnövelési célú indikátorok kerüljenek meghatározásra, hanem olyan indikátorokat válasszanak, amelyek segítségével mérhető az innovációra és tudástranszferre biztosított források hozzáadott értéke is.

A MAHOP kedvezményezettek körében végzett kérdőíves felmérés eredménye arra is rámutatott, hogy az ágazathoz még mindig nem jutnak el a szükséges információk. Ezt alátámasztják az intézményrendszer tapasztalatai is, hiszen még mindig sok a hiányos, rossz minőségű kérelem, ezért gyakoriak a hiánypótlások. A szakmai rendezvényeken történő részvétel és az interneten, a fejlesztéspolitikai honlapon közzétett általános információk mellett javasoljuk az eddig alkalmazott kommunikációs csatornák és kommunikációs eszközök felülvizsgálatát, szükség szerinti újratervezését. A megfelelő minőségű információ rendelkezésre állása és elérhetősége elengedhetetlen fontosságú a beruházási döntések tervezéséhez, valamint az eredményes programvégrehajtáshoz. Mivel az ágazat jövője a beruházásoktól függ, a beruházási lehetőségek, valamint az alkalmazott jó gyakorlatok, sikeres projektek széles körű bemutatása katalizátorként működve segíthet a versenyképesség növelésében, az ágazat stratégiai céljainak megvalósításában.

Az ágazati igények és a folyamatos felhívás módosítások azt támasztják alá, hogy az IH-nak felül kell vizsgálnia a jelenleg alkalmazott gép- és eszközlistákat, valamint a felhívásban foglalt rendelkezéseket, ellenkező esetben az IH nem azokat a beszerzéseket, beruházásokat fogja támogatni, amire az ágazati szereplőknek valóban igényük lenne. Ez csökkenti a pályázati kedvet és a potenciálisan lekötött források mértékét is.

Az összegző dokumentum elkészítése során felhasznált források

Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata 2012/C 326/01

Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

Az Európai Parlament és a Tanács Európai Tengerügyi és Halászati Alapról, valamint a 2328/2003/EK, a 861/2006/EK, az 1198/2006/EK és a 791/2007/EK tanácsi rendelet, valamint az 1255/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 508/2014/EU (2014. május 15.) rendelet

A 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. Korm. rendelet

Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014–2020-as fejlesztési időszakra

A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program éves fejlesztési keretének megállapításáról szóló 1056/2016. (II. 17.) Korm. határozat

A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a 2014-2020 programozási időszakra vonatkozó indikatív támogatási keretösszegekről, valamint a kötelezettségvállalási szükségletekről szóló 1152/2020. (IV. 14.) Korm. határozat

A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet módosításáról szóló 536/2020. (XII. 1.) Korm. rendelet

A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 293/2020 (VI. 17.) Korm. rendelet

A veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelettel kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló 181/2022. (V. 24.) Korm. rendelet

Az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóságról szóló 210/2010 (VI.30.) Korm. rendelet

Az Agrárminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 10/2019. (XII. 30.) AM utasítás

Az egyes fejlesztéspolitikai tárgyú kormányrendeletek kormányzati szerkezetátalakítással összefüggő módosításáról szóló 258/2022. (VII. 20.) Korm. rendelet

A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében az Agrár Széchenyi Kártya Konstrukciók keretében nyújtott teljes körű csekély összegű támogatásról szóló 14/2020. (IV.10.) AM rendelet

A Gazdaságvédelmi Akcióterv részeként kidolgozott Nemzeti Élelmiszergazdasági Válságkezelő Programból a halgazdálkodási tevékenységet végző vállalkozások részére nyújtandó átmeneti támogatás igénybevételének részletes feltételeiről szóló 30/2020. (VI. 22.) AM rendelet

A Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ egyes feladatainak agrár-felsőoktatás részére történő átadásáról, valamint egyes felsőoktatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi CXLIX. törvény

A Vidékfejlesztési Minisztérium adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzatáról szóló 12/B/2010. (XII. 16.) utasítás

Az Adatvédelmi és Adatbiztonsági Szabályzatról szóló 23/2018. számú MÁK Elnöki Utasítás

A Gazdaságvédelmi Akcióterv részeként kidolgozott Nemzeti Élelmiszergazdasági Válságkezelő Programból a halgazdálkodási tevékenységet végző vállalkozások részére nyújtandó átmeneti támogatás igénybevételének részletes feltételeiről szóló 30/2020. (VI.22.) AM rendelet

A mezőgazdasági vállalkozások által de-minimis támogatásként igénybe vehető intézményi kezességvállalásról szóló 50/2007. (VI. 27.) FVM rendelet

A 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet egyes rendelkezéseinek veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló a 445/2022. (XI. 7.) Korm. rendelet.

Az Agrár Széchenyi Kártya Konstrukciók keretében nyújtott de-minimis támogatásokról szóló 39/2011. (V. 18.) VM rendelet

A mikro-, kis- és középvállalkozások hitelezésének elősegítése érdekében a kezességvállalási díjak költségvetési támogatásáról szóló 94/2013. (X.10.) VM rendelet

A minőségi pontytenyésztési programban való részvétel csekély összegű támogatásáról szóló 64/2008. (V. 14.) FVM rendelet

Az egyes állatbetegségek megelőzésével, illetve leküzdésével kapcsolatos támogatások igénylésének és kifizetésének rendjéről szóló 148/2007. (XII. 8.) FVM rendelet

Az Európai Halászati Alap társfinanszírozásában megvalósuló Halászati Operatív Program 2. prioritási tengelye szerinti, a 2015. évben nyújtandó beruházási támogatások feltételeiről szóló 50/2015. (XI. 19.) MvM rendelet

FAME Support Unit CT05 Working paper EMFF Article 97(1)(a) reporting data requirements (2020. february)

A MAHOP felhívásokra beérkezett támogatási kérelmek összefoglalója

AKI Nonprofit Kft. anyagai:

- A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Értékelési Tervében Foglalt 2018, 2019, 2020, 2021, és 2022. évi Értékelések
- Statisztikai jelentések, Lehalászás jelentések
- A MAHOP kedvezményezettek kötelező adatszolgáltatás eredményei a foglalkoztatásra vonatkozóan

www.palyazat.gov.hu/ves-fejlesztési-keretek

www.magyarhal.hu

<http://halaszat.kormany.hu>;

<https://www.palyazat.gov.hu/az-europai-bizottsag-által-elfogadott-operativ-programok-2014-20>

<https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott-projektkereso>

<https://www.palyazat.gov.hu/aktstat?lang=hu>

MAHOP IH-val készített interjú

Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Indikátor definíciós lista és ellenőrzési útmutató (Eredménymutatók, Teljesítménymutatók, Eredményességmérési Keret), MAHOP Irányító Hatóság anyaga

1/2014. (I. 3.) OGY határozat az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió elfogadásáról

Az Európai Unió madárvédelmi irányelve (79/409/EGK)

Az Európai Unió élőhelyvédelmi irányelve (43/92/EGK)

Az európai közösségi jelentőségű természeti rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet

A Nemzeti Vízstratégia és a végrehajtását biztosító intézkedési terv elfogadásáról szóló 1110/2017. (III. 7.) Korm. határozat

Magyarország Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terve

Magyarország 2022. évi Nemzeti Reform Programja

Az Európai Bizottság közleménye az Európa 2020 Stratégiáról

Az Európai Parlament és a Tanács az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap létrehozásáról és az (EU) 2017/1004 rendelet módosításáról szóló (EU) 2021/1139 rendelete (2021. július 7.)

A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program támogatási rendszerével kapcsolatos tapasztalatok és az ágazati szereplők véleményének és elégedettségének felmérése, AKI Nonprofit Kft., 2021. és 2022.

<http://www.geofish.hu/index.html#accordion02-5>

<http://www.geofish.hu/page1.html#content4-y>

<https://fishmonger.hu/projekt-tamogatas>

<https://bajcshal.hu/>

<https://frisshal.eu/hu/page/aboutus>

<https://palyazatok.uni-mate.hu/web/mate-p%C3%A1ly%C3%A1zatok/MAHOP-2.1.1-2016-2019-00011>

